

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Prolegomenon V. De Variis Erroribvs Divinæ Gratiæ Contrariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

PROLEGOMENON V.

DE VARIIS ERRORIBVS DIVINÆ GRATIÆ CONTRARIIS.

CAPVT PRIMVM.

*De Iudaorum errore circa veram Christi iustitiam,
& gratiam.*

1.
Privilegium
paritio.

Explicitis statibus humanae naturae, quorum cognitio ad intelligendam gratiae necessitatem in praesenti statu visa est necessaria, nunc notitiam praecipuorum errorum, qui contra gratiam Dei, & Christi fuerunt, praemittere opportunum iudicavi, ut facilius pareatur via ad Scripturas, & testimonia Conciliorum, & Patrum intelligenda, quae sunt huius materiae fundamenta. Tria ergo videntur esse errorum capita circa gratiam divinam, nimirum Iudaei, Pelagiani, quibus Semipelagianos, tanquam Pelagianorum reliquias adiungo, & Lutherani, sub quibus comprehendimus omnes huius temporis sectarios, eisque antiquos haereticos Manichaeos, & similes, qui arbitrii libertatem, ac subinde gratiae fundamentum negarunt, coniungimus. De his ergo tribus capitibus figillatim dicemus; postea vero scripta canonica, vel ecclesiastica, quae contra illos auctoritatem habent, proponemus.

2.
Primum Iudaorum errorum.

3.
Concilium

Iudeos igitur non solum in sua duritia perseuerantes, sed etiam in Christum iam credentes, de illius gratia male sensisse ex Actis Apostolorum, & epistolis Pauli manifestum est. Notauitque Tertullianus contra Iudeos in princip. & Augustinus epistola 95. dicens, de Iudeis dictum esse, Ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes statuere, iustitiam Dei non sunt subieci. Quia per legem iustificari se arbitrabantur, sufficiens sibi ad eam custodiendam libero arbitrio, hoc est, iustitia sua prolata ex natura humana, non donata ex gratia diuina, propter quod iustitia Dei dicitur, & similia habet sermone 13. de Verb. Apost. capit. 4. Duo autem praecipui errores in eis distinguuntur, vnus fuit, gratiam Christi ad salutem non sufficere sine legis veteris obseruatione. Quem errorem etiam alij Christianis ex gentibus conuersis persuadere coeperunt, primum Antiochia, deinde in Galatia, & alijs fortasse locis. Qui autem ita sentiebant ante Concilium Apostolorum Actor. 15. non erant haeretici, quia nondum erat veritas satis declarata, & ab Ecclesia definita. Qui vero post illud Concilium in eadem sententia pertinaces fuerunt, in haeresim lapsi sunt. Cuius defensorem praecipuum fuisse Cherintum haeticum Hebraeum, eumque maxime excitasse turbas contra Petrum, & Paulum pro defendenda obseruantia legis veteris (de quibus Actor. 15. & 21.) auctor est Epiphanius contra haeres. 24. Ad impugnandum autem errorem hunc principaliter scripsit Paulus epistolam ad Galatas. ut in initio

Pars I.

expositionis eius Hieronymus, & Augustinus, & post Impugnatum illos reliqui expositores adnotarunt, & ex initio eiusdem epistolae satis constat. Miror (ait) quod sic tam cito Galat. 1. transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi, &c.

Erat enim error ille gratiae Christi contrarius, quia Cherintus, & alij praedicabant, fidem Christi cum tota lege Evangelica non sufficere ad salutem, sed necessariam esse circumcisionem cum alijs veteris legis obseruantijs, eo quod putarent legem perpetuam esse, eiusque opera per se, & sine Christo potuisse iustificare. Inde enim inferebant, etiam post Christi aduentum illam efficaciam, & necessitatem obtinuisse, quia non ex Christo, nec propter Christum, sed ex se, & ex libertate operantis illam habebant. Paulus autem e contrario demonstrat, legem illam per se salutem non contulisse, nec potuisse homines iustificare, neque ad hoc fuisse datam, sed propter transgressionem, ut sub illa tanquam sub paedagogo continerentur homines, donec veniret semen, qui est Christus. Atque in hoc sensu distinguit saepe ibi Paulus fidem à lege, dicens in capit. 2. Non iustificari homines ex operibus legis, sed per fidem Iesu Christi, & cap. 3. ex fide iustificat gentes Deus. Per fidem enim non tam actum credendi, Ad Gal. 2. quam doctrinam fidei Evangelicae creditam, & ob- 3. quid seruata intelligit. Et ideo ait in eodem cap. 3. Prius. per fidem inquam veniret fides, sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidem, quae reuelanda erat. Fides enim, quae reuelatur, non est, nisi doctrina, seu verbum fidei, ut idem Paulus ait ad Roman. 10. quod etiam in cap. 1. vocat Euangelium, dicitque esse virtutem in salutem omni credenti. Ad Rom. 10 & 1.

Hoc ergo maxime est praeculis habendum in hac materia, ut intelligamus, quod in illa epistola Paulus distinguit legem à fide, non de omni lege, nec de solo actu credendi loquitur. Nam per legem, solum legem veterem intelligit, & ita cum excludit necessitatem operum totam Evangelicam doctrinam, & illam dicit iustificare, non ut creditam solum, sed ut creditam, & obseruatam, seu opere completam. Et vtrumque satis explicuit in c. 5. eiusdem epistolae ad Galatas. dicens: Qui in lege iustificamini à gratia excidistis; nos enim spiritu ex fide spem iustitiae expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcissio aliquid valet, neque praepitium, sed fides qua per charitatem operatur. Et infra. Vos in libertatem vocati estis fratres, utique à iugo legis veteris, ut declarat subiungendo, Tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem seruite inuicem. Si ergo scopus illius epistolae praeculis habeatur, non erit difficile ut in vero sensu testimonij eius in hac materia, quod nunc nobis positum est.

M 3

Alter

5.
Iudæorum
alii error.

Alter Iudæorum error fuit, gratiam Euangelij non esse communem omnibus gentibus, sed specialiter datam esse Iudæis propter legis veteris obseruationem. Ideoq; gentes non esse Iudæis in Christi Ecclesia æquiparandos, sed hos esse illis præferendos. Ita colligitur clare ex discursu Pauli in epistola ad Rom. vt ibi expostores, & Patres notant, & singulariter Augustinus in expositione inchoata illius epistolæ, in cuius initio sic ait. In epistola, quam Paulus Apostolus scripsit ad Romanos, quantum ex eius textu intelligi potest, questionem habet talem, vtrum Iudæis solis Euangelium Domini nostri Iesu Christi venerit propter merita operum legis, an vero nullis operum meritis præcedentibus, omnibus gentibus venerit iustificatio fidei, quæ est in Christo Iesu.

6.
In quo distinguantur prædicti errores.
Ratio dubitandi.

Quæri verò non immerito potest, an hic error sit distinctus à præcedenti, non enim parum hinc pendet intelligentia vtriusque epistolæ ad Romanos, & ad Galat. quæ in hac materia de Gratia maximè necessaria est. Videri autem potest, non esse distinctos errores, sed vnum, quia non potuerunt aliqui Iudæi asserere, gentes non esse ad gratiam Euangelij admitteudas, etiam si circumciderent, & cum effectu prius circumciderentur. Quia quilibet gentiles poterant fieri profelyti, si vellent, & ab ipsis Iudæis non solum admittebantur, sed etiam inducebantur, vt ex Matth. 23. constat. Deinde etiam erat certum, illos profelytos seruantes legem numerari inter filios Abrahamæ, & ideo ad illos etiam pertinere promissiones Abraham factas, ergo negare non poterant, gentiles circumcisos admittendos esse ad Euangelium; ergo solum potuit esse controuersia, an gentiles essent capaces gratiæ Euangelicæ absque circumcisione, vel solum mediante illa. Et in hoc errarunt illi, contra quos scripsit Paulus in epist. ad Galat. ergo non potuit esse alius error, quem impugnatur in epistola ad Romanos. Quia Iudæi, qui insultabant contra gentiles, & negabant illis esse communicandam gratiam Euangelij, necessario id intelligebant de gentibus in præputio manentibus, nam si circumciderentur, iam illos inter Iudæos computabant. Et hoc videtur sensisse Hieronymus in præfatione epistolæ ad Galatas, cum dicit, eandem esse vtriusque epistolæ materiam, & in vtraque antiquæ legis cessationem, & nouæ introductionem specialiter contineri, solumque differre, quod in epist. ad Roman. altiori sensu, & profundioribus Paulus vsus est argumentis.

7.
Errorum illorum conuersionia.

In hoc puncto dicendum breuiter est, errores illos parum quidem in re ipsa differre quoad ea, quæ in ipsis vel negantur, vel affirmantur, nihilominus verò multum distare, vel in fundamentis, vel etiam in primaria vtriusque erroris intentione, & assertionem. Declaratur: nam probabilius videtur, vt discursus factus ostendit, nullos Iudæorum in Christum credentium absolutè, & simpliciter dixisse, non esse concedendam gentibus salutem, aut gratiam Euangelij, aut vocationem ad Christi Ecclesiam, sed tantum sub ea conditione, nisi circumciderentur, vel (quod idem est) si in præputio manerent. Quod quidem de primo errore manifestum est ex Act. 15. & 21. & epistol. ad Galat. in quibus locis præcipue fit illius mentio. De hoc verò posteriori constare potest ex Act. 10. & 11. nam cum in priori capite narrasset Lucas visionem Petri, & initium prædicationis Euangelij ad Gentes in Cornelio, & qui cum eo audiebant à Petro verbum Dei, quando Petro, adhuc loquente, cecidit Spiritus Sanctus super eos, additur, Et obstupuerunt ex circumfusione fideles, qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus Sancti effusa est. Exultabant ergo Iudæi etiam Christiani, & fideles vsque ad illud tempus, gratiam Christi non fuisse communicandam gentibus, vtrique in præputio manentibus. Vnde additur cap. 11. cum Petrus ascendisset Hierosolimam, eosdem, qui ex circumcisione erant, aduersus illum disceptasse dicentes: Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducaisti cum illis. Non ergo scandalum patiebantur in hoc, quod ad homines ex gentibus natos accederet, sed ad præputium habentes, si enim circumciderentur, non scandalizarentur. Atque ita vtrique Iudæi putabant, sine circumcisione non posse gentiles saluari, neque ad poenitentiam, vel Euangelium recipi, cum illa verò posse, & consequenter circumcisionem cum Euangelio esse coniungendam, neq; fidem Christi sine circumcisione sufficere ad salutem: sic ergo in re ipsa, & in assertionibus, vel negationibus suis multum conueniebant.

Potuit autem esse diuersitas, quia hi posteriores putabant, non esse prædicandum Euangelium gentibus nondum circumcisis, sed prius fuisse inducendos ad circumcissionem, & postquam essent circumcisi, illis fuisse prædicandum Christum, & Euangelium. Et hoc significat Act. 11. cum dicitur, eos, qui dispersi fuerant à tribulatione, quæ facta erat sub Stephano, perambulasse vsque ad Antiochiam, Nemini loquentes verbum, nisi solis Iudæis. Moueri autem potuerunt, quia putabant, Christum, eiusque gratiam solis filijs Abraham fuisse promissam, filios autem Abraham esse debere, aut naturales, & ab eo originem ducentes, aut saltem adoptatos per circumcissionem, ideoq; nemini fuisse Christum prædicandum, vel baptismum Christi conferendum prius, quam circumcideretur. Potuit hic error in hoc sensu intellectus perseverare in Iudæis, qui Romæ habitabant, quando Paulus ad Romanos scripsit.

Alij verò, qui priorem errorem Galatis persuadebant, fortasse non negabant, gentibus, etiam non circumcisis, prædicari posse Euangelium, sed solum contendebant, non esse separandum à circumcissione, siue simul siue quocunque ordine Euangelium cum lege, & baptismus cum circumcissione coniungantur. Act. enim 15. Iudæi, qui Antiochiam peruenierant, & viderant Ecclesiam ex gentibus congregatam (vt dicitur ca. 14.) non reprehenderunt Paulum, aut Barnabam, eò quod gentes præputium habentes baptizassent: sed solum superfeminarunt zizaniam dicentes: Nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non poteritis saluari. Et postea in Concilio Apostolorum idem Iudæi solum dicebant: Quia oportet circumcidi eos, præcipere quoque seruare legem Moysi. Et in eodem errore perseverabant illi, de quibus dictum est Paulo Act. 21. Vides frater, quot milia sunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes emulatores sunt legis? Imò ex his, quæ ibi subiunguntur, colligi potest aliud discrimen. Nam priores, quos in epistola ad Romanos Paulus impugnat, omnibus hominibus dicebant, legem esse necessariam, neque gratiam Christi sine illa sufficere. Alij item legis emulatores licet fortasse in principio idem dicerent, postea ad hoc peruenisse, & hoc tantum contendisse videntur, vt saltem à Iudæis conuersis ad fidem lex obseruaretur, vt ibi significatur, cum ad Paulum ita Iudæi loquuntur. Audierunt autem de te, quia discessionem doceas à Moysen eorum, qui per gentes sunt, Iudæorum, dicens, non debere eos circumcidere filios suos. vbi ostenditur, non de gentibus, sed de solis Iudæis æmulationem fuisse.

Denique potissimum discrimen, quodque nostro instituto magis deseruit, esse videtur in fundamento, potissimum & intentione erroris. Nam isti æmulatores legis, & discrimen defensores primi erroris præcipue intendebant, legem obseruandam esse à Christianis, vel omnibus, vel saltem ex Iudæis conuersis ad fidem, quia credebant legem illam latam esse à Deo, vt per se sufficientem, ac necessariam ad salutem, ac subinde vt perpetuò duraturam, & obligatam. Ideoq; licet admittendum crederent Euangelium, non tamen, vt per se sufficiens, saltem Iudæis, neque vt excludens legem, sed vt miscendum cum illa, seu coniungendum.

Alij verò fautores posterioris erroris præcipue nitentur in merito operum suorum, dicebantq; solis Iudæis communicandam esse Christi gratiam, quia per iustitias suas, & obseruationem legis illi soli eam merue-

meruerant, gentiles vero vtpote idolorum cultores, tanto bono esse indignos. Et hoc discrimen maxime ostendit discursus Pauli in epistol. ad Galatas, & ad Roman. Nam in epistol. ad Galatas præcipue confutat priorem errorem, ostendendo legem veterem non propter se, nec in perpetuum datam esse, sed tantum vt pædagogum ad separandum populum illum à gentium ritibus, & idololatria, donec veniret semen, quod est Christus. In epistola vero ad Romanos præcipue confundit Paulus præsumptionem Iudæorum, demonstrando, gratiam Christi non dari ex operibus legis, sed ex sola Dei misericordia. Et quia gentiles etiam contemnebant Iudæos eo quod Christum crucifixissent, illorum etiam peccata, & morum corruptionem Paulus commemorat, vt eos etiam humiliet, & confundat. Et hac occasione de peccato originali, quod totam naturam humanam infecit, omniumque peccatorum eius origo fuit, doctrinam tradit, vrita concludat, omnes indiguiffe redemptionem Christi, eiusque gratiam omnibus gratis offerri.

Atque ita in priori errore duo sunt proprie, & directe contra gratiam Christi. Vnum est, legem ante Christi aduentum per se iustificasse, & ad salutem sufficientem fuisse. Alterum etiam post Christi aduentum esse necessariam, saltem Iudæis, ac subinde fidem Christi non sufficere illis ad salutem. Quod potuit à Iudæis cogitari, vel quia de Christi redemptione, eiusque sufficientia non recte sentiebant, vel quia putabant, legem illam datam esse à Deo, vt perpetuo seruetur. Et quoad hoc posterius fundamentum impugnatur hic error in materia de Legibus. Quoad prius vero in materia de Incarnatione, multa contra illam dicuntur, & in sequentibus impugnabitur. Alij vero Iudæi non solum errabant, asserentes legem potuisse per se iustificare, sed etiam quia credebant legem sibi datam esse ex meritis suorum parentum, & Euangelium ipsis tantum esse missum propter suum meritum. Vnde in hoc posteriori errore multi contra diuinam gratiam continentur, à quibus orti sunt omnes, qui postea inuenti sunt, vt videbimus. Primus est, gratiam Dei propter opera nostra dari: secundus est, homines posse totam legem implere suis viribus, vt gratiam consequantur. Vnde sequitur tertius, hominem non indigere gratiæ adiutorio ad bene operandum, sicut oportet ad iusticiam apud Deum obtinendam, cum quo alius connectitur, nimirum gratiam Dei, & Christi non esse adiuantem, seu auxiliantem ad recte viuendum, sed vel ad remissionem peccatorum, vel ad iusticiæ incrementum. Imo addit Chryl. hom. 6. in epistol. ad Rom. Iudæos errasse dicentes gratiam Christi non esse sibi necessariam, quia in sola lege satis iustificabatur. Quod intelligendum existimo de Iudæis non cōuersis ad Christum, sed in sua perfidia obduratis, Iudæi enim facti Christiani non potuerunt negare gratiam Christi, potuerunt autem errare destruyendo rationem gratiæ, suis meritis illam tribuentes, quod præcipue confutare intendit Paulus in dicta epistola: inde vero viterius dicit sequi, gratiam Christi necessariam non fuisse, si ex lege esset iusticia, ac subinde gratis Christum mortuum esse, vt ad Galatas 2. scribit. Et ita omnes prædicti errores ex dictis epistolis Pauli sufficienter confutantur, vt postea videbimus: nunc enim hæc solum præmittimus, vt origo errorū in hac materia, & prima occasio Paulo oblata ad gratiam Dei prædicandam præ oculis habeatur.

CAPVT II.

De errore Pelagij contra diuinam gratiam.

1. **P**ost Iudæos primus, qui inter hæreticos male de gratia Dei sensit, fuit Pelagius circa annum Do-

mini quadringentesimum, de illo enim ait Vincen-
tius Lyrinenlis capite 34. Quis vnquam ante profanum
illum Pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrij
& cæc. & capite 14. Pelagianos introduxerat dicen-
tes, Nobis viatoribus, nobis principibus, nobis expostoribus
damnate, quæ tenebatur, &c. Et idem sentit Augustinus
libro de Hæresib. in 88. & libro de Bonis persequ. cap.
21. & sæpe aliàs. Verum hoc de tota hæresi intelligen-
dum est: nam inchoationem eius præcessisse sentit
Hieronymus in Proem. Dialog. contra Pelagium,
dicit enim, illum Ioviniani hæresim excitasse. Addit-
que ibidem, Euagrium eodem laborasse errore, &
Rufinum adiungit lib. 4. in Jerem. in Præfat. & su-
mitur ex Augustino lib. 2. de Peccat. orig. De quibus
videri potest late Baron. ann. 410. nu. 6. & sequenti-
bus. Addi etiam potest ex Clemente Alexand. libr. 5.
Strom. in principio Basilidem Valentinū, & Marcio-
nem dixisse, fidem esse naturalem, ac subinde homi-
nem per naturam saluari, contra quos ipse arguit
more Pauli, quia sic superuacaneus fuisset aduentus
Saluatoris. Veruntamen hic error illis temporibus,
vel non satis fuit declaratus, vel statim extinctus est.
Pelagius vero principaliter eum docuit, & ex profes-
so declarauit, ac persuadere conatus est, & ideo illi
tanquam auctori tribuitur. Et quamuis fuerit Pela-
gius natione Britannicus, professione tamen mona-
chus in Oriente fuit, ibique cepit hæresim seminare
vt ex Chrysostomo colligi potest, qui epistol. 4. ad O-
lympi. in vltimis verbis sic ait. De Pelagio monacho ma-
gno dolore affectus sum. Cogi. aigitur, quor. quantij. coronis
dignisim. qui forti animo in acie steterunt, cum viros tam piè
ac sanctè tantaq. cum tolerantia viuentes abripi. atq. in frau-
dem impelli videamus. Vbi de Pelagio, tanquam de ho-
mine in illis regionibus cognito, & fama virtutis il-
lustri loquitur, errorem autem eius non declarat. Ex
Oriente vero in Occidentem transiens Pelagius, ha-
bens socium Coelestium, & fautorem Iulianum, Ro-
mæ suum errorem seminare cepit, vt late Baro. ann.
411. nu. 52. ex Augustino l. de Peccat. orig. c. 21. & ali-
bi sæpe.

Quis autem fuerit error Pelagij summam com-
prehendit Faust. lib. 1. de Gratia Dei cap. 1. his ver-
bis. Dicit Pelagius, quod ad obtinendam salutem natura ho-
minis sibi sola sufficiat. Distinctus Augustinus libr. de
Hæresib. in 88. ait, Pelagium, & Coelestium adeo fu-
isse inimicos gratiæ Dei, per quam diffunditur chari-
tas in cordibus nostris, & fides per dilectionem ope-
ratur, vt sine hac posse hominem credant, & facere o-
mnia diuina mandata. Vnde inferius ait, licet Pela-
gius postea coactus fuerit gratiam Dei fateri, non ta-
men veram gratiam, neque veram eius necessitatem
vnquam fuisse confessum: nam solum liberum arbi-
trium vocabat gratiam necessariam ad bene ope-
randum. Addebat verbò adiuantem gratiam, quæ
facilius posset liberum arbitrium bonum velle, non
sine qua non posset illud & velle, & perficere. Et illam
præterea gratiam, qua liberum arbitrium ad facilius
bene operandum iuuatur, tantum dicebat esse diui-
nam legem, & doctrinam, quæ ad hoc tantum datur
vt discamus, quid facere, & sperare debeamus, non
vero vt quæ didicerimus esse faciendā, per donum
Spiritus Sancti faciamus. Hæc fere ibi Augustinus.
Qui fusius refert errores Pelagij in epistol. 106. in duo-
decim propositiones illos distinguens, quæ in Con-
cilio Palæstino damnatæ fuerunt. Multæ autem ex
illis propositionibus ad præsentem materiam dire-
cte non spectant, vt infra referendo Acta illius Con-
cilij adnotabimus.

Nunc vero vt radicem, & sensum illius erroris a-
periamus, in primis notandi sunt quatuor primi ar-
ticuli, in quibus ait Adamum non contraxisse pec-
nam mortis ex peccato, sed ex se, & à principio fuisse
mortalem, in quo plane significat, idem sensisse de
concupiscentia, alijsque defectibus, vt sunt fames,
sitis, & similia, quæ homini connaturalia sunt, ideoque

Pelagiani
toris inchoa-
tio, fuit ante
Pelagium.

Error Pelagi
exponitur ex
Faust. & Aug.
gustino.

ideoque nullum ex his defectibus credidit contraxisse Adamum peccando, præter auersionem, & inimicitiam DEI, cum reatu poenæ vitæ futuræ, nisi resipiscisset. Vnde secundus articulus in dicto Concilio relatus est Adamum peccando, sibi, non posteris, nocuisse. Et consequenter dicebat in tertio: infantes nunc nasci in eo statu, in quo Adā creatus fuit, & in quarto, mortem in nobis non esse poenam culpæ sed conditionem naturæ. Ex quibus persuasum semper mihi habui, Pelagium nihil altius de humana natura, vel de statu, virtutibus, aut actibus eius in hac vita cogitasse, quā de pura hominis natura Philosophus quispiam gentilis recta rōe vtens cogitare potuisset. Exceptis nonnullis Dei beneficijs, sub quibus abutendo nomine gratiæ, & adiutorij diuini, errorē suum occultabat, vt sunt lex, reuelatio, seu doctrina.

Quæ ad intelligendum hunc errorē, & Pelagij tergiversationes cauendas, duo sunt distincte explicanda: vnum est, quā gratiam vere, & in re ipsa negauerit: aliud est, quā gratiam verbis admisit, seu sub quibus verbis errorem suū occultare studuerit. Vt autem illud prius explicemus, omnia gratiæ dona ad tria capita reuocemus, quæ sunt actus, habitus, & auxilia, de quibus suo ordine dicemus.

4. Supernaturales actus negauit, vel ignorauit Pelagius.

Primum ergo Pelagius, quantum ex dictis colligi potest, vel negauit, vel omnino non agnouit, fieri à nobis virtute diuinæ gratiæ aliquos actus liberos vel supernaturales, id est, vires naturales liberi arbitrij superantes. Ita sumitur ex citato loco Augustini hæres. 88. vbi ait, asseruisse Pelagium, posse hominē solis viribus liberi arbitrij, sine fide, vel charitate infusa implere omnia præcepta, quantum ad salutem necessarium est, & sufficit: ergo censuit omnes tales actus esse omnino naturales, etiam ipsos actus fidei, poenitentia, vel amoris, quibus iustificatur, & à fortiori omnes alios, ac subinde nullum esse supernaturalem. Deinde id colligitur ex septimo articulo Pelagij damnato in Concilio Palæstino, qui erat, gratiam Dei non dari ad singulos actus, nisi constituendo gratiam in libero arbitrio, lege, vel doctrina. In quo supponit, posita lege, vel obiecto per doctrinam, omnem actū à solo arbitrio fieri, ac subinde omnino esse naturalem. Quod etiam plane ostendit articulus vndecim⁹, in quo negabat, esse liberum arbitrium, si Dei indigeret auxilio. Credidit ergo repugnare, actum liberum talem esse, vt à solo libero arbitrio viribus suis fieri non possit, quod est negare, posse actum liberum esse supernaturalem. Vnde quia præcepta Dei non sunt de impossibilibus actibus, ideo consequenter asserere debuit, neq; fidei reuelationem, neq; præceptum Dei, quantumuis vltra, vel supra naturam additum videatur, obligare ad actum vires naturales liberi arbitrij superantem.

8. Ignorauit i. uisse Pelagium internam animi renouationem, & sanctificationem per habitalem gratiam, præsertim quoad virtutes infusas. Nam hæc dona habitualia propter actus supernaturales dantur, & ideo ablatis actibus reliqua tolli necesse est. Vnde licet non legamus, Sanctos Patres cum Pelagio de his donis expresse contendisse, vel quia doctrina de his donis non erat tunc ita declarata, vt contraria tanquam hæretica damnanda esset, vel quia Pelagius de his donis expresse non tractauit. Nihilominus ex principijs eius, vt dixi, satis colligitur, non agnouisse, imo supposuisse, nulla talia dona nobis comunicari. Et hinc in Adamo ante peccatum nullum Dei donum agnouit, præter naturalia: ideo enim dixit, nos nunc generari in eodem statu, in quo Adam fuit conditus. Deinde licet in paruulis non negauerit gratiam adoptionis, propter quam illis est necessarium baptisma teste Augustino lib. 6. contra Iulian. cap. 5. alias 9. tamen & in adultis non putauit hanc esse gratiam, sed præmium meritorum; neq; in paruulis videtur credidisse illam adoptionem per internam, & in hæren-

tem gratiam fieri. Hinc deniq; loquendo sæpe de gratia Dei, ad alias improprias & generales significationes gratiæ diuertitur. Veram autem gratiam supernaturalem, & infusam nunquam conuertitur, vt ex sequentibus amplius patebit. Vnde August. lib. de Gratia Christi c. 2. ait, sensisse Pelagium, nos saluari adiutos, non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propria voluntatis.

Tercio hinc concluditur, negasse Pelagium omnē veram gratiam interiūs iuantem, seu auxiliantem quæ necessaria sit, vt principium vel adiutorium propriū efficiendū actus bonos, & Deo gratos, vel meritorios apud Deum, aut aptos ad hominem iustificandum, & sanctificandum. Quia cum tales actus liberi sint, censuit etiam esse naturales, vt dixi, & consequenter negauit, ad illos esse necessariū auxilium aliquod extra liberum arbitrium: imo putauit repugnare cum arbitrij libertate. Hoc enim argumento maxime contra Augustinum vtēbatur, quia si gratia præuenit liberum arbitrium, & ex nolentibus volentes facit, destruitur libertas arbitrij, vt idem Augustinus sæpe refert lib. 2. contra duas epistolas Pelagianor. cap. 5. & lib. 4. contra Iulian. capit. 8. Vnde non solum præuenientem gratiam, sed absolute necessitatem diuini auxilij libertati arbitrij repugnare sensit, vt ex art. 10. Concilij Palæstini. supra probatum est, & refert etiam Hieronymus epistola ad Cresiph. Atque ita constat, negasse Pelagium omnem veram gratiam Dei, saltem vt ad salutem necessariam. Quod addo, quia inter alias nouas controuersias orta quæstio est, an Pelagius tandem admisit aliquam verā gratiam internam auxiliantem, saltem ad facilius operandum, de quo puncto statim dicam. Prius enim oportet cætera, quæ proposuimus, integre explicare, nam si fortasse aliquam veram internam gratiā auxiliantem agnouit, in eo non errauit, nec propterea reprehensus est, sed quia de necessitate talis gratiæ nō catholice sensit, vt dicam.

Addo igitur in hoc tertio puncto, non solum errasse Pelagium circa veram gratiam interiūs auxiliantem, quia negauit necessitatem eius ad singula opera vt dixi, sed etiam quia eandem negauit dari ad seruandā omnia mandata, & ad vincendās omnes tentationes, ideoque in artic. 11. relato in dicto Concilio Palæstino. aiebat, Victoriā nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio. Quibus verbis simpliciter adiutorium gratiæ negare visus est. Notat autem Augustinus dicta hæres. 88. illum postea à fratribus increpatum, quod nihil tribueret adiutorio gratiæ Dei, dixisse, Ad hoc illud dari hominibus, vt quæ facere iubentur per liberum arbitrium, facilius possint implere per gratiam. Vbi dicendo facilius, vt ponderat idem Augustinus, satis indicauit se sentire non esse necessariam. Idemq; testatur sæpe Augustinus contra Pelag. vt lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 8. Pelagius, ait, facilius dicit impleri, quod bonū est, si adiungetur gratia. Quo additamento significat, hoc se sapere, quod etiam si Dei defuerit adiutorium, potest, quantumvis difficilius, implere bonum per liberum arbitrium. Idem lib. 1. de Gratia Christi cap. 7. & epist. 105. 106. & 107. Item ex hoc principio negauit necessitatem orationis ad vincendās grauissimas etiam tentationes, aut sine peccato viuendum, vel de commissis poenitentium, vt intelligimus ex Concilio Mileuitano capite quinto, African. cap. 80. & Augustinus dicta epistola centesima sexta.

Vnde fit, vt etiam errauerit negando adiutorium gratiæ quoad verum esse supernaturalis gratiæ, & causæ, vel vt ita dicam, quoad veram gratiæ entitatem, & causalitatem. Patet, quia non intellexit dari adiutorium, quo voluntas possit aliquid supra suas vires operari, nec in substantia actus, nec in modo, sed ad summum, vt facilius possit, qui modus non est supernaturalis, sed ex multis causis naturalibus provenire potest, nimirum ex habitu acquisito, seu consuetudine, ex meliori dispositione, vel temperamento cor-

6. Et auxiliium Dei gratiā ad singula opera bona supernaturalia

7. Atque adeo negauit illud auxiliū vt dixi, sed etiam quia eandem negauit dari ad seruandā omnia mandata, & ad vincendās omnes tentationes, ideoque in artic. 11. relato in dicto Concilio Palæstino. aiebat, Victoriā nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio.

8. Et orationis necessitatem

to corporis, ex bono aliquo consilio, vel morali exhortatione, etiam humana, ex bono exemplo, & alijs huiusmodi causis. Vnde fit, vt negauerit etiam Pelagius verum auxilium supernaturalem internam gratiam excitantis, tum quia vt dixi, nullam veram supernaturalem gratiam agnouit, tum etiam, quia putauit repugnare libertati internam motionem illam praeuenientem, & ad volehdum inducentem, quia talis inductio non fieret sine coactione, aut necessitate repugnante libertati. Et in hoc sensu dixit Augustinus lib. 2. contra duas epistol. Pelagian. cap. 5. & sequentibus, doctrinam Pelagij fuisse, gratiam adiuvare vniuersumque bonum propositum, non tamen reluctanti studium prout immittit. Aliudq; illius fundamentum fuisse dicit, quia personarum acceptio non est apud Deum. Et lib. 1. contra eandem epistol. cap. 19. clarius dicit: Vos autem in bono opere sitis putatis adiuvari hominem Dei gratia, vt in excitanda eius ad ipsum bonum opus voluntate, nihil eam excedat operari. Quocirca licet fortasse Pelagius aliquando confessus fuerit, Deum iuvare, vel etiam excitare voluntatem aliquo peculiari modo prouidentiae suae, nunquam tamen intellexisse videtur, illud fieri per internam excitationem eleuantem voluntatem supra suas vires naturales. Alioquin tale auxilium esset simpliciter necessarium ad tale opus praestandum, quod ille non admitteret. Sic ergo dicimus, negasse Pelagium auxilia gratiae tam quoad esse, seu entitatem, quam in ratione causae, seu principij naturalis.

Tandem vero addimus etiam negasse veritatem auxilij gratiae in ratione doni gratuiti, seu in propria denominatione gratiae. Probat, quia à principio docuit gratiam propter merita nostra dari. Hic enim est octauus articulus eius in dicto Concilio Palestino damnatus. Quem etiam refert Augustinus dicta epistola 106. & quamuis subdole illum retractauerit in dicto Concilio, re tamen vera semper illi adhaesit, vt ex eodem Augustino colligitur epistol. 36. 37. 105. & sequentibus, & lib. 1. de Grat. Christi cap. 31. vbi de Pelagio dicit, quamlibet sentiat gratiam, ipsi Christianis secundum merita dari dicit, & cap. 37. & toto lib. 2. de Peccat. origin. cap. 5. & alijs locis frequenter hoc repetit. Et lib. 2. contra duas epistol. Pelagian. cap. 8. & 9. idem colligit ex alio Pelagianorum principio, quod initium salutis sit ex nobis, Vt huius cepti meritum (inquit) perficiendi gratia consequatur. Ex quo principio alibi contra Iulianum lib. 1. cap. 18. & lib. 4. cap. 3. infert, hominem esse priorem in dando, vt retribuatur ei. Eoq; modo (inquit) gratia non fit gratia, quia non est gratuita. Et lib. 3. Hypognostic. & epistol. 107. & alijs locis frequenter hoc repetit, vt in cap. etiam 2. notauimus. Et ideo diximus, ita Pelagium admisisse adiutorium gratiae, vt in illo rationem gratiae, id est, gratuititatis doni, vnde gratia nomen accepit, destrueret, quia docebat esse ex meritis, ac proinde non esse adiutorium gratuitum.

Supereff, vt aliud, quod proposuimus, explicemus nimirum, quibus modis vocabulo gratiae ad errorem suum occultandum abuteretur. In principio enim palam, & sine furo gratiae adiutorium simpliciter negauit, postea vero à Palestinis Patribus confictus, & (vt Augustinus sepe ait) timore compulsi, ne in ipsum anathema diceretur, gratiam confiteri coepit, & sub ea tamen voce naturalia quaedam dona, quatenus ex Dei beneficio nobis conferuntur, intelligebat. Et primum omnium naturale donum libertatis cum ceteris, quae ad vsum illius facultatis natura concessit, vt est vis intelligendi, consulendi, & cum ratione iudicandi, gratiam appellabat, teste Augustino epistola nonagesima quinta, & dicta haeres. 88. & Hieronymo epistola centesima trigesima nona & alijs locis citatis supra capite secundo. Et de hac sola gratia intelligebat, dari sine praecedentibus meritis, & ab illa esse potestatem bene operandi. Hanc vero fraudem esse Scripturae contrariam, & patet factam à Pa-

tribus ita damnatam esse, in dicto capite secundo diximus. Addiditque postmodum Pelagius, hanc (vt sic dicam) naturalem gratiam iuvare, etiam per gratiam illi superadditam, ac diuinitus concessam. Illa vero gratiam esse diuinam legem, quae est veluti lucerna viam ostendens, quae de se iuvat liberum arbitrium ad bene operandum. Postea vero cum argueretur, quod gratiam in sola lege poneret, ipse respondit (vt est apud Augustinum lib. 1. de Gratia Christi capite secundo) Christum ad non peccandum nobis dedisse adiutorium, quia iustitiam docendo, nobis reliquit exemplum, & capite 7. refert Pelagium dicentem, Nos imperitissimi homines putamus, iniuriam diuinae gratiae facere. Et infra. Quam nos (vtique gratiam) non, vt tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei adiutorio esse coniecit. Explicando vero huiusmodi adiutorium, subiungit. Adiuvat enim nos Deus per doctrinam, & reuelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne praesentibus occupemur, futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiae coelestis illuminat. Vbi, vt Augustinus ita notat, licet adiutorium gratiae Dei multis verbis ornare, & commendare videatur, solam reuelationem, & doctrinam per gratiam intelligere declarauit. Et ideo à Patribus damnatur, non quia haec dona gratiam vocaret, vt enim supernaturaliter data sunt, inter dona gratiae merito computantur: sed quia praeter haec nullam gratiam interius adiuvantem admittebat. Et simili modo his addebat promissionem futurae gloriae, vt in eodem lib. cap. 10. Augustinus refert, & per illam dicebat operari Deum in nobis velle quod bonum est, & velle, quod sanctum est, dum nos tantummodo praesentia diligentes futurae gloriae magnitudine, & praemiorum pollicitatione succendit. Contra quod ait Augustinus cap. 11. Nos eam gratiam volumus, ipsi aliquando fateantur, quae futura gloriae magnitudo non solum promittitur sed etiam creditur, & spectatur.

Denique gratiam remissionis peccatorum magno. Addebat etiam, ac ita nominasse colligi in primis potest ex Can. iam remissionem 3. Conc. Mileitani, in quo damnantur dicentes: Gratiam peccatorum Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quae commissa sunt, non in adiutorium, ne committantur. Est autem ille Canon contra Pelagianos, ergo fatebatur Pelagius remissionem peccatorum sub nomine gratiae. Praeterea refert de illo August. epistol. 94. dixisse. Necessariam nobis esse remissionem peccatorum, quia ea, quae à nobis in praeteritum malefacta sunt, infecta facere non valeamus, cauendis autem futuris peccatis sine adiutorio gratiae Dei humanam sufficere voluntatem. Ergo ad remissionem praeteritorum peccatorum gratiam necessariam esse fatebatur, alias non haberet locum distinctio, seu contrapositio. Et epistol. 95. sic ait. Siue dixerit gratiam esse liberum arbitrium, siue gratiam esse remissionem peccatorum, siue gratiam esse legis praeceptum, nihil eorum dicit, quae per submirationem Spiritus Sancti pertinent ad concupiscentias, tentationesque vincendas. Vbi licet magis supponendo, quam asserendo loqui videatur, & ideo possit quis loquutionem illam vt conditionalem, non vt absolutam asseritionem interpretari: tamen verisimile non est, alia de causa Augustinum in illis tribus exempla posuisse, nisi quia illis omnibus tergiversationibus Pelagius utebatur: & cum de primo, & tertio exemplo constet, à Pelagio fuisse usurpata, non est cur de secundo dubitemus. Praesertim cum in dicto lib. de Grat. Christi cap. 2. & 37. expresse dicat Augustin. de Pelagio. Et si gratiam Dei, quae Christus venit in mundum peccatores saluos facere, in sola remissione peccatorum constituat. Denique idem Augustinus in epistol. 105. contra eundem Pelagium argumentatur, non potuisse per gratiam remissionis peccatorum se exculare, aut tueri gratiam sine meritis, quia etiam remissio peccatorum, non sine merito aliquo datur, nam per hanc obinetur: quam fidem non ponebat Pelagius esse ex gratia, sed ex libero arbitrio. Et ideo longe inferius

Addebat sub nomine gratiae, etiam diuinam legem, doctrinam, & reuelationem.

ii.

Addebat etiam, ac ita nominasse colligi in primis potest ex Can. iam remissionem 3. Conc. Mileitani, in quo damnantur dicentes: Gratiam peccatorum Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quae commissa sunt, non in adiutorium, ne committantur.

ferius in eadem epistola subiungit Augustinus contra Pelagium. *Ab originali, vel actuali peccato non liberat, nisi gratia per Iesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspiratione fidei, & timoris Dei, &c.* Vnde in dicto Concilio Palæstino duodecimus articulus Pelagij refertur. *Quod penitentibus penia non datur secundum gratiam, & misericordiam Dei, sed secundum meritum, & laborem eorum, qui per penitentiam digni fuerint misericordia.* In quo articulo videntur contraria, seu repugnantia contineri, quia in eo remissio peccati negatur, & affirmatur dari ex misericordia, & consequenter negatur, & affirmatur esse gratia: hoc tamen inde provenit, quod Pelagius etiam dona non gratis data, nec in priori gratia fundata gratiam vocabat, ut visum est, & ita in præfenti remissionem peccati negat esse gratiam, id est, sine merito datam, & nihilominus vocat misericordiam, ac subinde gratiam, quia licet præcedat meritum, nihilominus est peculiare beneficium Dei misericordia collatum. Veruntamen etiam hoc modo abutebatur nomine gratiæ, tum quia ubi meritum præcedit non fundatum in priori gratia, nulla vera ratio gratiæ relinquitur, ut ostensum est.

CAPVT III.

Circa dictum Pelagij errorem nonnulla dubia expenduntur.

^{1.} **Q**uanuis omnia, quæ de hoc errore diximus ex Augustini locis sumpta sint, in alijs tamen eiusdem Augustini locis inveniuntur aliquæ Pelagianorum loquutiones, quæ superius dictis contradicere videntur: ex quibus nonnullæ insurgunt difficultates, quas expendere, & ad veritatem in omnibus tenendam necessarium est, & ad doctrinam postea tradendam, & confirmandam erit vtilissimum. Est ergo prima dubitatio, quid Pelagius senserit de gratia, ut gloriam interdum significat, id est, an senserit, beatitudinem illam, ad quam creati sumus, esse beneficium Dei omnino supernaturale, & consequenter an cognouerit, fuisse peculiare, ac gratuitum beneficium Dei, ordinari, & eleuari ad talem beatitudinem, ac proinde ordinationem illam fuisse veram gratiam, licet extrinsecam, sicut est diuina prædestinatio, ac supernaturalis providentia. Nam ex proxime dictis videtur colligi, Pelagium non ignorasse, hominem esse creatum ad supernaturalem beatitudinem, quæ in regno cælorum expectamus. Quid enim aliud est, quod ait, Deum futura gloria magnitudine, & præmiorum pollicitatione nos ad virtutem accendere? gloriæ namque magnitudo non est, nisi in supernaturali beatitudine: alludere enim visus est in verbis illis ad illa Pauli. *Quod momentaneum est, & leue tribulationis nostræ, æternam gloriam pondus operatur in nobis.* Deinde Pelagius distinguebat regnum cælorum à vita æterna, dicebat enim paruulos non baptizatos consequuturos quidem esse vitam æternam, non tamen regnum cælorum ingressuros, ut testis est Augustinus hæres. 88. & epist. 106. post medi. & lib. 1. de Peccatorum merit. & remiss. cap. 18. & 20. ne verbis Christi contradicere videretur, dicentis Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.* Vnde videtur Pelagius per vitam æternam naturalem felicitatem intellexisse: per regnum autem cælorum supernaturalem beatitudinem, quo enim alio modo illa duo distinguere valebat? Vnde videtur sensisse, humanum genus in primo parente fuisse ad regnum cælorum ordinatum, & per illius peccatum clausum fuisse non solum Adæ, sed etiam in posteris: per Christum autem fuisse omnibus reueratum, ad huc tamen effectum baptismum applicari, & ideo aiebat, baptismum omnibus ætatibus necessarium esse, ut refert Augustinus lib. 2. contra duas epistolas

Pelagianorum, capite 5. & libro de Origin. anim. capite 9. & libro 3. capite 13. Ergo in cognitione beatitudinis supernaturalis, & in ordinatione gratuita humanæ naturæ ad illam, non videtur errasse Pelagius.

In contrarium vero est, quia si Pelagius cognouit duplicem hominis beatitudinem, naturalem, & supernaturalem, necesse est, ut cognouerit vitam illam quam habituri sunt homines in regno cælorum, naturales eorum vires excedere, & consequenter visionem beatam esse actum supernaturalem: hoc autem difficile creditum est, nam si cognouit, hominem esse capacem supernaturalis visionis, quomodo negare potuit, hominem in hac vita esse capacem supernaturalium actuum, & mediocum, quibus illum finem promereri & obtinere valeat? Veli hanc etiam capacitatem cognouit, cur necessitatem talium actuum negasset, vel cur tam acriter contra gratiam Dei pugnasset?

In hoc puncto breuiter dico, mihi incertum esse, quid Pelagius per regnum cælorum à vita æterna distinctum intellexerit: nam quod attinet ad verba, non minus in illa distinctione errauit, quam in negando originali peccato, quia Scriptura non minus docet, Christi redemptionem esse necessariam ad vitam æternam obtinendam, quam ad ingrediendum in regnum cælorum. Iuxta illud Ioann. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Et illud. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Vita ergo æterna non minus diuina, & supernaturalis est, quam regnum cælorum: imo non est alia vita, nisi qua in regno cælorum beate viuatur, ut late per Augustinum lib. 1. de Peccat. mer. cap. 18. & 20. Quod vero ad rem spectat, necessarium est, ut per vitam æternam, quam Pelagius à regno cælorum distinguebat, & beatam esse dicebat, intellexerit naturalem quandam beatitudinem, ab omni pœna, & dolore, seu læsione corporis, aut animi immunem: in qua honeste, & secundum rectam rationem naturalem homo perpetuo viuere, & suis viribus naturalibus recte uti possit, & vñus sit sine aliquo proprio dono gratiæ: hoc enim est, quod Pelagius præcipue intendebat, quia naturam humanam in paruulis integrâ, & innocentem esse putabat: ideoque non esse suam naturalem felicitatem priuandam. Imo non defuerunt aliqui Catholici, qui simile vitæ genus paruulis sine baptismo decedentibus non negarunt, etiam si peccatum originale, & pœnam damni in eis perpetuo manentem cum fide Catholica confiteantur: de quo puncto nunc non tractamus, quia cum illa moderatione non est contrarium gratiæ Dei, an vero alijs rationibus damnum sit, vel suaderi possit in materia de Peccat. orig. dicendum est.

Hinc vero fit consequens, ut Pelagius intellexerit in regno cælorum habituros esse homines altioremodum felicitatis modum, & genus quoddam vitæ superatam naturalem hominis facultatem. Nam si supra naturam non esset, non minus danda esset paruulis propter integritatem, & innocentiam naturalem, quam alia vita beata, ut ipse putabat. Quid autem ille senserit de vita illa regni cælorum, mihi non constat. Cogitare namque potuit, regnum illud differre ab altera vita beata, primum in situ loci, quia illud regnum vere supra cælos erit: hæc autem vita erit in terra, deinde in maiori Dei cognitione, & amore per speciales illustrationes, & reuelationes, & consequenter in excellentia voluptatis, & gaudij, & in societate angelorum, & similibus. Existimare autem potuit, hæc omnia ibi etiam fieri per solam applicationem obiectorum, seu doctrinam, & reuelationem tantum: actus autem ipsos semper esse naturales, & ita media huius vitæ, qualia ipse cogitabat esse proportionata illi fini. Vel denique si credidit felicitatem regni cælorum in visione Dei clara consistere, eamque esse homini

^{2. dubium.}
^{3.} Apparet supernaturalem beatitudinem Pelag. non visso.

^{2.} Oppositum ex eius dictis videtur.

^{3.} Resolutio de vi.

^{4.} Regnum cælorum, & vitam æternam, falso distinguunt Pelagiani.

^{5.} Nequa mens gratia impugnat de æterna vita.

^{6.} Cælorum regnum in quo ab æterna vita distinguitur potius Pelagius.

mini supernaturalem, existimare potuit, ideo illum actum esse posse supernaturalem, quia necessarius est & quasi à Deo immixtus, actibus autem liberis creditur repugnare conditionem illam. Vnde quia vita illa coelestis per actus liberos ab adultis hominibus comparanda est, ideo existimauit, non per actus altioris gratiae, sed per solas vires liberi arbitrij obtineri.

Aliud dubium circa doctrinam Pelagij est, quomodo potuerit gratiae necessitatem negare, cum concesserit, per gratiam conferri nobis, ut possumus bene operari, licet non detur, ut velimus, vel ut faciamus. Nam illa gratia, quae dat posse, necessaria profecto est ad operandum, quia potestas operandi necessaria omnino est ante operationem, ut per se constat: ergo si Pelagius gratiae necessitatem negauit, non potuit admittere gratiam dantem posse bene operari: vel è conuerso si hanc concessit, illam necessariam esse ad operandum concessisse oportet. Quod autem Pelagius concesserit gratiam dantem posse, testari videtur Augustinus libro de Gratia Christi capite quinto, ubi distinguens tria in nobis, scilicet, posse, velle, & agere, ait, Pelagium admississe gratiam, quae adiuuet possibilitatem voluntatis, atque operis, non vero quae ipsam voluntatem, & actionem iuuat, id est, ipsam velle, aut agere. Nam secundum Pelagium, ait, Posse Deus posuit in natura, velle, & agere nostra esse voluit, & ideo non adiuuat, ut velimus, non adiuuat, ut agamus, sed tantummodo adiuuat, ut velle, & agere valeamus. Et capite decimo quarto sic argumentatur contra Pelagium: Si tantum posse nostram hac gratia iuuaretur, ita diceret Dominus: Omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, potest venire ad me; non autem sic dixit, sed omnis, qui audiuit, & didicit, venit ad me. In quo argumento plane supponit Augustinus, Pelagium confessum esse gratiam, quae dat posse. Imo in capite quadragesimo septimo dicit, in hoc esse totam differentiam inter se, & Pelagium: nam si consenserit (inquit) nobis, non solum possibilitatem in homine, etiam si nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem, & actionem diuinitus adiuuari, ut sine illo adiutorio nihil bene velim, & agamus, &c. nihil de adiutorio (quod arbitror) interno controuersare relinquere.

Propter haec aliqui moderni dicunt, licet Pelagius in principio hanc gratiam dantem posse non cognouerit, tandem disputationibus Augustini, & aliorum Patrum commotum admississe gratiam internam dantem posse, quam dicunt esse internam excitationem voluntatis. Et ita distinguunt tres status huius erroris sub eodem Pelagio. Primus est, in quo absolute gratiam negauit. Secundus, in quo verbis illam admisit, sed male illam explicabat modis supra declaratis. Tertius, in quo tandem confessus est veram gratiam internam dantem posse, non tamen velle, aut agere, id est, ut ipsi videntur explicare, dantem sufficiens, non tamen efficax auxilium.

Nihilominus dicendum cenfeo, Pelagium semper negasse veram gratiam, quae det nobis posse bene operari, aut malum vitare. Probatur primo, quia nunquam Augustinus in citatis locis dixit, Pelagium admississe gratiam, quae tribuat posse, sed solum dixit, concessisse gratiam, quae iuuat possibilitatem voluntatis, atque operis: longe autem minus est, iuuare possibilitatem, quam dare, ut ex terminis constat. Et similiter dicit Augustinus dicto capite quinto de Grat. Christi, posuisse Pelagium gratiam, quae tantummodo adiuuet, ut velle, & agere valeamus. Et semper ita loquitur in discursu illius libri, nunquam vero dicit, Pelagium admississe gratiam, quae nobis det posse operari. Quin potius in capite decimo quarto ait, Pelagium in natura posuisse posse venire, & addit, vel etiam, ut modo dicere coepit, in gratia, qualem libet eam sentiat. Non vero ait Augustinus, Pelagium retractasse vnquam priorem assertionem, sed addidisse nescio quam gratiam, quae potest statem iam in natura existentem iuuare. Vnde statim contra Pelagium probat, non tantum posse nostrum per gratiam iuuari.

Denique Pelagius nunquam recessit ab illa sententia, quae dixit, gratiam, qualiscunque illa sit, tantum dari, ut facilius homo operetur, quod de ipso Pelagio etiam auctores prioris sententiae fatentur: at vero gratia, quae tantum dat facilius operari, distinguitur ab illa, quae dat posse, ut supponit Augustinus argumentando contra Pelagianos libro secundo contra duas epistolas Pelagianorum capite octauo, & alijs locis supra citatis. Et eodem modo Scholastici in hoc distinguunt habitus dantes facilius operari ab habitibus dantibus posse operari: nam priores non sunt necessarij ad operandum, & ita non dant posse, posteriores vero sunt per se necessarij, nisi aliunde suppleantur, & ideo dant posse, vel si desint, loco illorum requiritur aliquod auxilium, quod det posse. Et ratio facta id conuincit, quia si auxilium tantum est ad facilius, non est necessarium simpliciter: ergo sine illo potest fieri opus: ergo tale auxilium supponit posse, seu potestatem agendi: ergo non dat posse. Ergo Pelagius, qui solum posuit gratiam iuuantem ad facilius, non potuit ponere gratiam dantem posse. Vnde etiam ostenditur, non admississe Pelagium verum auxilium sufficiens gratiae, quod omnibus, vel offertur, vel datur secundum doctrinam posse, quia illud auxilium ita est sufficiens, ut sit etiam necessarium ad posse, quia sine illo non solum difficultas, sed etiam impossibilitas esset operatio pietatis.

Hinc vero nascitur tertia difficultas, quomodo potuerit Pelagius admittere adiutorium ad posse, & non ad velle, vel operari: quia illud auxilium tantum credidit adiuuare ad facilius: non potest autem intelligi, quomodo sic adiuuet ipsum posse, quin adiuuet velle, & agere, quia non adiuuat ipsum posse, nisi quia cum tale auxilium supponat integram potestatem, coniunctum cum illa sit vnum principium facilius operans, & ita quando ab illo sit opus facilius sit: ergo non potest tale auxilium iuuare ipsum posse, quin iuuat ad facilius volendum, vel agendum: hoc autem est iuuare ad velle, & agere. Sicut habitus acquisitus qui dat potentiam facilitatem operandi, adiuuat illam ad facilius assentendum, vel resistendum tentationi, &c. Accedit, quod ipse Augustinus libro secundo contra duas epistolas Pelagianorum capite octauo inquit expresse: Pelagius enim facilius dicit impleri quod bonum est, si adiuuet gratia: implere autem, quod bonum est, non fit per solum posse, sed per velle, & agere: ergo secundum Pelagium facilius homo vult, & agit, si adiuuet gratia. Ergo illo modo quo Pelagius posuit adiutorium gratiae, non tantum illud posuit ad posse, sed etiam ad velle, & agere.

Propter hoc dicunt praedicti moderni, omne illud adiutorium, quod datum voluntati potest in ea manere quasi in actu primo sine consensu libero, & actione eius, vocari ab Aug. auxilium ad posse tantum, quod potest esse sine actu secundo illius potestatis, seu voluntatis: auxilium autem ad velle, esse illud tantum, quod infallibiliter secum affert velle. Quod ideo dicunt, ut suadeant totam controuersiam Aug. cum Pelagianis tandem reuocatam esse ad quaestionem de auxilio efficaci, nam Pelagiani semper illud negarunt, & si admitterent, ut aiunt, verum auxilium sufficiens, & aliqui eorum post Pelagium etiam faterentur ad aliquid esse necessarium. Quae sententia intellecta generatim de auxilio efficaci potest habere fundamentum in Aug. dicto lib. de Gratia Christi c. 11. dum sic de Pelagianis loquitur. Nos eam gratiam volumus aliquando fateatur, quae futura gloria magnitudo, non solum promittitur, sed etiam creditur, & speratur, nec solum reuelatur sapientia, sed etiam & amatur: nec suadetur solum omne, quod bonum est, verum & persuadetur. Quod certe pertinet ad gratiam efficacem. Vnde subiungit. Quorum autem sit fides & quibus persuadetur ut ad eum veniant, satis ipse demonstrauit, ubi ait: Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Et concludit.

8. Corroborationem.

9. Dubium.

10. Quid sensus recentiores in hoc tertio dubio.

dit. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solum vocari, verum etiam esse Christianus.

11.
Vera sententia.

Dico vero in primis, licet daremus, hanc fuisse Augustini mentem, nihil obitare opinionibus varijs catholicorum de auxilio efficaci, quia inter Catholicos recte sentientes non est controuersum, an efficax auxilium detur volentibus, & credentibus, sed quale illud auxilium sit. E conuerso autem licet controuersia Augustini cum Pelagianis fuisset de auxilio efficaci, non tamen fuit de modo intelligendi, & explicandi tale auxilium: de quo in illis locis Augustinus non tractat. Vnde addo, nec Pelagium, nec Augustinum in illo sensu fuisse loquutos, quem illi moderni intendunt, de efficacia gratiæ de se inducentis, & determinantis voluntatem, quia nec de hoc erat controuersia, nec Augustinus cum fundamento diceret, non posse aliquem esse Christianum, nisi gratiam illam confiteatur. Itaque Pelagius ideo dixit, gratiam iuuare ipsum posse tantum, & non velle, vel agere, quia solum putauit esse quandam gratiam extrinsecam applicatam obiectum, & ostendentem illud, non tamen dātem ipsi voluntati virtutem volendi, vel agendi aliquid, vel dātem alijs potentijs vim agendi, & operandi. Et ita gratia secundum Pelagium, non influit in ipsum velle, vel in actionem ipsam liberam, non solum quando voluntas non vult consentire, sed etiam quando vult, & operatur, quia sola sua innata potestate agit, & vult. Et hac ratione dicebat, illam gratiam non iuuare ipsum velle, iuuare autem posse, quia iuuat ad facilius apprehendendum obiectum, vel applicandam materiam, circa quam possit voluntas per se operari, si velit. Augustinus autem contra illum contendit, veram adiuuantem gratiam dare vires voluntati ad volendum, & ita cum voluntas pie vult, gratiam iuuare ipsum velle, quia in illud influit inducendo, & iuuando voluntatem. Hoc est enim quod in dicto libro de Gratia Christi c. 47. concludit Augustinus: Si ergo consenserint nobis, non solum potestatem in homine, etiam si nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem, & actionem diuinitus adiuuare, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus. eamque esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, in quo nos sua, non nostra, iustitia iustos facit, ut sit vera nostra iustitia, quæ nobis ab illo est, nihil de adiutorio gratiæ Dei (quantum arbitror) inter nos controuersia relinquatur. Controuersia ergo inter illos erat, an gratia iuuat ipsum velle, & agere, hoc enim negabat Pelagius, si autem id concederet, consequenter dicere debuisset, voluntatem quando vult, & quoties vult, indigere hoc adiutorio ad ipsummet velle, & gratiam non solum dare posse, sed et velle, & ita nulla controuersia relinqueretur.

12.
4. Dubium quid de illo sentiant iudices moderni.

Ut autem hoc amplius declararetur, quarta dubitatio tractanda est, nimirum, an Pelagius posuerit illud gratiæ adiutorium per verum, & internum auxilium gratiæ excitantis voluntatem, vel cooperantis cum illa. In quo puncto moderni allegati affirmant, Pelagium tandem confessum esse veram internam gratiam per Spiritum Sancti inspirationem, & illuminationem intellectus, & excitationem voluntatis. Idque colligunt ex his, quæ de Pelagio Augustinus refert in libro de Gratia Christi. Nam cap. 7. refert Pelagium dixisse, Nos Dei gratiam non in lege tantummodo, sed & in Dei adiutorio esse confitemur. Explicando autem hoc adiutorium addidisse: Adiuuat enim nos Deus per doctrinam, & reuelationem, dum cordis nostri oculos aperit, dum futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat. In quibus verbis videtur clare confiteri Pelagius gratiam diuinæ illuminationis internæ, nam oculi cordis, non nisi interna illuminatione aperiuntur: & ineffabile donum gratiæ celestis illuminantis, non est, nisi interna illuminatio. Et cap. 10. refert ex Pelagio, operari in nobis velle bonum Spiritum Sanctum, dum nos, premiorum pollicitatione succendit, & dum reuelatione sapientia in desiderium Dei stupentem suscitāt volunta-

tem, & dum nobis suadet omne, quod bonum est. Vbi aperte confiteri videtur internam excitationem, & suasionem. Et cap. 24. supponere videtur, Pelagium admisisse, fieri in nobis veras reuelationes. Et cap. 41. ait Augustinus, Pelagium posuisse gratiam in lege, ac doctrina, quam nobis fatetur, ait, Sancto Spiritu reuelari, propter quod & adorandum esse concedit. Vtique, quia, ut Deus, interius loquitur, inspirat, & reuelat. Vnde infra refert, per orationem petendum esse, ut nobis doctrina, diuina etiam reuelatione, aperiat. Propter hæc ergo censent dicti authores, Pelagium saltem in fine ita sententiam correxisse, ut in explicanda interna gratia præueniente vera, & sufficiente, nihil à catholica doctrina discrepauerit, præter hoc, quod illam non posuerit ut necessariam, sed tantum ad facilius operandum, aut volendum. Potestque hæc sententia iuuari verbis Augustini epist. 107. verius finem: Quomodo dicitur gratia Dei in natura esse liberi arbitrij, vel in lege, atque doctrina, cum & istam sententiam Pelagius ipse damnauerit, procul dubio confitens, gratiam Dei ad singulos actus dari, eis utique, qui iam libero arbitrio vtuntur.

De hac vero interpretatione sententiæ Pelagij in primis dicimus, esto ita sit, nihil ad controuersias de gratia, quæ nunc sunt inter Catholicos, salua fide, referre: neque inde veram intelligentiam, & explanationem catholicæ doctrinæ de auxilijs gratiæ impediri. Nam si Pelagius veram internam gratiam præuenientem falsus est, in eo non fuit hæreticus, nec errauit: neque enim necesse est, ut omnia, quæ hæretici dicunt, falsa sint, vel erronea: sufficit enim vnus error contra fidem cum pertinacia ad constituendum hæreticum. Erit ergo Pelagius hæreticus, quia negauit necessitatem illius gratiæ, vel quia cooperantem non admisit, non quia veram excitantem falsus est, si illam, saltem ut vtilem, cognouit. Deinde addimus, ex verbis citatis, & relatis ex Augustino, non colligi, Pelagium cognouisse gratiam internam, quæ legem, & doctrinam excederet: imo verisimilius esse, illam ignorasse, seu negasse. Quod nullo modo melius, quàm verbis eiusdem Augustini probamus. Ille enim in multis libris contra Pelagium nos admonet, caute esse legenda verba Pelagij, quia tanto fallit occultius, quanto ea exponit versutius. Nam sub ambigua generalitate gratiæ, quid sentiret, abscondebatur, & sub eorum gratiæ inuidiam fugiebat, ut ait idem Augustinus dicto libro de Gratia Christi cap. 37. & lib. 2. de Peccato originali. cap. 8. 9. 16. & 17. & libr. de Grat. & lib. arbit. cap. 11.

Et quod amplius est, hoc ipsum in eisdem locis in contrarium allegatis adnotauit Augustinus, nam in dicto libro de Gratia Christi cap. 2. dicit, licet Pelagius professus aliquando fuerit, gratiam ad singulos actus dari, nihilominus nunquam id de vera interna gratia, quæ datur per administrationem spiritus internam, id intellexisse, sed quia in singulis momentis, & actibus potest homo iuuari memoria exempli, & remissionis præteritorum peccatorum, & promissionis æterni præmij, in quibus ille gratiæ adiutorium constituebat, ideo aiebat ad singulos actus posse iuuare. Et in cap. 7. post verba Pelagij ex illismet colligit Augustinus, eum illam gratiam confiteri, quæ demonstrat, & reuelat Deus, quid agere debeamus, non quæ donat, & adiuuat, ut agamus. Et in cap. 10. conuincere vult, ex verbis Pelagij eum non admisisse aliam gratiam præter doctrinam, quia ad doctrinam pertinet etiam, quod sapientia reuelatur, ad doctrinam pertinet, cum suadet omne, quod bonum est. Et cap. 13. habet verba notanda. Si gratia doctrina dicenda est, certe ita intelligatur, ut alius, & interius credatur, Spiritum Sanctum illam infundere, non solum per eos, qui plantant, & rigant extrinsecus, sed etiam per se ipsum, qui incrementum ministrat occultis, ut ut non ostendat tantummodo veritatem, sed etiam impertiat charitatem. Et ideo Augustinus in eodem libr. cap. 31. & 41. ex illa eadem Pelagij confessione, quod Spiritus Sanctus nobis legem, & doctrinam reuelat, concludit ipsum in lege,

13.
Modernorum illorum interpretationem Pelagij, nihil facit ad controuersiam cum illo.

14.

Notanda verba Aug.

in lege, & doctrina constituisse illud auxilium, quo
possibilitatem naturalem perhibebat adiuuari. Quia
autem quia recedit ab illa verborum ambiguitate, quam Dicitur
pulsus ius ita possit exponere, ut auxilium gratiae credant, quia
natura possibilitas adiuuatur, nisi in lege atq. doctrina.

15. Præterea lib. de Prædestin. Sanctior. cap. 1. referentis
Augustini. Massilienses agnouisse veram excitantem
gratiam dicit, in eo à Pelagio discessisse: ergo sentit,
Pelagium illam etiam veram gratiam negasse. De-
niq. in l. 1. contra duas epistol. Pelagianorum capite
18. cum Iulianus dixisset, hominem propria voluntate,
aut bonum facere, aut malum: in bono vero opere à Dei gratia
semper adiuuari, in malum vero diaboli suggestionibus inci-
tari, illum acute redarguit August. dicens. Vos in bono
opere sciputatis adiuuari hominem gratia Dei, ut in excitanda
eius ad boni operis voluntatem nihil eum credatis operari, quod
satis ipsa tua verba declarant. Cur enim non dixisti, hominem
Dei gratia in bonum opus excitari, sicut dixisti, in malum Dia-
boli suggestionibus incitari? Ergo ex sententia Aug. Pela-
gium nullam ponebant gratiam, per quam Deus ad
excitandam voluntatem ad bonum operetur. Quo-
circa licet Pelagius fateretur dari hominibus diuinā
revelationem, siue externam, siue internam, eamque
nomine gratiae, illuminationis, & aliquando excitati-
onis, vel suasionis appellaret, nihilominus veram
internam gratiam excitantem, quam peculiari modo,
& proprietate inspirationem, & illuminationem
appellamus, nunquam agnouit, nec confessus est.

16. Quod ut intelligatur, oportet aduertere, nomine
revelationis solum comprehendit sufficientem obie-
cti credendi propositionem, quæ siue per externam
predicationem, & operationem, siue per solam in-
ternam fiat, inter dona gratiae computanda est. Est
tamen donum pertinens ad legem, vel doctrinam,
præter quod requiritur donum voluntatis bonæ, per
quam, & celestis doctrina discitur, ut sic dicam, seu
recipitur, & lex impletur. Pelagius ergo admittebat
prius donum, & in illo solo ponebat gratiam Dei, siue
illud nomine legis, siue nomine doctrinæ, aut re-
velationis, aut illuminationis cordis, vel adiutorij
gratiæ significaret. Et de hoc conuincitur ab Aug. in
locis allegatis. Vnde nemo negat, admisisse Pelagium
revelationem diuinam fidei, tam externam, quam
internam, quatenus se tenet ex parte obiecti, & per-
tinet ad illius applicationem, seu sufficientem propo-
sitionem. Nam hæc revelatio, non solum in angelis,
sed etiam in hominibus, qui ante Christi aduentum
immediate à Deo didicerunt, necessaria fuit. Post-
quam autem nouissime loquutus est nobis in filio,
raræ sunt huiusmodi revelationes mere internæ, p-
sertim ad communem fidem pertinentes, nam verbo
suo Christus fidem tradidit, & Apostolicam Ecclesiā
docuit, & per Ecclesiam singulos fideles instruit, &
Ecclesiæ definitio virtutem habet cuiusdam reuelati-
onis.

17. Parum vero refert ad gratiæ auxiliantis neces-
sitatem, quod reuelatio fidei tantum interius, vel per
sensum exteriores fiat, semper enim præter reuelati-
onem obiecti, necessaria est noua gratia iuuans intel-
lectum ad doctrinam reuelatam conuenienti modo
conspiciendam, & cum inclinatione & affectione vo-
luntatis acceptandam, & suscipiendam, & hanc vo-
cauit Augustinus gratiam, per quam sanctificamur,
& iustificamur, & qua Deus in nobis facit bonas vo-
luntates. Eamque distinguit in excitantem, & adiuuā-
tem, ut infra videbimus, ubi etiam ostendimus, hanc
ipsam gratiam posse esse non tantum efficacem, sed
etiam sufficientem: & utramq. esse necessariam ultra
doctrinam, & reuelationem ex parte obiecti. In quo
etiam Pelagius errauit, nam solam reuelationem, &
doctrinam dicebat sufficere, ut possit homo credere,
& bene operari, si velit. Aiebat enim, ut refert Augu-
stinus Epistol. 107. Per legem suam, & per Scripturam suā
Deum operari, ut velimus. Et infra. Operatur quippe ille, di-
tis, quantum in ipso est, ut velimus, cum nobis nota sunt, eius

Pars I.

eloquia, sed si eis acquiescere nolumus nos, ut operatio eius ni-
hil in nobis prosit, efficitur. Solam ergo notitiam eloqui-
orum Dei putabat esse sufficientem gratiam, ut ha-
mo posset credere, & operari quodcunque bonum, si
velit: aliam ergo gratiam, quæ sit propria gratia in-
ternæ vocationis, & inspirationis, non agnouit, neq.
ut necessariam, neque ad facilius volendum, nec dari
posse putauit, vel sine læsione libertatis, vel sine acce-
ptione personarum.

Denique ex scriptis Pelagij, quæ Augustinus ali-
quando commemorat, solum habemus epistolam
ad Demetriadem, quæ in secundo tomo operum Au-
gustini in Appendice est. 17. & in illa magis, quam in
alijs libris visus est Pelagius gratiam confiteri, ut ex
eodem Augustino sumitur lib. 1. de Gratia Christi c.
22. 27. & 37. vsque ad 40. Et nihilominus in illa epi-
stola nullum verbum inuenitur, in quo veram, & in-
ternam gratiam adiuuantem, aut mouentem decla-
ret, aut satis indicet. Nam in primis totus in hoc incū-
bit, ut vim naturæ in virtutum actibus ostendat, ut
ex cap. 4. 18. & alijs colligitur, & ideo cap. 16. repre-
hendit eos, qui dicunt, non possumus, homines sumus, sra-
gili carne circumdamur, quia Deus impossibilia non iubet, nec
quispiam melius, quid possumus, intelligit, quam qui ipsam vir-
tutem nobis nostri posse donauit. Deinde cum multa docu-
menta ad perfectionem comparandam Demetriadi
tradat, sæpe inculcat scripturarum scientiam, & le-
ctionem, præceptorum Dei memoriam & considera-
tionem. Vnde cap. 23. sic inquit, Quæ paranda sunt me-
moriam penitus inferre, eaque iugi meditatione conserua, quæ ma-
turanda sunt, frequenter reuolue, ut diuinum hoc studium, cœ-
lestis Schola, & mores simul Virginis ornent, & sensum, tra-
dantque tibi cum sapientia Sanctitatem. Quod totum per-
tinet ad doctrinam, & studium humanum, supposita
reuelatione per scripturas. Quo etiam pertinet illud
capitis 26. Propter quod maxime Sanctarum tibi Scriptu-
rarum studium, &c. Ad auxilium autem per exempla
pertinet illud capitis 27. Nunc te ordo instruat cœlestis hi-
storia. Et infra: Nunc Angelica, & Apostolica perfectio te
Christo in omnium morum sanctitate coniungat.
Cap. autem 38. addit. Ne dicas, grandis labor est, sed respi-
ce quod promissum est: Quæ documenta recte intellecta,
& seruata, bona quidem sunt: tamen quod in eis hu-
mana industria, & diligentia sufficere credatur, hoc
in eis reprehenditur. Vnde vix necessitatem, vel vti-
litatem orationis inter illa documenta posuit, nam
licet semel, aut iterum orationem consulat, vtilita-
tem tamen eius non in petitione diuini auxilij, sed in
illo studio diuinæ doctrinæ, vel recordatione præce-
ptorum, aut promissionum Dei constituit. Vnde in
cap. 25. ait resistendum esse diabolo, faciendo Dei
voluntatem, ut diuinam mereamur gratiam, qua fa-
cilis nequam spiritui auxilio Sancti Spiritus resista-
mus. Explicans autem hoc auxilium in cap. 27. ait.
Tunc senties, quantum ad eius amorem adiuuet te sapientia,
& quantum sit in te diuina legis auxilium, in quibus om-
nibus nullum iudicium veri interni auxilij reperi-
tur.

19. Atque ex his etiam intelligitur, quod licet in specie
verborum Pelagius magis errauerit circa efficacem
gratiam auxiliantem, quam circa sufficientem: in re
tamen æque in utramque iniegit, & utramq. de his quæ
medio sustulisse. Efficacem enim gratiam, quæ Deus circa suffici-
entiam suadet, ut persuadeat, vel ita mouet sensum, ut ac-
commodet assensum, quam Aug. vocat efficacem, altam,
& secretam: hanc, inquam, gratiam efficacem omni-
no Pelagius negauit, non solum ut necessariam, sed
etiam ut possibilem, quia putauit esse contrariam li-
bertati, gratiam autem sufficientem verbis admitte-
re visus est, quatenus dicebat, Deum sua reuelatione,
doctrina, vel lege suadere hominem, & sufficienter
ostendere viam salutis, ut possit homo consentire, si
velit, vel dissentire, si nolit. Vnde ut absolute velle
possit, nihil aliud, præter legem & doctrinam requi-
rebat, & ita in re ipsa veram gratiam sufficientem in-
ternam

N

ternam

ternam negabat, nam hæc non est lex, nec doctrina, sed diuina inspiratio, & spiritualis illuminatio, vt recte docuit Concil. Trident. vt infra videbimus.

Accedit, quod etiam de illa, qualicunq; gratia, quæ putabat Pelagius esse sufficientem, non credidit esse necessariam, sed tantum vtilem. In quo non immerito aliquis hæcere poterit, si illa gratia non erat aliud, quam reuelatio obiecti fidei, vel diuinæ legis, quomodo poruerit Pelagius negare esse necessariam, quid enim magis necessarium ad credendum, quam veritatis credendæ reuelatio, vel magis necessarium ad bonum operandum, quam notitia legis? Sed esto verum sit non ignorasse Pelagium reuelationem esse necessariam ad credendum, & notitiam legis ad seruandam illam, nihilominus existimo dixisse, illam gratiam esse tantum datam, vt homo facilius possit legem naturalem seruare, & non peccare, & esse sanctus, & innocens, quia licet nullam reuelationem haberet homo, ac proinde non crederet, posset per rationem naturalem Deum cognoscere, & licet non haberet diuinæ præcepta positiua specialiter tradita, posset, vt putabat, seruare naturalem legem, per quæ iustificaretur apud Deum, quia *factores legis iustificantur*, ad Rom. 2. Et consequenter per easdem vires naturales posset consequi vitam æternam: nā hæc promissa est seruantibus mandata, i. Matth. 19. Ad hos ergo effectus dicebat, etiam illam suam gratiam non esse necessariam, sed ad facilius operandum iuuare. Et præterea licet reuelationem putaret necessariam ad credendum, & notitiam legis diuinæ ad illam seruandam, præter illam, nullam aliam gratiam requirebat, vel vt homo possit, vel vt velit credere, aut seruare legem: imo neq; de facto putat dari aliam gratiam ad fidem, vel legis diuinæ obseruationem etiam facilius præstandam, præter reuelationem, & doctrinam, vt declaratum est. Atq; in his consistere videtur proprius error Pelagij contra diuinam gratiam: in quo vero etiam cum Semipelagianis senserit in cap. 16. explicabo.

CAPVT IV.

An Pelagius non solum auxilij gratiæ sed etiam generalis Dei concursus necessitatem ad humanas actiones negauerit?

Questionem hanc apud antiquos Doctores disputatam non inuenio, moderni vero illam agitare cœperunt. Et quanquam per se spectata ad disputationes de gratia pertinere non videatur, ad intelligendum, quo sensu Patres loquentes contra Pelagiū generales aliquas loquutiones proferant, conferre potest, & ideo breuiter inquirenda est. Et in primis nullum apparet sufficiens fundamentum, vt hunc errorem Pelagio tribuamus. Nam D. Aug. accurate referens illius errores, nunquam dixit, Pelagium generalem Dei efficientiam cum omnibus causis negasse: ergo non est, cur dicamus illam negasse, ergo neq; verisimile est, illam in operibus liberi arbitrij negasse. Antecedens notum erit legenti Aug. lib. de Hæres. in 88. vbi dicit, Pelagium negasse veram gratiam, qua saluamur, concessisse vero gratiam liberi arbitrij, seu creationis, & sub ea errorem suum occultare voluisse vt latius dicit epist. 95. & 105. Vnde in Concilijs etiam nunquam de hoc errore damnatus est, sed solum quod veram gratiam, quæ per Christum datur, negasset. Consequentia prima probatur, quia si in hoc Pelagi⁹ errasset, neq; Aug. omisisset, neq; Concilia sine dānatione relinquerent. Specialiter aut probatur 2. consequentia, quia non est maior ratio dependentiæ à concursu Dei in alijs agentibus, aut facultatibus creatis, quam in creata voluntate: ergo si Pelag. in cæteris causis, seu effectibus Dei concursum non negauit, non est verisimile specialiter in operibus liberi arbitrij negasse. Eo vel maxime, quod Aug. nec generaliter de omnibus causis secundis, nec specialiter de vo-

luntate creata hunc errorem in Pelagio notat. Et confirmatur, quia August. alijs locis illum errorem sine vlla mentione Pelagij confutat, vt lib. 5. Genes. ad litter. capit. 20. Ex quo etiam constat antiquiorem esse errorem Pelagij, & ab illo diuersum. Vnde confirmatur, quia licet Durand. in eo errore fuerit in 2. dist. 1. q. 5. nec Pelagianus propterea censetur, nec simpliciter hæreticus: ergo error ille nec fuit Pelagij, nec est damnatus à Concilijs inter Pelagij errores. Tandem confirmatur, quia alias ex definitionibus Conciliorum contra Pelag. non haberemus veram gratiæ necessitatem, omnes n. eludi possent, de adiutorio Dei per generalem concursum illas interpretando.

Ac vero contrarium tenet, & Bellarm. l. 4. de Grat. & lib. arb. c. 4. & Abul. Matt. 19. q. 178. ad 6. non solum docet, Pelagium negasse necessitatem generalis concursus Dei ad bona opera liberi arbitrij, sed etiam illum concursum comprehendere nomine gratiæ, vt etiam ait q. 179. ad 7. quia gratis à Deo datur, vnde sentit Concilia definitia contra Pelagium, nomine gratiæ, hunc et concursum comprehendere. Omissa vero nunc hac posteriori parte priorem indicat etiam Paulus Orof. Apolog. de Lib. arb. circa medium, dum ait, Pelagium constituisse gratiam in solo libero arbitrio generaliter hominibus concessio, & de alijs causis dixisse, *Deum custodire naturam, quam semel bene disposuit, & elementarijs cursibus constituit, inde facere Deum, quæ facit*. Citatur etiam Hieron. qui in epistol. ad Cresiph. his verbis refert Pelag. errorem. *Dei est gratia, quod propria nos condidit voluntatis, & libero arbitrio contenti sumus, neq; ultra eius indigemus auxilio, ne si indiguerimus, liberum frangatur arbitrium*. Et infra dicit, *Dei potentia factos se esse iactant, qui nullius ope indigent*. Et iterum ait, Pelagianos ita posuisse gratiam in libero arbitrio, vt non per singula opera Dei nitamur, & regamur auxilio: vbi nomine auxilij etiam generalem concursum comprehendere videtur, ac subinde asserere, illum etiam Pelagiū negasse. Nam statim inducit Pelagium sacrilegum (vt ipse ait) interrogantem, *Nunquid si voluero curuare digitum, mouere manum, ambulare, &c. Semper mihi auxilium Deierit necessarium?* Similem interrogationem habet l. 1. contr. Pelag. circa principium, cui cum Atticus, id est, Hieron. respondisset, *Iuxta meum sensum non posset, perspicuum est, scilicet, hominem mouere manum, aut calicem temperare sine adiutorio Dei*. Replicat Critobul. id est Pelagius: *Si absq; Deo, & nisi per singula ille me iuuerit, nihil possum agere, nec pro bonis me operibus iuste coronabit, neq; affliget pro malis, sed in viroq; suum, vel recipiet, vel damnabit auxilium*. Vbi clare loquitur de auxilio bonis, & malis operibus communi, quod non est, nisi generalis concursus. Obijciunt autem Attico. *Non ita esse datum nobis liberum arbitriū, vt per singula opera Dei tollatur administratum*. Respondet Critobul. *Non tollitur Dei adiutorium, cum creatura in semel dati liberi arbitrij gratia conseruentur*. Ex quibus verbis satis constat, negare Pelagium omnem alium Dei concursum, præter liberæ voluntatis conseruationem.

Præterea Augustin. nonnullis in locis vult, etiam bona opera naturalia diuino adiutorio esse tribuenda: imo licet male ab homine fiant, quatenus ipsa in se bona sunt, Deo auctore fieri. Sic l. 4. contr. Iulian. c. 3. circa finem cum dixisset, misericordiam Dei per se ipsam naturali compāssione bonam esse, illo tamē bono male vti, qui infideliter vtitur, & hoc bonū male facere, qui infideliter facit, adiungit. *Etiam ipsa opera quæ faciunt infideles, non ipsorum esse, sed illius, qui bene vtitur malis ipsorum autem esse peccata quib; bona male faciunt*. Talia autem opera, vt bona sunt, non sunt à Deo, nisi per generale auxilium, seu concursum: ergo sentit Augustinus Pelagianos negasse, talia opera esse à Deo ac subinde negasse generalem Dei concursum. Et circa principium eiusdem capituli agens de naturalibus virtutibus, & facultatibus bonis, dicit ad Iulianum: *Quanto satis hæc ipsa in eis donata Dei esse fatereris, cuius occulto iudicio alij rarisissimi ingenij, & ad intelligendū quodā-*

modo plumbei, alij obliuiofi, alij acuti, memoresque nascuntur. Et cetera, quæ prolequitur vt concludat: Quarto ergo tolerabilis illis, quas dicit in impijs esse virtutes, diuino muneri potius, quàm eorū tribueret tantūmodo voluntati? Priora vero bona naturæ non alia ratione sunt dona Dei nisi propter generalem concursum: ergo saltem hoc modo vult Augustinus concludere contra Iulianum virtutes morales esse dona Dei, ergo supponit, Iulianum negasse, hoc etiam modo esse à Deo, sed à nostra sola voluntate. Confirmatur hoc ex eodem Augustino epistol. 130. dicente: Licet Polemones hortatu Xenocratis à vitio libidinis reuocatus, non Deo fuerit acquisitus, sed tantum à dominatu luxurie liberatus, tamen ne ipsum quidem, quod in eo melius factum est, humano operi tribuerim, sed diuino. Ipsius namque corporis, quod est infirmum nostrum, si quæ bona sunt, sicut forma, & vires, & salus, & si quid eiusmodi est, non sunt, nisi ex Deo creatore, ac perfectore natura, quanto magis animi dona donare nullus alius potest. Hæc autem corporis bona à Deo solum sunt per generalem concursum: ergo hoc saltem vult concedi Augustinus de bonis moribus naturalibus: ergo è conuerso hoc etiam videntur negasse Pelagiani, dixisseq; Deū esse factorem humanæ naturæ, non vero perfectorē. Et hoc etiam indicat libr. de Grat. Christi, capit. 3. & 6. vbirefert, Pelagium solam possibilitatem dixisse habere nos à Deo, non voluntatem, vel actionem, quia non credebatur, Deum esse cooperatorem nobiscum.

4. Ratione potest hæc sententia suaderi, quia hoc est consentaneum generalibus verbis Pelagij, & aperte sequitur ex fundamento erroris eius. Vtrumque ostenditur ex decimo eius articulo damnato in Concilio Palæstino, Non est liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio. Hæc enim verba absoluta, & indefinita liberum arbitrium, tam in rebus diuinis, quam in moralibus, & naturalibus operans comprehendunt: imo tam bene, quam male operans: ergo in omnibus negauit necessitatem auxilij diuini, & nomine auxilij omnem Dei influxum, omnemque cooperationem, etiam per generalem cōcursum, comprehendit, quia in naturalibus, & præsertim in malis, nullum aliud auxilium creditur necessarium. Vnde cum in eodem articulo subiungit: Quoniam in propria voluntate habet vnusquisque, facere, vel non facere: exclusiuam notam subintellexit, videtur, vtique in sola propria voluntate, quæ in suo velle libero non potest ab alio dependere, nam hic sēsus necessarius est, vt ex illa causali propositione altera pars inferatur. Vnde fundamentum illius fuit, de pendentiam ab auxilio alterius, etiam ipsius Dei, repugnare libertati arbitrij. Quod fundamentum, si verum esset, æque procederet in omnibus operibus voluntatis, etiam naturalibus, & malis quia seruata proportionē, similis est dependentia naturalium voluntatum à concursu generali, de pendentia supernaturalium à concursu gratiæ. Vnde ferre eadem difficultas in conciliando vsu libero morali cum p̄scientia, & p̄ouidentia, & concursu generali, quæ in concordia gratiæ cum libero arbitrio inuenitur, vt postea videbimus: ergo si Pelagius hac difficultate superatus negauit gratiam, vel libertatem negaret, eadem etiam negauit concursum generalem cum libero arbitrio, ne illud in naturalibus actibus tollere videretur.

5. Hinc ergo vltius potuit, & debuit Pelagius progredi, & eandem independentiam à Dei concursu in actionibus naturalium causarum ponere. Nam licet ratio libertatis in alijs non inueniatur, aliunde potest sufficiens aequiparatio fieri. Si enim voluntas creata, etiam si sit causa secunda, non pendet in sua operatione ab actuali influxu causæ primæ in suam actionem, recte sequitur, causam secundam habentē proximam virtutem sufficientem in suo ordine ad suum effectum, posse illum efficere sine actuali concursu causæ primæ in eandem actionem, quia licet voluntas propter vsu libertatis putetur magis indigere

Pars I.

hæc exemptione (vt sic dicam) si tamen illam habet, non est, quia est libera, sed quia virtutem habet sufficientem ad suam actionem. Vnde non minus in naturalibus actibus, seu necessarijs, quam liberis illam habebit: ergo etiam aliæ causæ secundæ licet naturaliter agant, quia virtutem proximam sufficientem habent in suo ordine, eandem independentiam habebunt: ergo verisimile est, ita de omnibus causis secundis Pelagium sensisse, earum nimirum actiones non esse immediate à Deo, sed tantum mediate, quatenus dedit virtutem agendi, & illam conseruat, sicut Durand. sentit.

In hoc puncto dicunt aliqui Pelagium ad actus ordinis naturalis non negasse influxum Dei cooperantis, seu concurrentis cum causis secundis propterea, quæ priori loco posuimus. Addunt vero negasse, esse necessarium Dei adiutorium, quo præmouet, & operatur, seu præoperatur, vt operemur, ita enim loquuntur. Et hoc posterius colligunt ex verbis Hieronymi in dicta epistola ad Ctesiphontem. Vbi Pelagiū introducit aduersus Deum se extollentem, & dicentem. Recede à me, quia mundus sum, non habeo te necessariū: dedisti enim mihi semel arbitrij libertatem, vt faciam quod voluero, quid rursum te ingeris, vt nihil possim facere, nisi tu in me tua dona compleueris? Intelligunt enim his verbis voluisse negare Pelagium, non concursum cōcomitantem, sed quoddam præuium adiutorium, quo Deus virtutem creati arbitrij, etiam in naturalibus, complet, & applicat ad exercitium actus. Et ad hunc sensum trahunt verba Hieron.

Veruntamen si solum illud complementum ad actus naturales negasset Pelagius, non esset cur in eo reprehenderetur, quia verum quidem est, illam præuiam applicationem, seu complementum non esse necessarium in causis secundis naturaliter operantibus vt principalibus causis proximis suorum effectuum, nam ad illos habent sufficientem, & completam virtutem in suo ordine causarum secundarum, solumque indigent generali influxu, & cooperatione Dei, vt in lib. 1. & 2. de Auxilijs ex professio probauimus, & infra in libro tercio iterum dicemus. Nec etiam voluntas rationis suæ libertatis indiget illo complemento ex parte suæ virtutis naturalis ad actus illi proportionatos, quia neque propter libertatem habet in suo ordine virtutem minus completam, quam aliæ causæ naturaliter agentes, nec illud complementum per modum applicationis ad exercitium inseruit vsui libertatis, sed potius illum impedit, vt eodē libro dicemus. Nec ex verbis Pelagij, quæ Hieronymus refert, sensus ille colligitur, vt statim ostendamus. Neque testimonia Scripturæ, quæ Hieronymus inducit ad illud dictum Pelagij impugandum illi sensui deferuiunt, vt est illud Psalm. 24. Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellit de laqueo pedes meos, & illud Hierem. decimo. Non est in homine via eius, & à Domino gressus eius diriguntur, vt etiam dicitur Psalm. 36. Hæc enim, & similia à nemine intelliguntur de complemento virtutis ad agendum, quo indigeant causæ secundæ, sed de peculiari gubernatione diuina, quæ omnia, quæ creauit, gubernat, & administrat, & specialiter res humanas regit, aut præuenit, ordinando, aut permittendo, & cum omnibus, iuxta operis qualitatem, concurrando. Et hæc est maxima dependentia, propter quam oramus, & petimus, vt nos Deus regat, & dirigat maxime in operibus bonis, & in cauendis malis, eorumq; occasionibus, & causis etiam extrinsecis præueniendis, & tollendis. Hoc autem genus p̄ouidentie, & dependentiæ nostrarum actionum ab illa necessario omnino est, siue illud adiutorium, seu præuium complementum virtutis naturalis ponendum sit, siue non. Nam etiam si illud admitteretur, daretur per modum generalis concursus & tanquam debitus singulis agentibus hoc, vel illo modo applicatis: vnde non aliter esset necessaria oratio propter illud, quam propter concursum cōcomitantem.

N 2

mitan-

mitantem, neq; magis propter vnum, quam propter aliud dicitur Deus actiones nostras dirigere, aut regere. Deniq; ad hoc regimē necessariū non est illud genus auxiliij per modum complementi virtutis propriæ, ac per se, & physice actiue in naturalibus, sed vt intrinsecum, & connaturale ipsi causis secundis, earumq; virtutibus dari potuit.

8.
Questionis
expeditio.

Mihi ergo in primis videtur, si Pelagius negauit necessitatem auxiliij diuini phyfici, & proprie efficiētis in nobis, vel nobiscum actus naturales, non aliud, quam concursus generalem ad actus naturales liberi arbitrij negasse: neque hoc esse alienum à verbis eius, licet sit incertum. Probo singulas partes, & primam quidem ex dictis probatam suppono, quia ad singulos actus ordinis naturalis voluntatis non est necessaria alia efficiētia Dei, propria, & per se in ipsam voluntatem, vel actum eius, præter efficiētiā Dei cum voluntate eiusdem actus, & actionis, in qua consistit concursus generalis, & simultaneus: ergo si Pelagius aliquam talem efficiētiā negauit, esse necessariam ex parte Dei, de illo concursu intellexit. Quod etiam indicant verba, quibus Hieron. Dialog. 1. cont. Pelag. parum à principio hanc eorum argumentationem refert. *Si in hominibus ille cooperatur non est meum sed eius qui adiuvat, &c.* Vbi verbum cooperandi auxiliū simultaneum indicat. Et ex parte sequenti hæc confirmabitur.

9.

Altera ergo pars probatur, quia Pelagij verba. *Nisi tu in me tua dona compleueris*, non solum intelliguntur de complemento virtutis in actu primo, vt sic dicam, sed maxime de complemento donorum in actu secundo, seu per actuale efficiētiā ipsi finiet voluntatis, seu volitionis: nam alia verba, *Recede à me*, omnino remouent Deum tanquam necessariū vt voluntas compleatur, siue in virtute volendi, siue in ipso velle. Item illa, *Non habeo te necessariū*, coniuncta sequentibus, *vt faciam quod voluero*, plane excludunt omnino Deum, siue vt cooperantem, siue vt consummatorē virtutis volendi. Nam si Pelagius crederet, ad volendum esse necessariū Deum, saltem vt coagentem voluntati: non posset absolute dicere Deo, *recede à me*, aut *non habeo te necessariū*, aut *quid rursum te ingeris*: Ergo cum Hieron. tradat, Pelagium ita excludi necessitatem diuini auxiliij, vt verba illa, virtute saltem protulerit, profecto non est improbabile, ita sententiam illius intellexisse. Et ita cum subdit, Pelagium quasi irridendo dixisse. *Si voluero curuare digitum mouere manum, &c.* semper mihi auxiliū Dei necessariū erit; de omni auxilio etiam per modum generalis concursus id intellexisse videtur. Vnde in epist. ad Demetriad. ait. *hominēs sine Deo operando, virtute ostendere, quales à Deo facti sunt.* Quasi sola sua virtute sine vllo Dei concursu id faciant. Eodem modo Augustinus dicta epistola 106. circa finem refert hunc errorem: *Non esse liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio quoniam in propria voluntate habet aliquis facere, vel non facere.* Inferius vero contra Pelagium ipse subdit. *Fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indiget adiutorio.* Et libr. de Gratia Christi cap. 3. de Pelagio inquit. *Voluntatem, & actiones nostras esse asserit, atque ita nobis tribuit, vt non, nisi à nobis esse contendat.* Et in cap. 6. ait, Pelagium negasse Deū cooperari homini, cum operatur. Idē significat Paulus Orosius libr. de Arbitrij libertate, quem contra Pelagium Augustini, & Hieronymi temporibus scripsit: nam circa medium illius ait, illum negasse non solum illam gratiam, quam Deus largitur Ecclesiæ suæ, sed etiam generalem cooperantem gratiam, quā Deus quotidie per dies, & momenta cunctis, & singulis ministrat, ita enim appellat generalem concursus. Denique D. Thomas etiam in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 3. in corp. ait, si gratia sumatur pro diuina voluntate gratis in nobis omnia bona causante, non posse hominem sine illa implere præceptum, etiam quoad substantiam. Quod intelligit D. Thom. de concursu Dei generali, vt in artic. 1. aperte declarauerat. Et ta-

men subdit in eodem art. 3. *Et ideo Pelagius errauit, qui simpliciter impleri præcepta legis posse sine gratia posuit.* In quibus verbis aperte sentit, Pelagium etiam concursus Dei generalem negasse. Vnde probabilis satis est hæc sententia. Est tamen incerta, cum propter argumenta priori loco posita, tum quia ille error Pelagij non confutatur à dictis Patribus ostendendo necessitatem generalis concursus Dei, sed ostendendo dependentiam liberarum actionum à regimine diuinæ providentiæ gratiæ, & voluntatis circa singula opera: potuit autem Pelagius negare necessitatem huius specialis auxiliij, etiam si generalem concursus non negauerit. De hoc ergo puncto, & quid Pelagius de generali concursu sentierit, nihil definitè asserimus, quia vt dixi, non satis constat, neq; etiam ad veram doctrinam de gratia tradendam censeo esse necessariū.

Ne tamen aliquis sumat occasionem errandi in exponendis Patrum, vel Conciliorum definitionibus, aduerto, eos dum contra Pelag. pugnant pro necessitate gratiæ, de proprijs gratia, vt est supernaturalis donū, non debitum naturæ, loqui, non proprie, ac per se de concursu generali. Hoc patet ex dictis supra cap. 3. & ex testimonijs Scripturæ, quæ contra Pelagium Patres, & Concilia adducunt. Quapropter si generalis interdū exponatur, ita sunt accommodanda concursui generali, vt gratia propria non excludatur. Hoc declaro ex D. Thom. in 2. d. 28. quæst. 1. art. 1. ad 3. vbi tractans verba Aug. *Nemo potest aliquid bonum velle, nisi iuuetur à Deo* 1.1. ad Bonif. c. 3. illa in primis explicat de adiutorio generalis cōcursus dicens, *Quod Deus non tantum nos iuuat ad bene agendum per habitum gratiæ, sed etiam interius operando in ipsa voluntate sicut in qualibet re operatur.* licet postea etiam explicet de auxilio gratiæ, & bono meritorio. Idemq; D. Thom. loann. 15. lect. 1. cum partitione accommodata exponit verba illa. *Sine me nihil potestis facere.* Opera enim (inquit) nostra aut sunt virtute naturæ, aut ex gratia diuina. Si virtute naturæ, cum omnes motus naturæ sint à verbo Dei, nulla natura ad aliquid faciendum moueri potest sine ipso. Si vero virtute gratiæ, cum ipse sit author gratiæ, nullum opus meritorium sine ipso fieri potest. Et aliqui Theologi ita intellexerunt canon. 7. Concil. Araus. vt ibi Carranza refert in Summa Conciliorum, quod ille non reprobat licet aliam expositionem magis probet, de quo canone infra videbimus.

Possumus etiam in exemplum asserre decimam propositionem in Conc. Palæstin. definitam contra Pelag. liberum esse arbitrium, etiam si diuino indiget adiutorio: illa enim vnuerſalis est, & cum proportionem ad naturalem, & supernaturalem adiutorium in diuersis operibus liberis applicanda, tū quia verba generalia sunt, cum etiam quia propositio lata est in sensu contratio & proportionato ad refellendam propositionem Pelag. Præterea Hieronymus supra contr. Pelagium obijcit verba Iacobi 4. *Eccē nunc qui dicitis. Hodie, aut crastinum bibimus in illam ciuitatē, &c.* pro eo, vt dicatis, si Dominus voluerit, vbi clare loquitur Iacobus de dependentiā, quā à Dei voluntate, & prouidentia habemus, etiā in naturalibus operibus, quæ solū ex generali concursu, ac prout entia pendunt. Sic etiā dicere solent Patres, pluriā esse donum Dei, iuxta illud: *Et pluit super iustos, & iniustos*, cum tamen donū illud ordinari sit ex generali prouidentia, & cum generali cōcursu causarum, licet interdū, ac sepe possit ex speciali Dei voluntate fieri, etiam cum immutatione generalis concursus causarū. Quoties igitur verba Patrum generalia sunt, cū proportionem possunt ad actus naturales, & supernaturales, & concursus generalis vel specialis applicari. Quando vero de auxilio gratiæ tractant, cum proprietate de vera gratia, & speciali beneficio intelligenda sunt, iuxta superius dicta. Idēque est quando in particulari loquitur de Spiritu S. inspiratione, illuminatione, vocatione, vel similibus terminis, qui speciales modos, seu species proprias

10.
Regula ad
Sanctos Pa-
tres exponē-
dos, dum de
gratia loquū-
tur consi-
derantur Pelag.

11.
Exemplo pro-
batum prædi-
ctæ regulæ.

V. Quæ fuerit sententia Semipelag. & qui eius sectatores?

149

gratia significant, vt in discurfu materię la-
cimus.

CAPVT V.

*Quæ fuerit sententia, errorve Semipelagiano-
rum, & qui eius auctores, vel secta-
tores*

Huius erroris notitiam primi omnium Prosper
Aquitanus, & Hilarius Arelatenfis in epistolis ad
Augustinum nobis tradiderunt. Cum enim Augusti-
nus in libris contra Pelagium pro gratia Dei pugnan-
do, non solum necessariam esse ad piẽ, & sanctẽ vi-
uendum, sed etiam omnino gratis dari, nullumque
humanum meritum illam antecedere docuisset, eo
tandem peruenit, vt ad solam diuinam electionem,
& prædestinationem totum humanę salutis nego-
tium reuocare videretur. Vnde factum est, vt aliqui
occasionem sumperint errandi, & dicendi, per præ-
destinationem, & reprobationem sublatum esse li-
berum arbitrium, & ideo solam gratiam sine dilige-
tia, vel labore ex parte hominis, sufficere ad illius sa-
lutem. Aiebant enim, nec piẽ viuentibus prodesse o-
pera, si reprobati sint, nec praua opera obesse peccan-
tibus, si sint prædestinati, vt refert Sigibert. in Chro-
nic. ann. 415. vbi etiam ait, hos sumpsisse occasionem
errandi ex scriptis Augustini contra Pelagianos. Hęc
ergo hæresim, quæ Prædestinationem dicta est, simul
cum Pelagiana abhorrentes multi catholici in Gal-
lia, vt mediam viam inter veramque tenerent, neces-
sarium putarunt, aliquid tribuere soli libero arbitrio
in quo prædestinatio, totumque gratiæ effectus initium,
& fundamentum haberet. Vnde qui sic senserunt,
cum in alijs à Pelagio discederent, in hoc illi adhæse-
runt, quod initium gratiæ sit ex libero arbitrio, ac
subinde: quod prima gratia ex aliquo merito liberi
arbitrij proueniat. Ideoque licet ad perfectam salu-
tem consequendam, & ad perseuerandum in illa se-
mel acquisita, & ad proficiendum in bonis operibus
gratiam esse necessariam admitterent, nunquam tam-
en eo peruenerunt, vt eam gratis dari concederent
sed ex aliquo bono vsu liberi arbitrij, quem ponebāt,
vel in naturali affectu credendi, vel in desiderio salu-
tis, vel in aliqua humana oratione, vel alia simili hu-
mana diligentia, inquisitione, aut labore, vt sumitur
ex epistolis Hilarij, & Prosperi ad Augustinum, & ex
eodem Augustino libro de Prædestinatione Sanctor.
Vbi prius narrat eam, in quibus isti à Pelagio discrepa-
bant, confitendo lapsum humani generis in primo
parente, & necessitatem redemptionis per Christum
& gratiæ eius ad veram iustitiam recuperandam, e-
iusque opera perficienda. Postea vero lapsum eorum
ac conuenientiam cum Pelagio in hoc tantum ponit,
quod ponentes initium fidei ex nobis esse, necessario
conuincuntur dixisse, gratiam propter humanũ me-
ritum dari.

Hinc ergo isti dicti sunt Semipelagiani, vel reli-
quæ Pelagianorum, quia partim à Pelagio discede-
bant, partim cum illo sentiebant, & ita ab illo exor-
ti sunt, quia particulam erroris eius retinuerant. Cum
enim Pelagius negaret necessitatem auxilij gratiæ ad
quæcunque salutis opera, multo magis negauit, esse
necessarium ad initium salutis. Et ideo D. Thomas
hos Semipelagianos, sub communi nomine, Pelagia-
nos appellat, 2. 2. qu. 6. artic. 1. & 3. contra gentes,
cap. 152. in fine, vbi dicit, Pelagianos posuisse initium
fidei ex nobis. Et 1. part. quæst. 23. artic. 5. addit, Pe-
lagianos posuisse initium bene faciendi ex nobis, cõ-
summationem autem ex Deo. Idem libr. 3. contra
gentes, cap. 149. in fine, vbi ait, Pelagianorum erro-
rem fuisse, auxilium merentis gratiæ esse ex merito
nostro, ac proinde initium iustificationis esse ex no-
bis, consummationem autem ex Deo. Quibus locis

Part I.

Pelagianorum nomine Semipelagianos sine dubio
comprehendit: imo de illis præcipue loquitur, vt ip-
se distinctius explicat quodlibet. 1. artic. 7. dicens.
Pelagius docuit, hominem non indigere auxilio Dei ad bene o-
perandum, sed tantum lege, ac doctrina. Quia vero hoc nimis
parum videbatur, ideo postea Pelagiani posuerunt, quod initium
boni operis est homini ex se ipso. Et infra concludit, Ad Pe-
lagianum errorem pertinet dicere, quod homo possit se ad gra-
tiam præparare sine auxilio gratiæ. Et propterea dixit
Augustinus, se impugnasse hunc errorem, prius, quã
Semipelagiani exorti essent, nimirum in libr. 1. ad
Simplician. quæst. 2. vt ipse refert lib. de Prædestinat.
Sanctor. cap. 4. Quod etiam præstiterat in epist. 47.
quæ præfigitur libr. de Corrept. & grat. quem com-
memorat Prosper in sua epistola, & idem Augustinus
libr. de Bono persequ. cap. 21. vbi mentionem etiam
facit epistol. 105. & 106. & concludit, Vnde recolant, ad-
uersus hæresim Pelagianam iam ante aliquot annos ista dicta
esse, atque conscripta, quæ nunc eis displicere mirandum
est.

Quapropter merito dici potest, fontem huius er-
roris fuisse Pelagium, quia vero ille nunquam do-
cuit errorem illum ab alijs separatim, ideo queri
potest, quis primo fecerit discessionem illam à do-
ctrina Pelagij, illum tantum articulum retinendo:
quod est querere, quando post Pelagium Semipela-
gianismus coeperit, & à quibus? Videri enim potest
multo ante tempora Massiliensium, quorum per-
turbationes referunt Prosper, & Hilarius, incepisse.
Nam Augustinus in epistol. 105. (quæ, vt notauimus,
antiquior est) sic de quibusdam Pelagianis scribit.
Iam conclamantium religiosorum, & piorum vocibus pressi,
ita sententur ad habendam, vel faciendam iustitiam diuini-
tus hominem iuuari, vt sui præcedat aliquid meriti, &c. suo
putantes præire merito illum, de quo audiunt, quis prior dedit
illi, & retribuetur ei. Et libr. 2. contra duas epistolas Pe-
lagianorum, qui etiam est antiquior, capit. 28. & se-
quentibus de authoribus illarum epistolarum Cœle-
stino, scilicet, & Iuliano: sensisse indicat, gratiam
dari ad perfectionem boni operis, dari tamen gra-
tiam illam propter initium boni propositi, quod est
à solo libero arbitrio. Et eodem modo libr. 4. contra
Iulian. c. 3. eum reprehendit, quod dixerit, hominem
iuuari per gratiam ad capeßendam perfectionem, V-
tiq; (ait) volens intelligi, eum per se incipere sine gratia, quod
perficitur gratia.

Exilimo nihilominus, hos antiquos Pelagianos
etiam si fortasse, vel in re, vel saltem in modo loquen-
di, sententiam Pelagij moderati sint, longe à poste-
rioribus Semipelagianis distasse. Nam illi non disces-
serunt à præcipuis erroribus Pelagij, videlicet, homi-
nes non nasci in peccato originali, esse æque potentes
ad legem seruandam, sicut fuit Adam ante peccatum,
posse suis viribus esse perfectos, & similia, quæ in eis
impugnat Augustinus libris contra Iulian. & contra
duas epistol. Pelagian. & lib. de Perfect. Iustit. à qui-
bus tamen erroribus posteriores Semipelagiani lon-
ge abfuerunt. Imo etiam de illa gratia, quam ad per-
fectionem operum adittebant Iulianus, vel Cœle-
stinus, non constat, qualis fuerit, neq; an illam vt ne-
cessariam postularent, nam de hoc etiam dubius est
Augustinus, ideo enim dicto libr. 2. contra duas epist.
Pelagian. cum retulisset illos docuisse perficiendi gra-
tiam consequi ad meritum bene incipiendi, addit
conditionalem, si tamen hoc saltem volunt. Et infra cum
dixisset, Pelagium admisisse gratiã solum ad facilius
adiungit, Sed istis permittamus, cum suo libero arbitrio esse
liberos, vel ab ipso Pelagio, quia fortasse aliquam neces-
sitatem gratiæ agnouerunt, saltem ad perfectionem o-
perum. Non tamen id asserit, sed permittit, & sub du-
bitationis voce fortasse. Itaq; isti primi sectatores Pe-
lagij, non Semipelagiani, sed Pelagiani habiti sunt.

Magis videtur semipelagianissimum inchoasse Vi-
talis ille, contra quem August. epist. 107. scripsit. Ille semipelagi-
enim in cæteris à Pelagio discedens, solam fidem di-
cebat

3.
Semipelagian-
nismum ex-
tam fuisse
ante Massili-
enses, suade-
tur.

4.
Non admis-
situr prædi-
cta sententia lo-
quendo de
proprijs Se-
mipelagianis

5.
Videri potius
talem semipela-
gianismum à

Vitali inche-
asum.

Id tamen re-
gicitur.

Vide Baron
ann. 419 nu.
54 & annot.
426. n. 14.

Galles, seu
Masilienfes
inchoasse.

cebat esse ex libero arbitrio, & non ex motione gratiæ, neque esse donum Dei, sed esse in nobis à nobis, id est, à propria voluntate, quam Deus non operatur in nobis, qui est proprius Semipelagianorum error. Sed in primis mihi non constat, quando ille Vitalis fuerit vel Augustinus illam epistolam scripserit. Deinde licet verum sit, ante libros de Prædestin. Sanctior. fuisse scriptam; tamen in ea Augustinus referens illum Vitalis errorem, non asseruit, illum discessisse à Pelagio, licet de Semipelagianis dicit in principio libri de Prædest. Sanct. Denique ille Vitalis in Africa errare cepit, & fortasse illius error statim condemnatus est, ideo quod licet asinus fuerit errori Semipelagianorum, inter eos non numeratur, sed initium huius sectæ Gallis, seu Masilienfibus tribuitur, & ab eo tempore cepisse creditur, quo in Gallia turbati cœperunt quidam catholici, & presbyteri, & contra Augustini doctrinam insurgere, ut ex citatis epistolis Hilarij, & Prosperi constat. In eis tamen nomina personarum tacentur, dicit tamen Prosper, *Claros, & egregios omnium virtutum studiosos viros fuisse*. Et adiungit. *Ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares, &c.* Nihilominus ex his, quæ vel historiæ referunt, vel in aliquorum libris reperiuntur, solet hic error aliquibus grauius authoribus tribui, quibusdam iure, ac merito, alijs vero sine causa, & ideo ut veritas magis elucescat, & error ipse magis intelligatur, operæ pretium duxi, de præcipuis sectatoribus, vel authoribus huius erroris aliquid in particulari dicere, præcipue de Calsiano, & Faulto, quorum scripta habemus, ex quibus etiam verus erroris sensus melius colligi potest.

¶ De Ioanne Cassiano.

6.
Cassi non
à se ta Semi-
pelagianismi
exiunt ali-
qui.

Primus huius doctrinæ author, vel defensor est Ioannes Calsianus, qui eodem tempore vixit, quo perturbationes illæ in Gallia ortæ sunt, & in fauorē huius doctrinæ scripsisse videtur in lib. 12. de Instit. renunc. cap. 11. & sequentia, & collat. 13. à cap. 8. per multis capita, quæ impugnat Prosper lib. contra Collatorem. Nihilominus tamen non desunt, qui Calsianum ab errore vindicare studuerint. Nam Gennadius in lib. de Vir. illustr. quem paulo post illa tempora scripsit, agens de Calsiano, scripta eius narrat, & laudat, nullumque in eis errorem notat. Postea vero capit. 84. sic de Prospero scribit, *Legi & librum aduersus opuscula, suppresso nomine Calsiani, quæ Ecclesia Dei salutaria probat, illam infamat nociuam.* Reum vera Calsiani, & Prosperi de gratia, & libero arbitrio sententia in aliquibus inueniuntur contraria. Vbi aperte sententiam Calsiani sententiæ Prosperi præferre videtur, Calsianum vero ab erroneo sensu excusare studuit Henricus Cuykuius in quibusdam annotationibus ad illum, quæ habentur in editione Antuerpiæ ann. 1578. Nam in secunda, quæ est ad lib. 12. de Instit. cap. 14. quod Calsianus dicit, nostrum esse, bonæ voluntatis occasionem Deo præbere, ut sua munera largiatur. Henricus exponit, eum loqui de hominibus iam fidelibus, qui fide, & auxilijs gratiæ adiuti eam occasione Deo præbent, & ita posset explicare alia loca. In annotat. autem 20. quæ est ad Collat. 13. capit. 8. & sequentibus fatetur, doctrinam hæreticam continere, excusat autem Calsianum, quod illam non asseruerit, sed tantum retulerit. At vero Petrus Ciacon in annotat. ad eundem Calsianum additis in editione Romana anno 1588. doctrinam etiam illius collationis excusat dicens, intelligendam esse de dispositione remotæ ad gratiam, credens non pertinere ad errorem Semipelagianorum, talem dispositionem ex viribus naturæ admittere. Et potest hoc suaderi ex verbis eiusdem Calsiani, qui in collat. 13. cap. 3. sic inquit, *Ex dictis colligitur, non solum actuum, verum etiam cogitationū bonarum ex Deo esse principium, qui nobis, & initia sanctæ voluntatis inspirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, quæ recte cupimus, tribuit peragendi, & capite 6. pronun-*

ciat, Fragilitatem humanam nihil, quod ad salutem, per se solum, id est sine adiutorio Dei, posse perficere.

Nihilominus negari non potest, Calsianum unum ex præcipuis illius erroris defensoribus, quod non intendimus eius damnare, vel onerare personam, nondum enim erat illa sententia hæreticæ, vel erroris damnata ab Ecclesia, ut Prosper in fine libri contra Collatorem aperte docet, Calsianumque inter Catholicos numerat. Solum ergo de doctrina ipsa tractamus. Libros itaque illos semper fuisse de Pelagiana doctrina infamatos, præter Prosperum constat ex diligentia Eucherij, Victoris, & Calsiodori in illis expurgandis, quæ refert Baron. annot. 433. nu. 27. & sequentibus, & attigit Adu. in Chron. ann. 425. ubi monet, opera Calsiani cautissime esse legenda, præsertim de gratia, & liber. arbit. Indicat autem Baron. nu. 30. libros Calsiani, prout nunc circumferuntur, esse satis purgatos, & inde fuisse deceptos, qui Romæ voluerunt excusare Calsianum, putantes nunquam fuisse morbosum librum illum, qui nunc sanus apparet. Veruntamen non ita sensit Dionysius Carthus. qui in sua paraphra. totam illam partem collationis 13. expunxit, & sanam doctrinam loco illius posuit. Vnde licet forte opera illa alijs pluribus in locis fuerint expurgata, & emendationes, vel non admittæ, vel non retentæ fuerint, prout nunc geruntur, morbosa sunt, ut Prosper ostendit. Erantque perspicuum consideranti varios eius loquendi modos, qui in Semipelagianis à Concilijs notantur, & damnantur.

Nam Calsianus semper requirit gratiam ad perfectionem, & consummationem iustitiæ, non ad initium: item ad eandem perfectionem requirit nostrum laborem cum gratia, tamen ante gratiam admittit etiam nudum laborem humanum, quem ipsemet ita explicat. *id est, sine adiutorio Dei*, dicto lib. 11. cap. 11. & de hoc labore semper loquitur, cum dicit, illum non sufficere ad perfectionem acquirendam sine Dei adiutorio, neque esse condignum ad præmium gratiæ obtinendum. Vnde similiter de eodem labore dicit, esse aliquale meritum primi auxiliij gratiæ, & occasione, quam Deus expectare solet ad gratiam inchoandam. Et sic ait c. 14. *Sicut conatus humani non sufficiunt per se ad perfectionem capeendam, ita laborantibus tantum atque suadentibus misericordiam, gratiamque conferri.* Et infra subiungit, gratiam dari petentibus, pullantibus, & querentibus, quia licet nostra petitio non sit condigna: misericordia Dei præsto est, occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata.

Dices in cap. 16. confiteri Calsianum, & neque hos ipsos nostros conatus ad bonum posse nos efficere, si. *Excusatur ne diuinæ protectionis auxilio, inspirationisque eius, & Calsi- Cass sed stren- gationis, atque exhortationis gratia, quam cordibus nostris, stru- vel per alium solet, vel per semetipsum nos visitans, clementer infundere.* Sed audi quomodo capit. 18. gratiam hanc interpretetur, dicit enim, gratias esse Deo agendas, non solum pro alijs donis naturæ, gratiæ, aut scientiæ sed etiam pro his, quæ erga nos quotidiana eius providentia conferuntur. Quod scilicet, ab aduersariis nos insidijs liberat, quod cooperatur nobis, ut carnis vitia superare possimus, quod à periculis nos etiam ignorantes protegit, quod a lapsu peccati communit quod adiuvat nos, & illuminat ut ipsum adiutorium nostrum (quod non aliud quidam interpretari volunt quam legem) intelligere & agnoscere valeamus. Vbi expendo verba illa in parenthesi posita, nam videntur continere doctrinam Pelagianam, & tacite approbare, dum non reprehenditur. Vel certe videtur ibi Calsianus tacite carpere Augustinum, qui ita interpretari solet similia verba Pelagij, per quod satis indicat Calsianus, se non aliter illam gratiam intellexisse, quam Pelagius intelligebat.

Sapius vero in collat. 13. eandem doctrinam inculcat, licet alijs verbis ambiguis illam interdum occultare nitatur. Vnde cap. 7. incipiens ordinem diuinæ providentiæ in exhibenda gratia explicare, ait, *DEI*

10.
Ex varijs ta-
pitibus col-
lat. 13. con-
uincitur.

benignitas cum bonæ voluntatis in nobis quantumcumque
sentitiam emicuisse perspexerit, vel quam ipse, tãquam de du-
ce filice nostri cordis exciderit, confoueret, & exsisteret,
suaque inspiratione confortat. Et cap. 8. Cum in nobis ortum
quendam bonæ voluntatis inspererit, illuminat eam confestim,
atque confortat, incrementum tribuens ei, quam vel ipse plan-
tauit, vel nostro conatu viderit emerisse. Vbi expresse ini-
tium bonæ voluntatis dicit præcedere ante diuinam
illuminationem, & inspirationem, & sæpè saltem
esse à nobis, non à Deo. Vnde cap. 9. conciliando varia
Scripturæ loca, in eis dicit commendari gratiam, &
libertatem arbitrij. Et quod etiam suis interdum motibus
homo ad virtutum appetitus possit extendi, semper vero à Do-
mino indigeat adiuuari. Et infra dicit, initium bonæ volun-
tatis interdum oriri ex natura bono, quod beneficio creatoris
accipimus, & quod grauius est, ita exponit illud Pauli
ad Romanos 7. Velle adincedi mihi, persequere autem non in-
uenio.

11. Præterea capit. 11. expresse proponit quæstionem,
vtrum quia bonæ voluntatis initium habuerimus,
miseretur nostri Deus, an quia Deus miseretur,
consequamur bonæ voluntatis initium. Et in sum-
ma respondet, interdum nos incipere, & mereri gra-
tiam, interdum Deum misericordia sua præueni-
renos. Et prioris membri exempla ponit in Zachæo,
& latrone. Qui desiderio suo vim quandam regni celestis
inferentes, specialia vocationis monita præueniunt. Et circa
finem ait. Cum viderit nos Deus ad bonum velle desecere,
occurrit, dirigit, & confortat. Et ita exponit illud Psalm.
49. Inuoca me in tribulationibus tuis, &c. & illud Isai. 30.
Ad vocem clamoris tui latitum vi audierit, respondebit tibi.
Acti hæc promissiones factæ sunt inuocationi purè hu-
manæ, actandem subiungit. Et si nos nolle, vel inreputis-
se, persequerit, adhortationes salutis nostras admonet cordibus
nostris, quibus voluntas nostra, vel conformetur, vel repa-
retur in nobis. Sentiens in his adhortationibus consilie-
re gratiam, qua interdum Deus nostras præuenit
voluntates.

12. Capite verò 12. addit tertium exemplum prioris
membris, de Dauid, quando cogitavit, & in suo corde
de templo Deo ædificando tractauit. 3. Reg. 8. Nam
illam cogitationem, & voluntatem bonam fuisse,
clarum est. Probat autem non fuisse ex inspiratione
Dei, cum ipse negauerit effectum eius, vnde conclu-
dit, & bonam ex homine fuisse. Et infra, vti iterum pro-
bet voluntatē nostram interdum præuenire Deum,
inducit illa Scripturæ loca, Maneratio mea præueniet te.
Psalm. 18. & similia. Et in capite decimo tertio addit
quartum exemplum de poenitentia Dauid, quam si-
gnificat, fuisse ex sola libertate arbitrij, præmissa tan-
tum admonitione Prophete. Quæ diuina (inquit) di-
gnationis fuit gratia. Et ca. 14. adiungit quintum exem-
plum Iob, de quo ait, non Dei, sed suis viribus vixisse Da-
monem. Imo addit etiam fidem Centurionis dicentis,
Domine non sum dignus, &c. non fuisse Christi donum,
sed bonus liberi arbitrij vsus, quia alias non fuisset
dignus laude, nec dixisset illi Dominus, non inueni tan-
tam fidem, sed, nemini dedi tantam fidem. Similique
ratione subiungit, fidem Abraham, quam Deus probare
voluit præcepto sacrificandi filium, non fuisse il-
lam, quam ei Dominus inspirauerat, sed illam, qua
vocatus semel, & illuminatus à Domino, per arbitrij
libertatem poterat exhibere, & similia repetit in cæ-
teris capitulis, vsque ad finem collationis.

13. Ex quibus euidentissimum est in collatione illa
non solum tradi Semipelagianorum doctrinam, sed
etiam multum extendi, & ampliari. Primo, quia non
solum imperfecta fides, sed etiam perfectissima, vt
fuit Centurionis, & Abraham, nec solum imperfectum
desiderium, sed etiam efficax voluntas, qualis fuit in
Zachæo procurante videre Iesum, & in Dauid volen-
te ædificare templum Domino, gratiæ suberabitur,
& libero arbitrio tribuitur. Deinde quia etiam per-
fecta poenitentia, & proxima dispositio ad peccati re-
missionem, qualis in Dauid, & latrone fuit, natu-

rali libertati adscribitur. Tertio quia etiam grauisi-
ma, & multiplicis, ac diuturnæ tentationis perfecta
victoria, qualis fuit in Iob, ab homine solo fuisse di-
citur, & non à Dei gratia, nisi hoc solum, quod Deus
non permittit, illam fuisse maiorem, vel quia, vt ait,
hoc tantum procurauit Deus, ne violentissimus inimicus ani-
mam eum amentem faciens, & impotem sensu, impari eum,
atque iniquo certaminis pondere prægrauaret. Quæ om-
nia reuera sunt absurdissima, & ideo in eis interpre-
tandis, & ad probabilem sensum reuocandis frustra
laborat Ciacon. in Annotationibus ad Cassianum.
Neque minus incongruæ sunt expositiones Scriptu-
ræ, quibus testimonia, quæ de orationibus San-
ctorum loquuntur, de humanis inuocationibus
Cassianus intelligit, & quæ desideria, & bonas vo-
luntates ex fide, ac promissione diuina procedentes
in hominibus commendantur, ex gratia propria
esse negat, solum quia à voluntate libera procedunt,
quæ ratio & fuit illa est, & totum Pelagianum erro-
rem exsultat.

Nec denique minus friuola est illa coniectura,
quod Deus voluntatem ædificandi templum Dauid
non inspirauerit, quia illius executionem negauit,
cum frequenter soleat Deus propositum sanctum,
vel desiderium perfectum inspirare propter bonum
eius mericum, licet propter alias rationes providen-
tiæ suæ nolit eus effectum, vt in Abrahamo videri
potest. Nullo ergo modo excusari potest illa doctri-
na. Quapropter licet Gennadius rectè censuit in eo,
quod dixit, Prosperi, & Cassiani contrarias esse sen-
tentias: grauius verò peccauit dicens, Ecclesiam scri-
pta Cassiani, tanquam salutaria probasse, & Prospe-
rum illa infamasse. Nam Gelasius Papa in suo decre-
to de libris authenticis, opuscula Cassiani inter apo-
crypha ponit, non ob aliam causam, nisi quia in his,
quæ ad liberum arbitrium, & gratiam pertinent, à
Prospero reprehenditur, vt notauit Trithemius in
Cassiano. Immerito ergo dicit Gennadius, Ecclesiam
scripta Cassiani, præsertim in hac parte, probasse.
Poruitque Gennadius facile habere notitiam decre-
ti Gelasij, cum eodem tempore vixerit, & ad eum
scripta suamiserit, vt postea attingemus. Errauit et-
iam grauius Gennadius Prosperum infamando,
quod Cassianum infamauerit, cum ipsemet fateatur
sententias Prosperi, & Cassiani de gratia, & libero
arbitrio in aliquibus inueniri contrarias. Nam hinc
fateri cogitur, Prosperum nihil de Cassiano dixisse,
quod Cassianus ipse in scriptis suis publicè non pro-
diderit, Prosperi autem impugnando quod falsum, &
Ecclesiæ nociuum indicauit, non Cassianum infama-
uit, sed sanæ doctrinæ consuluit.

Neque excusari potest Cassianus, eo quod in Col-
lationibus non ex propria sententia loquutus fuerit, sed
Chæremonis doctrinam retulerit, vt Henricus
insinuat; tum quia si hæc excusatio locum haberet,
nihil ex sententia Cassiani in omnibus collationibus
Patrum haberemus, quod est contra communem
sensum. Tum etiam, quia vel in hoc esset valde repre-
hendendus Cassianus, quod doctrinam falsam retu-
lisset, sine vlla lectoris admonitione, si eam periculo-
sam, vel perniciosam esse credidisset. Tacuit ergo
quia illam probauit, imo suam fecit, vt satis in fine
collationis indicauit, dicēs. Hoc nos B. Chæremone confir-
matis cibo laborem fecit tam inuicem non sentire. Tum
etiam quia doctrina illius collationis consonat cum
doctrina eiusdem Cassiani in libris de Institutis re-
nunciantium, & vtroque eodem loquendi modo
semper vtitur, quod gratia adiunget conatus nostros, quo
etiã vtitur in Præfatione ad decem primas collationes,
& in præfatione ad septem sequentes, ait, eas scribere, vt
illis ea, quæ de perfectione in præteritis opusculis obscurius for-
sitauerant cõprehensa, vel prætermissa suppleatur. Quibus
verbis aperte declarat se totam illam doctrinam vt p-
priam tradere, & ideo merito dixit Prosper contra
Collator. c. 2. in illa collatione virum quendam sacer-
dotalis

dotalis ordinis Abbatem quendam introducere de gratia Dei, & libero arbitrio differentem, cuius se ostendit per omnia probasse, ac suscepisse sententiam.

16. Nec denique alia excusatio Ciaconij locum habet, aut permittenda est, quia iam ostendimus, non solum circa dispositionem remotam, sed etiam circa proximam, quæ remissio peccatorum obtinetur, Calsianum errasse: item quia ad errorem Semipelagianorum pertinet, admittere aliquam naturalem operationem bonam, sola liberi arbitrij facultate factam, quæ sit dispositio remota ad gratiam sanctificantem, & consequenter sit proxima ad aliquam auxiliantem, ut postea videbimus. Ad verba autem, quæ ex Calsiano citauimus, respondet Prosper cap. 4. & sequentibus, citò autorem definitionis suæ oblitum à sententia discessisse, vel certè quod prius generaliter dixerat, postea ad partem, seu ad quosdam coarctasse. Veleiam dici potest, ibi ambigere, & latenter loqui de inspiratione, adiutorio, & protectione diuina, sub illis comprehendens doctrinam, & admonitionem, & quamcunque extrinsecam exhortationem, vel custodiam, nam ita rem ferè postea declarat, ut vidimus.

Putant verò aliqui, Calsianum huiusmodi doctrinam ex Chrysostomo præceptore suo desumpsisse, Chrysost. & volentes eandem Chrysostomo attribuer. Et quia Marcus Eremita eiusdem temporis author, eiusdemque Chrysostomi discipulus fuit (teste Nicephoro lib. 14. Histor. cap. 53.) socium, & sectatorem eiusdem doctrinæ illum efficiunt. Sed hos duos Patres ab hac nota vindicauimus, & ex eorum libris, longe ab hac doctrina fuisse, ostendimus in 1. par. tract. 2. lib. 2. cap. 8. Aliqui verò licet de Chrysostomo rectè sentiant, nihilominus autorem operis imperfecti, quod sub nomine Chrysostomi circumfertur, suspectum tenet, quia in Homil. 18. & 32. in Matth. videtur loquutionem Semipelagianorum imitari; dicens, gratiæ adiutorium dari orantibus, & pulsantibus, id est, opera orationibus addentibus, &c. Sed ille in homil. 18. apertè loquitur de orantibus, & operantibus ex fide, & gratia, ut patet ex illis verbis: Deinde si opera iustitiam non facio, id est, non impulsas, nec orare ex fide potes, & alia, quæ columna 3. prosequitur, per quæ exponenda sunt, quæ in homil. 32. dicit circa illa verba, Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus datum est.

18. Solet præterea Calsiano annumerari Vincentius Lirinensis catholicus scriptor, & Calsiano æqualis, & in monasterio insulæ Lirinensis insignis monachus, ac validissimus contra hæreticos disputator, ut de illo Gennadius scribit. Vnde aliqui existimarunt, hunc esse Vincentium illum, cui Prosper respondet in libro ad obiectiones Vincentianas: & ideo vnum esse crediderunt ex his, qui in Gallia contra doctrinam Augustini cum Malsiliensibus, differuerunt. Sed hæc suspicio in primis nullum habet in opusculo Vincentij Lirinensis contra phanas vocum nouitates, quem solum ex scriptis eius habemus, fundamentum. Nam potius in cap. 34. vehementer damnat Pelagium, eò quod necessitatem gratiæ iuuantis nos in singulis actibus negauerit, & cap. vlt. iterum in eum inuehitur, ibique magna cum veneratione recipit Epistolam Celestini, quæ contra Semipelagianos, & in defensionem Augustini scripta est, ut postea videbimus. Deinde ex libro Prosperi colligi non potest, quis fuerit ille Vincentius, à quo obiectiones, quas refutat, Vincentianæ nominatæ sunt; cur ergo suspicabimur, illum fuisse insigniorem Vincentium, qui eo tempore vixit? Maximè cum Prosper in præfatione dicat, eum confinxisse quarundam blasphemiarum prodigiosa medacia, eaque Augustino, & Prospero, ad inuidiam concitandam tradidisse: quod certè incredibile est de Vincentio Lirinensi, qui vir religiosissimus fuisse perhibetur, & dicto libro suo talem se ostendit. Quapropter Baron. ann. 431. n. 188. Vincentium Lirinensem ab hac nota vindicat, asseritque illum, cui Pro-

per responderet, esse alium presbyterum eiusdem nominis Gallum, quem Gennadius ferè eodem tempore vixisse refert, & in Psalmos scripsisse. Sed hoc etiam mihi est incertum, quia nec Gennadius, nec Trithemius id indicant, & potuit esse eodem tempore in Gallia alius presbyter eiusdem nominis, qui inter catholicos scriptores non numeretur, parumque interest indicare, quis ille Vincentius fuerit, dummodo grauisimo scriptori contra hæreticos talis iniuria non inferatur.

De Fausto.

Supereft dicendum de Fausto Rhegiensi Episcopo, qui septuaginta ferè annis post Calsianum vixit, duosque libros de gratia, & libero arbitrio scripsit, quorum doctrinam expendere oportet, ut magis hunc errorem penetremus. Aliqui ergo Faustum excusare, & libros eius ad catholicum sensum trahere conati sunt. Nam Gennadius illi æqualis in libr. de sent. Vir. illustr. de Fausto dicit, scripsisse egregium opus de gratia Dei, qua saluamur, & libero humanæ mentis arbitrio, quo saluamur. In quo opere (ait) docet gratiæ Deissemper mutare & præcedere & iuuare voluntatē nostrā. Et quidquid ipsa libertas arbitrij pro labore pietatis mercedis acquirat, non esse propriū meritū, sed gratiæ donū. Et infra de illo dicit, Vna voce egregius doctor, & creditur, & probatur. Deinde Trithemius de Fausto ait, prius fuisse Pelagianum errore sedatum, postea verò à Fulgentio conuersum scripsisse volumen egregium de gratia Dei, quod inter opera eius circumfertur. Vnde videtur loqui de hoc volumine, quod nunc habemus in duos libros diuisum, quia nec aliud circumfertur, nec illius mentionem in antiquis Doctoribus inuehimus. Censuit ergo Trithemius, illum librum esse catholicum, & autorem, quando illum scripsit, à Pelagianis omnino discessisse. Quod verò refert, Faustum prius fuisse Pelagianum, & à Fulgentio ab errore reuocatum, vnde sumpserit, inuenire non potui.

De libris item Fausti rectè videntur sensisse Collectores Bibliothecæ Sanctorum Patrum, nam illos posuerunt in quarto tomo inter tractatus contra hæreses, & consequenter etiam Faustum inter catholicos Patres recensent. Et in Chronologijs Ecclesiasticis aliquando solet inter scriptores catholicos, & Ecclesiasticos recenseri, ut videre licet in primo tomo Canisij in principio. Denique Driedo de captiuit. & redempt. gen. hum. tract. 4. c. 2. par. 4. Faustum, & eius libros ab errore defendere conatur. Quia non contra Augustinum scripsit, ut quidam illi tribuunt, nam illum cum magna reuerentia allegat lib. 1. c. 6. & lib. 2. cap. 7. vbi & beatissimum appellat: sed scripsit contra Lucidum presbyterum Gallum, qui ex doctrina Augustini male intellecta, varios errores hauserat, nimirum, hominem sola gratia saluari sine voluntaria obedientia, vi solius prædestinationis; imò & peccatores eodem modo damnari vi præscientiæ, & reprobationis. Et familia, quæ in tomo 4. Bibliothecæ Sanctorum ante libros Fausti præferuntur. Contra illos ergo errores scripsit Faustus, prius damnans Pelagium, & postea errorem extremè contrarium; ipse autem media via incedere proficitur, necessitatem gratiæ prædicando, & illi necessitatem laboris, & obedientiæ adiungendo, quantum labor hic, & obedientia non fit, nec fuerit in lege naturæ sine occulto aliquo auxilio gratuito, ut Driedo Faustum interpretatur.

Videaturque hæc excusatio fieri verisimilis ex multis verbis eiusdem Fausti, nam in primis in epistola ad Lucidum, cui Concilium quoddam Episcoporum subscripsit, inter alia dicit. Nos autem per illuminationem Christi veraciter, & confidenter asserimus, & eum, qui per se per culpam, saluum potuisse esse per gratiam, si gratiæ ipsius famulatus, laboris obedientiam non negasset. Vbi famulatum gratiæ appellat subiectionem debitam gratiæ, & ita ponit obedientiam hominis, ut subsequenter, & co-

Baron. vindicat Lirinensem ab errore Semipelag.

19.

Qui Fausti sum excus.

20.

Alium excusatio.

21.

Verisimilitas prædicta excusationis.

Operatricem gratiæ. Vnde subiungit. Nos igitur per medium Christo duce gradientes. post gratiam. sine qua nihil sumus. laborem officiosæ servitutis asserimus. Et infra. Qui hanc veritatis mensuram. gratia præcedente. & conatu asurgente non sequitur. dignus erit. ut à sacris liminibus arceatur. Deinde quod ad confirmandam hanc doctrinam Faustus scripserit. colligitur ex præfatione operis. quam vocat professionem suæ fidei ad Leontium. ubi inter alia dicit. Studium asserenda gratiæ competenter. & salubriter suscipit. qui obedientiam famuli labori adiungit. tanquam si patrono. vel domino inseparabiliter pedisequus minister inhereat. quod multis. & elegantibus verbis. & exemplis declarat.

22. Denique in utroque libro. & absolute gratiam prædicat necessariam. & illi primum tribuit. ergo per illud prius discernitur à Pelagio. & per posterius à Sempelagianis. Prima pars conflat ex lib. 1. cap. 1. ibi. Ego arbitror. quod libertas arbitrii sibi sola sufficere sine gratiæ præsidio non poterit. etiam antequam privilegium illius transgressio violaret. Altera vero pars patet ex eodem libro cap. 5. ibi. Opera legis evacuatur. quæ secundum literam sunt. & ea. quæ post gratiam. comitante gratia gerenda sunt. asseruntur. Et cap. 6. Vnde quomodo ad gratiam domini semper adiungit laboris obsequium. Et cap. 11. Qui vel initium operis sibi presumit arrogare. vel finem ad illum meritò ducit. Nisi Dominus edificaverit domum. in vanum laboraverunt. qui edificaverunt eam. Quæ verba ipsam prorsus Augustini doctrinam continere videntur. Et capite 17. habet illam celebrem sententiam. gratiam neminem deserere. nisi prius deseratur ab homine. & cap. 15. sunt valde notanda illa verba. Aduerte. quia hoc ipsum ad baptismum venire. & desiderare salutem iam fidei est. Nam ita videtur interpretari alia. quibus dicere solet. desiderantibus. & pulsantibus adiutorium gratiæ dari. utique desiderantibus ex fide. & cap. 17. ait. Deum omnes per gratiam vocare. & attrahere etiam resistentes. utique quantum est in se. Licet enim inquit. non omnes obedientiam exhibebunt esse præconferet. omnibus tamen & velle. & posse donauerat. Quibus perbit fatetur & velle. & posse in bonis operibus pietatis esse ex gratia. licet velle possit per liberum arbitrium impediri. sicut etiam potest præstari. Vnde subiungit. Hoc loco sollicitus requiratur. utrum quisque attrahi velit. an nolit. utique cum est. & vult. absolute attrahenti benevolentiam non meretur si autem vult. ecce iam cum Deo hominis consensus operatur. Et infra. Sicut gratia est. quod attrahitur. ita obedientia probatur esse quod sequitur. Et lib. 2. cap. 2. De suo (ait) est quod dat gratiam. de tuo est. quod prænotat offensam. Et c. 5. Quod credunt. gratia largitas est. quod professionem creditis non accommodant. mentis improbitas est. Ac denique capite octavo. Nihil hic. vt opinor. redolet. cum & hoc ipsum inessubiliter asseram. quod Deo ipsam debcam voluntatem. præsertim cum in omnibus eius motibus ad opus gratiæ referam. vel inchoationis initia. vel consummationis extrema. Et infra. De Dei bonitate est. quod vocatur de propria voluntate. quod promptus obsequitur. Quæ sanè omnia videntur habere catholicum sensum. ac subinde per illa satis auctorem illum ab erroris nota liberari.

23. Nihilominus libri Faustii suspecti semper in Ecclesia fuerunt. statim enim ac scripti fuere. ab Orthodoxis Patribus impugnati sunt. quia licet in eis Faustus profiteatur. semedia via inter Pelagium. & Lucidum incedere. nihilominus à Pelagio non omnino recedit. sed cum Sempelagianis planè sentit. Vnde Adoinchron ann. 492. in fine. Faustus inquit apud Regem Gallia Episcopus. Pelagianum dogma destruere conatus. in errorem labitur. vnde qui eius sensus in hac parte catholicos prædicant. sicuti Gennadius. omnino errant. quia nimirum. vt subiungit. ita liberum Christianum arbitrium docere conatur. vt illuminationis eius. virtus. & salus non à Christo. sed à natura sit. Et statim refert contra eum scripserit lucidissima fide Beatum Auitum Viennensem Episcopum. eius redarguendo errorem. & Ioannem Antiochiæ presbyterum. Sed & eodem tempore multi contra libros Faustii scripserunt. inter

quos primo loco ponit Casarium Baron. ann. 490. num. 12. & sequentibus. Sed de hoc opere Casarij dicam latius infra cap. 23. Scripsit enim Fulgentius. vt ibidem ex Ildoro libro de Scriptoribus Ecclesiasticis capite decimo tertio referam. Vnde constat. etiam Ildorum eandem opinionem de Faustis. & eius libris habuisse.

Præterea inter opera Fulgentij extat liber Petri Diaconi de Incarnat. & grat. in cuius cap. vltimo. sic inquit. Anathematizamus simulque Iulianum. & qui illis similia sapiunt. Præcipue libros Faustii Galliarum Episcopi. qui de monasterio Lyrinensi promeritus est. quos contra prædestinationis sententiam scriptos esse. non dubium est. In quibus non solum contra Sanctorum Patrum. sed etiam contra ipsius Apostoli contradictionem veniens. humano labori subiungit gratiæ adiutorium. atque totam omnino euacuans Christi gratiam. antiquos Sanctos non ea gratia. qua nos. secundum quod docet Beatissimus Petrus Apostolus. sed natura possibilitate. saluatos impie proficitur. Fulgentius autem in sequenti libro de Incarnat. & grat. licet à capite duodecimo vsque ad finem. veram de gratiæ initio doctrinam confirmet. & ferè omnes sententias. & argumenta Faustii proferat. & impugnet. de illo autem. vel illius libris nullam mentionem facit. tacitè tamen Petro consentire videtur.

Maximè verò contra illos libros Faustii inuehitur 25. Ioannes Maxentius in responsione ad epistolam Hormisdæ Papæ ad possessorum sub finem. ubi assinit onus probandi. illos libros esse hæreticos. idque latè ostendit eo ferè modo. quo nos statim idem præstabit. Interim aduerto. Maxentium in hac parte non esse magnæ authoritatis. tum quia. licet non in hoc puncto. ipse tamen inter hæreticos Scythiæ monachos Eutylichiana hæresi infectos censetur. tum etiam quia illam epistolam Hormisdæ. sub prætextu. quod eius non esset. vehementer impugnat. Quænam tamen prætextum vanum esse. & fictè. aut per affectatam ignorantiam prætextum. existimat Baronius latè ostendens. epistolam illam fuisse Hormisdæ. & vix potuisse in temporibus Maxentii de hoc dubitare. quia totius causæ. & aliarum epistolarum Hormisdæ notitiam habebat. vt latè prosequitur ann. 520. n. 22. & sequentibus.

Et quod mirandum est. Hormisdæ aude Maxentius facere Pelagianum. quia dixit in illa epistola. Nos fixis decet insistere vestigijs. proficiemus inter aduersantes proprijs bonis si erroribus non inuoluamur alienis Nam quia dixit. Proprijs bonis. arguit illum Maxentius. ac si dixisset proprijs viribus. sic inquit. Superbissimè Pelagiana perfidia inuolutum erroribus recundiorum oculis anteponis. qui inter aduersantes non Dei munere. sed proprijs bonis proficere posse rimida elatione confidit quia si proprijs bonis non Dei auxilio proficere posset humana natura. nunquid oraret Prophetæ. Per fuce gressus meos. & cetera quæ latè. psequitur. Quibus manifestè falsū sensū imponit Hormisdæ. ille n. nō dixit proprijs bonis. ad diuinū auxilium excludendum. sed vt illa bona ab erroribus alienis distingueret. sic enim ait. Proficiemus proprijs bonis. si erroribus non inuoluamur alienis. Propria enim bona appellat fidem veram. & sanctitatem. quæ bona propria dicuntur. non quia à nobis sunt. sed quia à Deo donata sunt nobis. & in illis proficimus. dum tentati alienis erroribus. illis non inuoluimur. Hoc autem. nunquam dixit Hormisdæ posse sine gratia Dei fieri. Vnde cum subdit. Probat enim virtutis sua validum robur. qui cum impellitur. non mouetur. non natura. sed fidei virtutem. & robur commendat. in quo possumus omnia tela nequissimi ignea extinguere. vt ad Ephes. sexto. Paulus dixit.

Denique in fine epistolæ cum consultus Hormisdæ de Faustii libris. illos nō recipiat. & doctrinam. quam Ecclesia de gratia recipit. in libris Augustini contineri dicat. aude Maxentius auctorem epistolæ reprehendere. eo quod libros illos vt hæreticos non damnet. Veruntamen vel hoc ipso conicicere posset. respon-

24.

25.

26.

27.

Cap. Sancta
Romana d
15. 10. 1. epi
solar. Pon-
tiff sub finem
epistolarum
Gelasij.

28.
Error Faustij
concluditur
ex illius
scriptis.

responsionem illam Pontificiam fuisse, non priuati Doctoris, qui in re obscura, & ambigua facile profert sententiam. Hormisda verò Pontificia autoritate solum responderet, illos Faustii libros non esse in auctoritate habendos, quia in his, in quibus discordant à doctrina Ecclesiæ, quæ in Synodis, & in libris Augustini habetur, probandi non sunt, & quia in hoc saltem suspecti sunt, idèd Ecclesia Romana eos non commendat. In quo etiam alludit Hormisda ad decretum Gelasij, qui in suo decreto de librorum Ecclesiasticorum auctoritate libros Faustii inter apochryphos numerat.

Ex his ergo intelligitur, illos libros semper fuisse, vel damnatos, vel valde suspectos. Et profectò qui illos attentè legerit, facile intelliget, authorem eorum Semipelagianorum errore infectum fuisse. Nam licet ambiguis, & æquiuocis locutionibus studeat Faustus occultare sensum suum erroneum, vt ex allegatis in principio constat: tamen in multis alijs manifestè se prodit: quod initium fidei, vel salutis tribuat libero arbitrio, & illi veram gratiam subiungat, tanquam subsequenter bonum, & meritorium vsum liberi arbitrij, non tanquam præcedentem: Sic cap. 7. cum dixisset, Tempus gratiæ quo redempti sumus, merita hominum non expectauit, opera penitus non quesit. Statim adiungit, sola Deus fidei nostræ deuotione contentus fuit. Vbi non potest loqui de deuotione, quæ sit ex gratia, aliàs etiam priora verba de meritis, & operibus ex gratia factis intelligenda essent, & sic hæreticum ipsum esse dicere, Deum tempore gratiæ opera (vtique ex gratia facta) non requirere. Vnde consequenter adiungit, Iustum ex fide viuere asseruit, quia ei fidem, & iustitiam querenti, contulisse meminit. Et infra circa id Pauli, Inquirentibus se remunerator sit, inquit, sicut ad Dominum largitio remunerandi, ita ad hominem deuotio respicit inquirendi, Et in fine, Fidem, inquit, expectat à paruulis (id est à nondum iustificatis) opera etiam cum fide à confirmatis requirit, ita tamen, vt credulitatis affectum proficientibus augeat, & laborantibus adiutor quotidianus adsistat. Vnde credulitatis affectum sentit præcedere gratiam fidei, & laborem humanum gratiam operum. Quod ca. 9. confirmat, & cap. 10. magis exponit dicens, dedisse Deum homini libertatem, vt si malum vellet appetere, sibi esset permittum. Si autem bonum cuperet, actionem, & perfectionem eius à conditore deposceret, ad mercedem verò illius officio à deuotio pertineret. Et idèd hominis formator, & rector bonæ voluntatis, homini deputauit vsum, sibi referuauit effectum. Vbi initium ponit in boni cupiditate, cuius bonum vsum soli libero arbitrio, Deo autem perfectionem, & consummationem tribuit, & in eodem sensu dicit inferius, Orantibus, & vigilantibus, misericordie benignitate succurritur, quæ vtique pulsantibus, magis ex deuotione, id est, ob bonum affectum, quam ex prædestinatione deferretur. Vbi incipit impugnare gratuitam prædestinationem, illam enim vult esse ex merito solius liberi arbitrij, quod hic vocat ex deuotione. Et ita gratiæ, & prædestinationi solum tribuit effectum, & consummationem, vt reperit cap. 11. circa finem. Et clarius cap. 12. de filio Prodigio loquens, ait, Sicut sui criminis est, quod longè p̃ parentis refugit oculos, ita sua est deuotio, quod per insitum sibi bonum deliberans, & adsurgens, ad paternos recurrit amplexus, vbi particula, Per insitum bonum, satis declarat, quo sensu deuotionem appellet affectum ex sola libertate procedentem, quod iterum, atque iterum repetit.

29.
Quod recte
diceret Faustij,
videtur,
male ex-
plicat.

Potest autem quenquam decipere, quod in eodem loco hæc verba interponit, Gratia, quæ pulsauerat perditionem, gr̃mantem, ipsa suscipit reuertentem. Et ita videtur fateri, gratiam præire, quod cap. 7. multis verbis asseruere videtur. Veruntamen ibidem suum sensum aperit, omnemque ambiguitatem tollit, & nomine gratiæ pulsantis, vel attrahentis solam externam prædicationem, & doctrinam, seu obiecti propositionem intelligit, vt patet ex illis verbis Faustij, Quid est autem attrahere, nisi prædicare, nisi Scripturarum consolationibus ex-

citare, increpationibus detertere, desideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, premium polliceri? Vbi aperte non aliter gratiam præuenientem, quam Error d. Pelagius interpretatur; vnde subiungit, Sicut gratia pulsat, est, quod attrahitur, ita obedientia probatur esse quod sequitur. Vbi dupliciter errat, nam veram gratiam interius attrahentem non agnoscit, & ad obediendum externæ prædicationi voluntatem per se sufficere sentit, saltem inchoatiue, vt sic dicam, vt per quandam voluntatis ansulam (sicut subiungit) comprehendit, & attrahi valeat (vtique cum effectu) qui vocatur. Et in eodem sensu dicit in eodem capite. Assistenti, & vocanti Domino, famulus manum fidei, quæ attrahatur, extendit, & dicit, Credo Domine, adiuta infirmitatem meam. Vbi hunc ordinem constituit inter gratiam, & liberum arbitrium, vt præcedat vocatio aliqua per externam prædicationem, vel alio simili modo, & tunc intelligitur Deus, non vt adiuuans, sed vt assisistens, & quasi expectans, vt deinde incipiat homo credere imperfectè, & inuocare sua libertate, ac tandem Deus incipiat per gratiam ad perfectum adiuuare. Vnde subiungit, Et ita se duo ista coniungunt; attrahentis virtus, & obedientis affectus: quomodo si eger aliquis assurgere conatur, & facultas animi non sequatur, & propterea sibi parit dexteram deprecatur, clamat voluntas, quia sola per se eleuari nescit infirmitas, ita Dominus inuitat volentem, attrahit desiderantem, erigit adiuuentem. Imò cum statim explicet, attractionem non esse, nisi prædicationem, vt antea retuli, videtur indicare, etiam prædicationem ipsam esse ex merito aliquo propriæ voluntatis desiderantis, & inuocantis. Veruntamen vel duplicem attractionem ponit, aliam externam tantum, & sufficientem ad volendum per solam libertatem, saltem imperfectè, aliam perfectiorem, & cum effectu, & hanc dicit esse ex humano merito. Vel certe potius sentit, attractionem illam externam interdum dari etiam indignis, & sine præiudicio merito, interdum verò dignis ex merito humano, quod præcedit aliquando ante prædicationem Euangelij, vel reuelationem supernaturalem, per bonum vsum legis naturæ.

Atque hanc eandem doctrinam magis inculcat, & declarat toto libro 2. Nam in cap. 3. ex professo pronuntiat, prædestinationem esse ex præscientia alicuius meriti humani, & ideo ait, voluntatem esse, quæ meretur auxilium, sicut voluntas est, quæ cooperatur delictum; & in ca. 4. eundem ordinem inter vsum libertatis, & gratiæ ponit, & ideo inter alia dicit, Ad obedientiam pertinet labor, fructus autem laboris ad gratiam. Vbi necesse est loqui de obedientia, quæ viribus proprijs sit, cum illam à gratia distinguat. Et cap. 6. post multa, quæ de prædestinationis causa tradit, de Abel dicit in fine, Sed & Abel diuinis studuit placere conspectibus per insitum à Deo generaliter bonum, id est, per propriam meruit voluntatis affectum. Et cap. 7. dicit, legem naturæ esse primam gratiam, per quam multi vestibula salutis intrauerunt, per Christum ad vitæ penetralia perducendi. Loquitur de hominibus, qui fuerunt ante legem scriptam. Et idem consequenter sentit de his, quibus nondum fuit exterius prædicata fides. Vnde generaliter ait, Nisi voluntariam deuotionem, & intentionem quaereret, remunerationem homini non deferret, & nisi ei aliquid proprium, vnde posset placere, tribuisset. Ac denique cap. 26. inter alia dicit, Hoc solum nostrum est, vt qui pro fragilitate idonei non sumus, saltem quaerendi, & pulsandi impertunitate placeamus. Hoc autem vocat nostrum, quia nos ad id sumus idonei, vtique absque gratia; vnde addit tandem notanda verba, Nisi fuerit obedientia, prius emissæ deuotio, gratia vilescit oblatio. Ex quibus loquutionibus si vna tantum vel altera in hoc opere inueniretur, posset pie ad bonum sensum trahi, explicando, v. g. necessitatem laboris, & obedientiæ, de illa, quæ cum Dei adiutorio præstatur. Veruntamen in tanta multitudine sententiarum, & tot modis illas explicandi contra doctrinam Augustini, nulla pia interpretatio locum habet; præsertim, quia simul conatur ille author refellere testimonia Scripturæ, quæ verita-

30.
Tam multa
inculcat
Faustus pro
Semipela-
gianismo, vt
illum p̃tex-
ponere non
liceat.

Notanda

verba Faustij

Veritatem fidei confirmant, ad peregrinos, & erroneos sensus illa detorquendo, & postea confirmando fidei doctrinam attingemus.

31. Quapropter in prioribus locis, quæ in contrarium adduximus, prima verba epistolæ, quæ sunt à toto Concilio probata, catholicum possunt habere sensum, & in illo credendum est, fuisse à Patribus Concilij ibi subscribentibus recepta, ut Baronius rectè notavit. In alijs verò, quæ sunt propria Faustij, sub nomine gratiæ comprehendit externam prædicationem, revelationem, doctrinam, imò etiam legem naturæ, ut vidimus. Et ita quoties dicit initium bonæ voluntatis esse ex gratia, vel à Deo esse inchoationis initia, & consummationem, & gratiam esse, quæ attrahit, & ante obedientiam præcedit, & similia; solum loquitur de gratia externa per legem, vel doctrinam, aut prædicationem; ita enim se in alijs locis declarat, nec in alio sensu potest consecutio doctrinæ consistere. Et ita etiam notavit Maxentius indicata responsione circa finem.

32. Vnde licet in eisdem libris reperiantur eadem voces, quibus catholica fides vitur, nimirum, gratiæ vocantis, attrahentis, adiuuantis, ac cooperantis, nihilominus eorum significatio, & usus longe sunt diuersa. Nam per vocationem solam externam prædicationem, vel obiecti propositionem, aut naturalis legis dictamen, aut aliquid simile intelligit, ut ipse explicat, & hanc interdum primam gratiam, & attractionem. Per adiutorium autem gratiæ, vel cooperationem intelligit gratiam aliquam subsequenter ad humanum meritum, & promouentem aliquo modo liberum arbitrium ad ulteriorem perfectionem. Ac proinde in cap. 10. libri 2. sic inquit, *Ipsum adiutorij vocabulum duos indicat, operantem, & cooperantem.* Quæ verba inueniuntur etiam in Augustino, sed in sensu longe diuerso. Augustinus enim gratiam ipsam esse vult operantem, & cooperantem simul cum libero arbitrio, ut infra suis locis ostendemus. Faustus verò per operantem intelligit hominem, & cooperantem vult esse Deum, vel gratiam, non simul, sed post hominis præuium meritum. Vnde post dicta verba operantem, & cooperantem, subiungit, *Potentem, & promittentem, pulsantem, & aperientem, querentem, & retribuientem.* Et ita neq. gratiam veram operantem agnoscit, nec cooperantem ad idem omnino opus, vel ad eundem hominis affectum, sed cooperantem vocat, licet deur ad nouum effectum, solum quia subiungitur prior actioni, & merito hominis, ut illud ad ulteriorem perfectionem adiuet. De quo etiam subsequenti adiutorio, quale sit, nunquam satis à illo auctore explicatur, ut sequenti capite dicam. Eshætenus de huius erroris authoribus, quorum sententias fuisse explicare volui, ut plena notitia ipsius erroris habeatur, quam his temporibus existimo necessariam, & ideo in capite sequenti pluribus modis erit locupletanda.

33. Prius verò lectorem admonitum velim nonnullos alios eiusdem temporis illustres viros hoc errore aliquando maculatos existimari, fortasse sine causa, vel sine sufficienti probatione. Vnus est Severus Sulpitius, qui vitam B. Martini, & alia insignia opera scripsit, & inter sanctos recensetur die 29. Ianuarij in Martyrologio Romano, quia Gennadius in Catalogo virorum illustrium de illo in fine dicit, in senectute fuisse à Pelagianis deceptum, postea verò resipuisse, & penitentiam usq. ad mortem egisse. Cui fidem præbet Baronius ann. 431. num. 189. & sequentibus. Sentit autem non toto errore Pelagij fuisse infectum, sed tantum doctrinam Semipelagianam denigratum. Simulque coniectat, autoritate epistolæ à Cœlestino conscriptæ contra obrectatores Augustin. fuisse commotum & ita ad saniorum mentem rediisse. Ego verò in hac re valde sum dubius, rationem autem meæ dubitationis statim aperiam. Alius enim à Scriptoribus Ecclesiasticis de hoc errore suspectus esse dicitur Gennadius, ut sæpius idem Baronius testatur ann. 433. num. 28. vbi Gennad. vocat eiusdem farinæ cum Calsiano, & n. 30. dicit, Gennadium æquè Pelagianum Calsianum excusare, & Prosperum damnare. Idemque colligi potest ex eo, q. Faustum est, & eius libros laudat, ut mox videbimus. Item ex eo, q. in eodem libro de Ecclesiasticis Scriptoribus, Rufinum vehementer laudat, & in fine illum Hieronymo præfert, cum tamen etiam ipse Rufinus de Pelagiana hæresi suspectus sit, & ideo opera eius inter apocrypha à Gelasio censentur, quia hoc in eis Hieronymus notauit. Vnde tandem affirmat Baronius 490. num. 45. Gennadium fuisse vnum ex Gallicanis presbyteris, de quibus Prosper, & Hilarius apud Cœlestinum cōquesti sunt propter Semipelagianorum doctrinam contra Augustin. Idemq. affirmat author censuræ ad librum de Ecclesiast. dogma. in 3. to. operum Aug. in Append. in princip. Qui etiam addit, etiam in illo libro haberi nonnulla, in quibus latet Semipelagiana doctrina, & ideo cautè legenda esse.

Hinc ergo dubium mihi oritur de his quæ Gennadius de Sulpitio Seuerus refert; qui enim fieri potest, ut Seuerus deceptum dixerit, sequendo errorem, quem ipse approbat? aut quomodo in laudem illius ponit, quod peccatum illud penitentia delere studuerit, cum ipse in Calsiano, & Fausto illud peccatum non damnauerit, sed defenderit. Respondebit fortè aliquis cum Baronio in posteriori loco allegato, Gennadium ipsum etiam resipuisse, quia ipse in ultimo capite sui libri de Scriptor. Ecclesiast. de se refert, inter alia opera scripsisse librum quendam de sua fide, eumq. ad Gelasium Pontificem misisse, q. est signum fidelis, & Catholici Scriptoris. Imò coniectat Baron. illum librum fuisse, qui nunc extat de Ecclesiasticis dogmatibus, & à Gelasio fuisse correctum, & emendatum, & authorem in meliorem frugem fuisse mutatum, factumq. plenè Catholicum, & ad Malsiliensem episcopatum promotum. Nam Adrianus Papa in epistola ad Carolum Magnū pro defensione secundæ Synodi Nicenæ in c. 59. illum sub nomine Sancti Gennadij Episcopi Malsiliensis allegat.

34. Sed hoc in primis non expedit difficultatem: nam certè si Gennadius Semipelagianus fuit, in eod. errore perseverabat, quando librum de viris illustribus scripsit, quando quidem Calsianum, Faustum, & alios illius erroris sectatores defendit: quomodo ergo in eodem opere Seuerus Sulpitium eiusdem erroris notat, illumq. laudat, quod tandem resipuerit? Deinde caput illud vltimum de viris illustribus, in quo dicitur Gennadius de se loqui, deest in eo libro prout habetur in fine primi tomi operū Sancti Hieronymi. Præterea author censuræ ad lib. de Ecclesiast. dogmat. in 3. to. operum August. negat Gennadium fuisse Episcopum, sed tantum presbyterum. Quod si in hoc maior fides adhibenda est epistolæ Adriani, ut reuera est, potius ex illa colligitur, Gennadium nunquam fuisse Pelagianum, quia si fuisset hæreticus, etiam si resipisset, non tanto honore ab Adriano Papa ad fidei dogma confirmandum allegaretur. Pieri ergo potuit, ut ea, quæ de Calsiano, & Fausto scripsit, non per errorem in doctrina, sed per ignorantiam facti dixerit, quia in bono sensu illorum sententias, & loquendi modos interpretatus est. Cum enim nunc aliqui catholici id facere tentauerint, & non propter ea in hæresis suspicionem veniant, quid mirum, quod idem potuerit Gennadio accidere?

35. Et sane ita de illo sentire videtur Platina, cum in vita Symmachi circa finem dicit. *Huius (id est Symmachi) tempore Ecclesiam Dei multū iuuit Gennadius Malsiliensis Episcopus, qui diligens Augustini imitator, & librum de dogmatibus composuit, & quid cuique ad salutem necessarium esset, declarauit.* Quod si hoc verum est, facile expenditur dubitatio posita; nam fortasse Seuerus Sulpitius à Pelagianis deceptus aliquo tempore ipsorum errores aperte professus est. Si verò fateamur, Gennadium

dium aliquando apertè contra Augustinum cum Semipelagianis sensisse, necessariò fatendum est, cum de Seuiro loquitur, grauiorem in illo errorem Pelagianum notare, quam in Malsiliensibus fuerit. Veruntamen etiam illa narratio de Seuiro mihi est valde incerta, quia in Martyrologio Romano die 29. Ianuarij Sulpitius Seuerus discipulus Sancti Martini, & Episcopus Bituricensis inter Sanctos numeratur, & virtutibus, ac eruditione conspicuus dicitur, nullatq; lapsus illius sit mentio. At verò in die 26. eiusdem mensis dicitur, eius vitam, & mortem pretiosam gloriosis miraculis commendari. Vnde Guibertus Abbas in Compendio Apologiæ pro Seuiro dicit, *Nusquam, nisi in solo Gennadio legi, fuisse Seuerum à Pelagianis seductum: qui nescio, vtrum hoc ipse alicubi legerit, an ex sola fama, quæ facta, infestaque docet, didicerit.* De his ergo duobus Seuiro, & Gennadio nihil certò statuere possumus, nisi quod in Catholica doctrina decesserint: quales autè aliquando fuerint, ad doctrinam postea tradendam non refert.

CAPVT VI.

Nonnullus propositus dubijs Semipelagianus error amplius explicatur.

1. **P**rimus, ac præcipuus error Malsiliensium, ac cæterorum fundamentum fuit, *Gratiam Dei secundum meritum hominum dari, vt ex Augustino libr. de Prædest. Sanctior. Prospero, & Hilario in epistolis ad ipsum sumitur, & optimè declarauit idem Prosper in epist. ad Rufinum initio.* Vnde opus pretium est, exponere, in quibus actibus liberi arbitrij illud meritum ponerent. Quale, & quam necessarium existimarent esse illud meritum ad gratiam obtinendam; quid comprehenderent sub illa gratia, quæ propter tale meritum datur, ac subinde an sincere, & propriè nomine gratiæ vterentur, vel etiam palliatè Pelagianorum more, quæ omnia sequentibus dubijs explicatus disceremus.

In quibus actibus, seu in quo usu liberi arbitrij hoc meritum Semipelagiani collocauerint. Dub. I.

1. **A**liqui existimant, posuisse hoc meritum in sola voluntate credendi, quam à solo libero arbitrio esse credebant, vel etiam in fide quadam imperfecta, & naturali, quæ statim ex illa voluntate efficaci oriretur. Ita significat Augustinus lib. de Prædest. Sanctiorum; vbi hac ratione totam disputationem contra Semipelagianos ad hoc reducit, vt fidem, & initium fidei non ex solo libero arbitrio, sed ex gratia Dei esse ostendat, ac proinde, si quod est in fide meritum, non esse merè humanum, sed esse ex gratia. Neq; etiam ipsam fidem, voluntatemve credendi esse posse ex merito humano; tum quia alias non esset gratia, tum etiam quia ipsa fides est omnis meriti initium & consequenter fidei initium est initium totius gratiæ, & sanctificationis, vt idem Augustinus dixit epist. 107. in fine.

2. **S**ed quamuis verum sit, Semipelagianos posuisse hoc meritum in voluntate credendi, & fide naturali, non tamen in sola illa. Quia Augustinus non ponit exclusiuam, licet disputationem ad illud caput, tanquam ad principale, reuocet, quia illo secluso, faciliè cætera ruunt: & alij Patres alios actus numerant, qui etiam in his, quæ ex Calsiano, & Fausto retulimus, euidentissimè continentur. Sic enim aiunt, *desiderantibus, petentibus, pulsantibus, & querentibus gratiam dari.* Et ideo Concilium Arausic. canon. 3. specialiter loquitur de inuocatione humana, & can. 4. de voluntate salutis, quæ gratiam præcedat. & can. 6. *Si quis sine gratia Dei, credentibus, volentibus, desiderantibus, vigilantibus, stu-*

dentibus, querentibus, pulsantibus, &c. quæ omnia recenset, quia in his omnibus illud meritum gratiæ ponunt Semipelagiani, quæ interdum à Calsiano explicantur, interdum sub nomine laboris humani omnia comprehenduntur, vt constat ex libr. 12. de Institut. renunciant. cap. 14. & Prosper in dicta epist. ad Rufinum ex sententia Semipelagianorum ait, Deum expectare homines, quo vnusquisque secundum voluntatis suæ motum, si quaesierit, inueniat, si petierit, recipiat, si pulsauerit, introeat. Et infra. Vt qui voluerint credant, & qui crediderint, iustificationem merito fidei, & bonæ voluntatis accipiant.

4. **S**ed quæri vterius potest, an isti posuerint hoc meritum in his operibus, tantum, quæ ante iustificationem vsque ad fidem præcedunt, vel etiam in omnibus bonis actibus, aut operibus, vel laboribus post in ipso dumquancumque gratiam, vel iustificationem factis, etiam sola facultate liberi arbitrij absque cooperatione gratiæ efficiantur? Respondetur dubium non esse, quin de omni bono vsu naturali liberi arbitrij, siue antecedit, siue comitetur, siue sequatur fidem, non tantum imperfectam, sed etiam perfectam in suo genere, locuti fuerint. Nam de antecedentibus, & comitantibus res est clara, de subsequentibus autem patet in primis exemplis à Calsiano adductis. Nam in hoc ordine ponit poenitentiam Dauid, qui iam fidem habebat, & satis perfectam, & robustam, idemque censet de voluntate adificandi templum, quam Dauid habuit, non solum post fidem, sed etiam post iustitiam. Idemque constat ex exemplo de victoria Iob, & similibus. Deinde probatur, quia Calsianus in illis locis non solum tractat de gratia, quæ datur post fidem ad primam iustificationem consequendam, sed etiam de adiutorio gratiæ necessarium ad perfectionem spiritualem in castitate, & in omni genere virtutis, & pace, ac mundicia cordis obtinenda, & hoc etiam adiutorium dicit dari hominibus ex merito laboris humani; manifestum autem est hunc laborem exhiberi à viris, non tantum iam perfectè credentibus, sed etiam iustis, & ad perfectionem tendentibus. Præterea idem apertè tradit Faustus libr. 1. cap. 7. & alijs, cuius verba iam retulimus. Ratione denique suaderi potest, quia si voluntati hominis nondum illuminati per fidem, vel nondum confirmati per perfectam fidem, tantam vim, & facultatem tribuebant, quomodo non maiori ratione eandem, vel ampliore admitterent in voluntate, & opere hominis iam quidem credentis, vel iusti, proprijs tantum liberi arbitrij viribus operantis.

5. **D**ices, licet fortasse hoc dixerint Malsilienses, in eo non errasse, neque illud pertinere ad reliquias Pelagianorum, Nunc enim opinio aliquorum Theologorum est, bona opera moralia, quæ à iustis fieri possunt, ex solis viribus liberi arbitrij meritoria esse gratiæ, seu augmenti eius, quæ opinio non erronea, sed probabilis reputatur. Respondeo, quidquid sit de censura illius opinionis, de qua inferius suo loco dicemus, in duobus præcipue errasse Malsilienses. Primum quia multa præclara opera dicebant fieri posse per solas vires liberi arbitrij, quæ reuera etiam à credentibus, vel à iustis sine speciali Dei fauore, & gratia fieri non possunt, vt sunt poenitentia de peccato, quæ veniam statim obtineat, victoria grauissimæ, & perseverantis, imò etiam multiplicis tentationis, vigilijs, ieiunijs, & orationibus, perseveranter insistere, & similia. Secundò quia his operibus ex libero arbitrio factis, non ratione fidei, vel gratiæ in persona existentis, sed solum ratione boni vsus naturalis libertatis meritum donorum gratiæ tribuebant. Ita vt intuitu solius huiusmodi vsus Deus vteriore gratiam concedat. Vtrumque enim apertè sumitur ex sententijs Calsiani, & Fausti allegatis, & vtrumque ad reliquias Pelagij pertinet, vt postea ostendemus. Præterquam quod etiam est falsum dicere, opera merè humana ex solis viribus liberi arbitrij facta in homine fidei, vel iusto

instituto esse meritoria gratia, ut in fine huius operis tractabitur.

6. Tandem vero in hoc puncto interrogari potest, an Malsilienses posuerint etiam hoc meritum in operibus, vel affectibus supernaturalibus, non quatenus sunt ex gratia, sed quatenus sunt ex conatu liberi arbitrii. Aliqui enim Theologi etiam hunc numerant inter errores Semipelagianorum. Referunt enim, eos dixisse, in ipsomet consensu libero, quem nostra voluntas praeberet gratia vocanti, licet ad illum gratia etiam comitanter concurrat: tamen nostrum conatum, & influxum liberum esse natura priorem, & illum expectare Deum, ut per gratiam suam adiuuet voluntatem nostram ad consentiendum, & ita etiam quoad hoc posuisse initium salutis ex nobis, quia initium illius consensus est à nobis, & ratione illius, ut praecise est à libero arbitrio, Deum hominem dicebant adiuuare. Et hoc modo intelligendum putant canonem 4. Concilii Arausiaci, ubi damnatur dicentes, Deum expectare voluntatem nostram, ut à peccato expurgemur. Et eodem modo intelligunt, Semipelagianos subieciisse gratiam libertati, & fecisse illam pedissequam liberi arbitrii in concursu, quem ad eundem supernaturalem actum habent, Ac denique sic etiam interpretantur, quod Prosper in epist. ad August. eosdem dixisse refert. Libertatem tunc inuendam Dei auxilio, si quod Deus mandat, elegerit. Et quod subiungit, obediuntiam esse priorem, quam gratiam, & quod ait Hilarius, Neque alicui operi curationis eorum adnumerandum putant, ex terra, & simplici voluntate egrotum velle sanari.

7. Verum tamen haec tam subtilis distinctio, & speculatio non habet fundamentum, vel in dictis Casiani, aut Fausti, vel in his omnibus, quae ex Concilio Arausiano, aut ex Sanctis Augustino, Prospero, aut Hilario de hoc errore colligi possunt, sed potius contrarium. Quia Concilium Araus. can. 3. & 7. & sequentibus per initium salutis, aut fidei non explicat solum concursum, vel conatum voluntatis cum operante, & cooperante gratia, sed aliquem actum, vel affectum humanum sine his gratis factum, qualis est inuocatio humana, desiderium aliquod salutis, electio, labor, & similia: & è contrario in can. 5. per initium fidei intelligit credulitatis affectum, qui ex inspiratione diuina concipitur. Neque comparat in eodem actu conatum voluntatis ad concursum Dei, sed vnum actum ad alium, vel alios distinctos, & damnat dicentes, actum naturalibus viribus factum, esse rationem obtinendi gratiam, aut fidem. Neque damnat dicentes talem actum fieri sine concursu Dei, aut prius elici à voluntate, quam fiat à Deo, quia nimirum, neutrum legimus dixisse Malsilienses, sed damnat eos, qui cum dicerent, tales actus fieri solis viribus liberi arbitrii (quod non excludit generalem concursum Dei) dicebant esse causam, & principium salutis, & fidei, seu gratiae, quae esset res distincta à tali actu, & effectus illius meriti.

8. Et ideo etiam Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. volens tradere doctrinam contrariam Semipelagianorum errori, docet initium salutis sumi à vocatione antecedente omnia merita, & re ipsa distincta à concursu libero voluntatis. Ponebant ergo Malsilienses hoc principium, vel meritum in aliquo actu, qui à nobis fiat cum solo Dei concursu, nec comparabant illa duo inter se, nec de hoc fuit vnquam controuersia inter illos, & Patres. Quod etiam aperte ostendunt verba Augustini lib. de Praedest. Sanctorum cap. 2. quibus explicat punctum controuersiae, in quo Galli nondum à Pelagianis discedebant. Et ex verbis Prosperi, & Hilarij, qui semper referunt huiusmodi actus, velle credere, credere, inuocare, velle sanari, & similia, quae significant actus ipsos, quos dicebant fieri à libero arbitrio sine adiutorio gratiae, & in illis ponebant tale meritum; & gratiam retributam talibus actibus ponebant in alio nobiliore effectu, vel dono ab ipsis actibus distincto, ad quod recipiendum dice-

Pars I.

bant, preparari voluntatem prioribus actibus naturaliter elicitis. Et hoc ipsum euidenter declarant Casianus, & Faustus in suis sententijs, & quidquid aliud eis attribuitur, voluntarie excogitatum est.

Vnde etiam constat, neque Malsilienses ita distinxisse in ipso voluntario consensu conatum liberi arbitrii à cooperatione Dei, ut illum dicerent esse priorem, & rationem alterius, & ideo illum vocauerint initium latius ex parte nostra. Nam praeterquam quod nihil tale in eorum scriptis reperitur, nec de illis relatum inuenitur, illud ipsum etiam ipsi naturali lumini rationis repugnat, ut infra suis locis ostendemus, ideoque sine magno fundamento, & euidentia verborum illis attribuendum non esset. Quocirca à Patribus non arguuntur dixisse, initium salutis vel fidei esse ex nobis, quia dicerent, influxum liberi arbitrii in consensum esse priorem cooperatione Dei, sed quia dicebant, illum actum fieri à nobis, id est, sine prauiua interna gratia, & inspiratione, ac illuminatione diuina preparante voluntatem. Et è contrario Concilium Tridentinum per initium salutis non explicuit cooperationem Dei ad illum consensum, sed vocationem per tactum Dei, & prauiam illuminationem, & inspirationem. Et ob eandem causam Augustinus saepe docet, Deum inchoare nostram salutem operando in nobis sine nobis, quod facit per veram & internam vocationem omnino gratuitam, & omne meritum nostrum antecedentem: quam non admitterebant Malsilienses, & ideo errabant. Ergo in illo prauiuo merito, quod ponebant, multò minùs ponebant propriam cooperantem gratiam, sed solum generalem influxum naturae. Ac proinde non ponebant tale meritum in actu libero in re ipsa facto ex gratia, sic, vel sic considerato, sed in solis quibusdam bonis actibus mere naturalibus. Et hoc modo subiciebant gratiam bono vsui libertatis puro (ut sic dicam) id est, omnem influxum gratiae in re ipsa excludentem, seumero conatui humano, id est, non eleuato per vllam gratiam ad superiorem ordinem, qualis est conatus, quem voluntas adhibet in actibus, quos sine cooperante gratia non facit.

Denique hinc intelligitur, quo sensu dixerint, Deum expectare voluntates nostras, & quo etiam sensu id à Concilio Arausiano damnatur. Intelligebant enim Deum expectare voluntatem hominis, ut locuti sint, se prepararet suis viribus, ut ad fidem, vel poenitentiam vocetur per gratiam, vel (quod grauius) ut ipsam salutem gratiae, & perfectionem recipiat. Et hoc est, quod damnatur in dicto can. 4. Concil. Araus. Cum enim intenderet reliquias Pelagianorum extinguere, ut infra videbimus, in sensu illis contrario loqui debuit. Et hoc etiam manifestat Concilium in omnibus canonibus sequentibus. In quibus eisdem verbis, quibus Semipelagiani suum declarabant errorem, illum damnat, & contrariam veritatem docet. Quocirca sicut Semipelagiani hinc constituentes hominem cum nudo libero arbitrio, & inde Deum largiorem totius diuinae gratiae à prima vsque ad vltimam, dicebant expectare Deum, ut homo inchoet bonum opus liberi arbitrii prius, quam ipse incipiat opus gratiae: Ita Concilium in eodem sensu damnat dicentes, Deum expectare hominis voluntatem, ut à peccato purgari velit, docetque Deum incipere infundendo spiritum gratiae, & per illum voluntatem salutis in homine efficiendo: quod pertinet ad primam vocationem praetuenientem consensum, non ad cooperationem ipsius consensus.

Quod etiam patet ex testimonijs Scripturae, quibus suam doctrinam confirmat. Vnum est illud; *Præpara voluntas à Domino*. Quod de preparatione, quā manat: illi solus Deus facit, intelligit Augustinus q. 2. ad Simplicium. *homo re-* Nam hominis etiam est preparare cor, ut dicitur Prover. *spondet.*

16. Vnde nobis dicitur; *Præparate corda vestra Domino.*

1. Reg. 7. haec autem preparatio secunda sit ab homi-

O

ne cum

ne cum Deo, & gratiæ eius cooperante illa vero prior, quæ antecedit, fit à solo Deo per gratiam excitantem, seu vocationem, vt ibidem ait Augustinus, & libr. de Prædest. Sanctor. cap. 6. & 16. & contr. duas epist. Pelagianor. cap. 8. & 9. & lib. 2. de Peccator. merit. & remis. capit. 18. De hac ergo præparatione per solam Dei præuenientem gratiam loquitur illud Concilium, cum docet, Deum non expectare hominem. Aliud testimonium est illud ad Philippenf. 2. *Deus est, qui operatur in vobis & velle, &c.* quod etiam facit Deus per congruam vocationem, vt eisdem locis Augustinus exponit: præsertim dicta q. 2. ad Simpl. itemque libr. de Bon. per c. 13. & lib. de Grat. & liber. arbit. cap. 16. & 17. Hominem ergo nondum vocatum non expectat Deus, vt illum vocet (vt infra, contra hunc errorem Semipelagianorum ostendimus: nunc enim solum illum explicamus) hominem autem iam supernaturaliter excitatum, & vocatum expectat Deus, vt liberè consentiat, & ad vltiorem gratiam se disponat, vt infra cum de gratia efficaci tractauerimus, declarabimus, & ostendimus.

Quam gratiam intellexerint Semipelagiani dari nobis à Deo, intuitu boni vsus naturalis libertatis. Dub. 2.

12. Circa secundum principale dubium de entitate videlicet prædictæ gratiæ, Augustinus libr. de Prædest. Sanctorum cap. 2. solum refert ex sententia Pelagianorum, fidem inchoari à nobis ex nobis, ex merito autem illius initij augeri à Deo. Et de hoc ipso augmento non explicat, quale sit, potest autem intelligi, vel de augmento essentiali, vel intensiuo, vel etiam de perfectione, quam accipit fides ex coniunctione charitatis, Prosper autem in epist. ad Rufin. iustificationem absolute ponit sub illo merito ex sententia Malsilienfium. *Vt qui voluerint, inquit, credant, & qui crediderint, merito fidei, & bona voluntatis iustificationem accipiant.* Per iustificationem autem intelligere videtur non solum, sanctificationem per infusionem gratiæ habitualis, & remissionem peccatorum, sed etiam totum progressum à fidei conceptione vsq; ad illum terminum, & ita includit tam habituum infusionem, quam donationem actuum supernaturalium, & auxiliorum, quæ ad illos actus necessaria sunt. Et ita in alia epistola ad Augustinum, *Ad hanc, inquit, gratiam, quam in Christo renascimur per naturalem facultatem petendo, quærendo, pulsando perueniri dicunt.* Et in sequentibus dixisse refert, *se auxilium gratiæ, & saluantem gratiam merito suæ credulitatis accipere.* Idemque sentit Hilarius dicens, *Vt eo merito, quo crediderint, se posse sanari, & voluerint, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.* Et infra, *Vt adiuvetur qui exeperit velle.* Omne ergo genus gratiæ, siue habitualis, siue actualis, seu auxiliantis huic merito tribuisse videntur. Quod etiam ex sententijs Cassiani, & Fausti non obscure sumitur, cum etiam totam perfectionem spirituale huic humano merito supponere videantur. Nam licet fateantur, sine gratia Dei non posse comparari, sentiunt tamen præire semper laborem humanum, & gratiam subsequi, vt vltius homo semper progrediatur.

Quocirca in hoc dubio exploratum quidem videtur, Semipelagianos totam gratiæ subiecisse aliquo modo humano labori, eiusque merito: de modo autem quo id intellexerint, non ita constat. Duobus enim modis intelligi potest, aliquam gratiam dari merito illius humani affectus, aut fidei, vel operis, scilicet, vel proximè, vel saltem remotè, seu partim proximè, partim remotè. Loquendo ergo posteriori modo, clarum est, totam salutem nostram posuisse Semipelagianos in illo, vel ab illo merito humano, quia per illud sufficienter distinguebant prædestinatos à reprobis vt constat ex citatis epistolis; ergo sentiebant,

totam salutem dari aliquo modo propter illud meritum, ergo vel proximè, vel saltem remotè, & radicaliter. Deinde hoc vt minimum probant testimonia adducta. Actandem declaratur, quia dicebat per voluntatem credèdi, v. g. acquiri fidem aliquam inchoatam, & propter hanc tribui perfectionem fidei, & per hanc impetrari auxilium ad vltiorem perfectionem; ergo ita progrediendo, tota salus, & omnes gratiæ ad illam necessariæ ab illo humano merito proueniunt.

Difficultas autem est, an etiam senserint, omnia, & singula gratiæ dona proximè, & immediatè dari propter aliquod humanum meritum. In quo puncto minus non est certum, quid illi senserint, vel an omnes in eadem sententia quoad hoc punctum conuenierint. Hinc enim difficile creditur videri, eos asseruisse, vel primam gratiam sanctificantem cum remissione peccatorum, & alijs virtutibus, & donis infusis dari proximè, & immediatè propter aliquem laborem humanum, seu propter actum mere naturalem, & solis viribus liberi arbitrij factum, vel actus ordinis supernaturalis omnes dari immediatè propter aliquod bonum meritum naturale; ergo non oportet, hæc illis attribueri, cum ea non expresserint, nec necessariò ex eorum dictis sequantur: satis enim est, quod dixerint mereri homines auxilia supernaturalia, vel aliquod primum, quo bene operando supernaturaliter, vltiora auxilia, & dona consequantur. Sed licet ex vi meriti primi auxilij gratiæ, quod ponebant, nihil aliud consequi, aut necessarium esse videatur: nihilominus eorum scripta attentè cōsiderando, multò plura dona gratiæ censebant, retribui labori, & merito humano. Nam in primis Cassianus, vt vidimus, propter penitentiam conceptam ex solo bono vsu liberi arbitrij censuit retributam fuisse Dauidi peccati sui remissionem. Et latroni propter naturalem fidem statim repromissum esse paradysum, & Abraham propter fidem, quam per libertatem arbitrij exhibuerat, iustificatum esse. Et ita quoad remissionem peccatorum verisimile est eos sensisse, immediatè obtineri per naturalem penitentiam ex solo bono vsu liberi arbitrij conceptam. Quid autem illi de habitibus infusis senserint, an scilicet infundantur cum remissione peccatorum, & cum interna animæ renovatione: quidve de actibus supernaturalibus existimauerint, an scilicet necessarij sint, necne, exploratum non est, nec illis temporibus expressè cōtroversabatur, & ideo de his certò dicere non possumus, an crediderint, hæc dari propter tale meritum: Solum enim peccatorum remissionem, & gratiæ adiutorij apertè dixerunt, dari propter tale meritum. Hoc autem non tantum intelligebant de vno primo auxilio, per quod reliqua obtinebant, sed etiam de multis alijs, quæ per vitæ decursum possunt homines vsu suæ libertatis, suoq; humano labore, ad perseverandum, & crescendo in iustitia promereri.

Atque ita non cuilibet actui, seu merito humano omnia dona gratiæ immediatè attribuerunt, neque in solo vno actu, vel in illis solis, qui antecedit perfectam fidem, ponebant hoc meritum, sed per totam vitam durare posse, & debere censebant. Vnde consequenter (vt opinor) sentiebant, singulis gratiæ donis, correspondere proportionatum meritum humanum. Vt v. g. propter naturalem voluntatem credendi dari fidem, seu auxilium ad credendum, vel propter voluntatem credendi cum fide imperfecta; quæ ad illam voluntatem necessariò sequitur dari perfectam fidem, seu augmentum fidei, per inuocationem autem humanam dari id, quod petitur, & propter desiderium salutis dari auxilium, saltem ad inchoandam illam, & propter aliud simile desiderij progrediendi, dari adiutorium aliquod illi proportionatum, & per conatum humanum ad resistendum tentationi, dari auxilium ad victoriam illius perfectè obtinendam, & sic cum proportionem de ceteris virtutibus singulis. Quæ omnia facile sibi persuadebit, qui ea, quæ ex Cassiano,

13. Dupliciter intelligi potest gratiam conferri humano merito, vt voluerint Semipelagiani

14. Nam iidem posuerunt singula dona gratiæ dari proximè pro merito humano.

Peccatorum remissionem proximè dari pro humano merito, censuit Cassianus. Idem verisimile est alios Semipelagianos sensisse.

De alijs gratiæ donis non constat quid existimauerint.

15. Probabile est censuisse singulis gratiæ donis proportionatum meritum humanum.

Calsiano, & Fausto capite præcedenti retulimus, at-
tentelegerit. Hac enim ratione dicunt, petenti (vtiq;
per inuocationē humanam) dari, q̄ petitur, pulsanti
aperiri, quarentem inuenire, & similia: vt declarent,
humano merito respondere effectum, seu præmium
labori, & industriae humanę proportionatum. Sic et-
iam Calsianus dicta collation. capite octauo. Cum
Deus in nobis ortum quandam bonæ voluntatis inspexit, il-
luminat eam confestim, atque confortat, & incitat ad salu-
tem incrementum tribuens ei, quam ipse plantauit, vel nostro
conatu viderit emerisse. Vbi non solum loquitur de ho-
minibus ante fidem, vel iustitiam, sed generaliter de
omnibus, & vnicuique initio bonæ voluntatis suum
augmentum, & peculiare adiutorium quasi pro mer-
cede correspondere sentit, & capite 11. circa finem, &
ferè in omnibus capitibus sequentibus multa similia
repetit. Et similiter Faustus libro primo, capite septi-
mo dicit, Deum expectare ab incipientibus fidem, à
proficientibus opera, vtique humana, ita tamen vt cre-
dularis affectum proficientibus augeat, & laborantibus ad-
iutor quotidianus adsistat. Vbi hoc meritum & quoti-
dianum esse supponit, & per partitionem illam cum
proportionem remunerari significat. Quod etiam in se-
quentibus capitulis, & locis supra designatis profe-
quitur, & declarat.

*Cuiusmodi intelligerent Semipelagiani esse illud ad-
iutorium gratiæ, quod ratione proprii laboris
conferitur homini? Dub. 3.*

16. **H**inc verò nascitur 3. principale dubium de quali-
tate, vt ita loquamur, prædicti adiutorij gratiæ,
in quo multa interrogari possunt. Primum, an illud
sit aliquod beneficium gratiæ, quod à solo Deo fiat in
homine bene vtente sua libertate sine noua coopera-
tione eiusdem hominis vitali (vt sic dicam) siue libe-
ra, siue naturali, & necessaria, an verò sit aliquis actus
perfectus, seu perfectior, quam fuerit prior, qui à no-
bis fit? Deinde si tale donum consistit, vel semper, vel
aliquando in actu secundo, & perfectiori, qui à nobis
fiat, an ille sit in se, ac propriè liber, vel necessario se-
quatur ex priori actu, ac subinde non sit liber noua
libertate, sed tantum per denominationem à liberta-
te prioris boni vsus, ratione cuius perfectior ille ac-
tus conferitur? Denique si actus ille, ad quem iuuat-
ur homo ratione prioris meriti, non tantum sit in-
tellectus, aut voluntatis perfectius operantis, sed et-
iam liber, an adiutorium, quod ad illum conferitur,
sit per modum auxilij tantum sufficientis, quod suo
effectui priuari solet, an per modum auxilij efficacis,
quod infallibiliter suum effectum consequitur? Quæ
omnia si à nobis exactè, & cum sufficienti fundamē-
to resolui, & affirmari possent, vtilissimum quidem
esset, tum ad cauendum ipsum errorem in tradenda
vera de gratia doctrina, tum ad illum certius, & effi-
caciùs impugnandū, difficile tamen id est, neq; à Cal-
siano, aut Fausto hæc satis explicantur, neque etiam à
Patribus distinctè referuntur. Nihilominus tamen q̄
coniectura assequi possum, breuiter explicabo.

17. **Q**uod ergo ad primam interrogationem attinet,
existimo Calsianum, & alios sensisse, mercedem pro-
ximam, & immediatam huius laboris humani sepe
esse aliquod supernaturale beneficium, quod à Deo
solo fit in homine, vel circa hominem, sic bene de se
merentem, licet possit, etiam frequenter esse aliqua
perfectior actio, quæ ab ipso homine fiat peculiariter
adiuto, & moto à Deo. Prior pars ostenditur in pri-
mis in remissione peccatorum, quam sentit Calsia-
nus interdum dari propter bonum in vsum naturalis
libertatis in detestatione, vel dolore de peccatis com-
missis, nam remissio illa beneficium est à Deo solo
concessum supposita hominis dispositione. Vnde si
cum remissione peccati intellexit infundi iustitiam,
& renouationem internam per habitualia dona infu-

Pars I.

sa, consequenter etiam dicere debuit, dari hæc omnia
intuitu boni affectus naturalis, ab subinde hoc præ-
mium laboris à solo Deo fieri in nobis, sine nobis post
tale meritum, quia illa dona à solo Deo fiunt. Et certè
non est alienus ab hoc sensu Faustus libr. 1. cap. 12. vbi
de Filio Prodigio loquens ait. Sicut sui criminis est quod
longe p̄ parentis refugit oculos, ita sua est deuotionis quod per
insitum sibi bonum deliberans, & assurgens, ad paternos refu-
git amplexus, sed gratia, quæ pulsauerat peregrinantem, su-
scipit reuerentem. Nam, vt iam admonui, nomine gra-
tiæ pulsantis, solam vocationem externam intelligit,
post quam sequitur bonus vsus liberi arbitrij, ratio-
ne cuius Deus suscipit hominem reuerentem, iubet
ferre solam primam, & induere illam, quæ inter-
nam renouationem significant.

18. **P**ræter hæc autem intrinsecā dona, sunt benefi-
cia magis extrinsecā, quæ à Deo sine nobis circa nos
fiunt, & ad gratiæ adiutorium suo modo pertinent,
de quibus isti etiam sentiebant, dari à Deo intuitu
humani meriti. Huiusmodi sunt præuenire, & præ-
cauere, ne nobis tentationes, vel occasiones peccan-
di occurrant, quæ nos vincerent, nisi auerterentur;
aut è contrario externas occasiones bene operandi
nobis providere, & impedimenta auferre, ac similia
quæ sine dubio magna sunt diuinæ providentiæ be-
neficia, quæ hominem præueniunt sine illius coope-
ratione, vel recogitatione. Et hæc dicebant etiam
dari in retributionem boni vsus liberi arbitrij ad
perfectam castitatem, vel similes virtutes acqui-
rendas, vt constat ex Calsiano dicto libro duodeci-
mo, capite 16. & tota collat. 13. Idemque ex Fausto si-
mitur. Et in hoc certè loquuntur consequenter, tum
quia si Deus propter hoc humanum meritum con-
ferat interna dona, quid mirum, si hæc etiam externa
conferat beneficia? tum etiam quia ipsi dicebant,
Deum conferre benè inchoanti pugnam sua liberta-
te adiutorium necessarium ad consequendam victo-
riam, vel laboranti, ad progrediendum, & perseveran-
dum, vel ad effectum, & consummationem conse-
quendam, sed ad hos fines necessaria est illa Dei pro-
tectio; ergo consequenter asseriebant, hanc dari ho-
mini propter prædictum bonum vsum libertatis.

19. **T**am verò non solum hæc bona extrinsecā, neque
sola intrinsecā, quæ dantur per modum actus primi:
sed etiam actus secundos, & vitales, eorum v̄ perfe-
ctionem, & consummationem propter huiusmodi
meritum dari, illos authores credidisse, ex eorūdem
verbis colligere possumus. Nam dicebant, propter
affectum fidei, vel fidem imperfectam dari homini
fidei augmentum, & perfectionem. Quod certè non
intelligebant de augmento habitus fidei, nec de illo
aliquando loquuntur, nec illum genitum, aut infu-
sum supponebant per solum effectum credendi, vel
fidem imperfectam: intelligebat ergo de fide actuali,
quam dicebant, firmiorem, & perfectiorem fieri per
gratiæ adiutorium, quàm per solas vires liberi ar-
bitrij fieri potuisset; ergo intelligebant aliquem actum
perfectioris fidei, vel saltem aliquam actualem perfe-
ctionem fidei dari intuitu prioris boni vsus liberta-
tis naturalis. Idemque cum proportionem censeret po-
test in alijs actibus virtutum, præsertim, Spei, Chari-
tatis, Pœnitentiæ, & Religionis, & in victorijs tenta-
tionum. Deinde Calsianus dicta collation. cap. 7. di-
cit, *quantulamcūq; scintillam ex corde nostro emicuisse con-
spexerit, eam confortat, suæque inspiratione confortat, &
cap. 8. cum ortum bonæ voluntatis inspexit, illumi-
nat eam cōfestim: inspiratio autem, & illuminatio actus
vitales sunt intellectus, & voluntatis; sentit ergo Deus
infundere aliquos similes actus intuitu præcedentis
humani meriti. Verum quidem est, hos authores val-
de ambigū, & æquiuocè his verbis vti: verisimile ni-
hilominus est, eos, quando loquuntur de propria gra-
tia, quam Deus præbet vltra proprias vires liberi ar-
bitrij, & vltra bonum illarum vsum, & propter illum,
proprie etiam loqui de inspiratione, & illuminatione.*

O 2 ne. Et

ne. Et idem sentit Faustus, cum ait, propter bonum affectum dari actionem bonam, & propter bonum desiderium dari effectum, & complementum eius, quod sepe in aliquo perfecto actu dilectionis, vel contritionis, aut alio simili constitit. Et hæc de prima interrogatione.

20. *Interrogatio 2. satis fit.* Circa secundam vero supponere oportet, per diuinam gratiam interdum fieri in nobis aliquos actus vitales intellectus, & voluntatis sine nobis moraliter, & liberè operantibus, quos præuenientem inspirationem, & illuminationem appellamus, præter hos vero dari in nobis actus gratiæ liberos, & morales, seu perfectè humanos. Supponendum item est, secundum ordinariam Dei prouidentiam priores actus non liberos antecedere, & inducere posteriores, si voluntas nostra non resistat, quod pro sua libertate facere potest, & ideo priores actus dantur per modum auxilij, seu adiutorij gratiæ ad posteriores actus, ut infra suis locis operosius explicaturi sumus. De priori ergo genere actuum facile credi potest, admissum esse à Mafsilienfibus cum eadem proprietate, & perfectione talium actuum, quod nos agnoscimus, hactantum interueniente differentia, quod fides docet dari hos actus sine præuio merito solius liberi arbitrij, isti autem dicebant, dari quidem in nobis tales actus gratiæ ad nos iuuandos, sed intuitu alius præcedentis boni vsus nostræ naturalis libertatis. Ita enim loquitur Cassianus de illuminatione, & inspiratione, quæ datur à Deo aliquid boni in nobis videntem, quod ut dicebam, non est, cur ad improprios sensus transferatur. De posteriori autem genere actuum non possum certè affirmare, nec satis coniectare, quid senserint isti auctores, nunquam enim declarant, dari hoc adiutorium ad novos actus humanos, & liberos perfectiores eliciendos: sed generatim dicunt dari ad augmentum perfectionis, & ad effectum salutis obtinendum, quod potest intelligi de perfectione, & effectum, quem operatur Deus in nobis, sine nouo actu libero nostro. Vt, y. g. quia cogitare potuerunt, illam eandem fidem, quæ ut erat tantum ex discursu, & effectum naturali, erat imperfecta; accedente Dei illuminatione, & inspiratione formaliter perfici siue per concomitantiam illius adiutorij, siue per aliquam perfectionem, quæ inde naturaliter, ac necessariò resultat in actu fidei, qui antea erat imperfectus: idemque cum proportionem in cæteris bonis actibus existimare potuerunt. Et hoc certè insinuat Faustus lib. 1. cap. 9. cum de Deo dicit, *Bona voluntatis homini deputauit vsum sibi reseruaui effectum.* Nam sicut primum soli homini, ita secundum soli Deo tribuit.

21. *Perf. Hic non humani labori adiutorem ex gratia à solo Deo fieri putabant.* Imò in hoc maxime videntur errasse hi auctores, quia non intellexerunt eundem actum posse esse à voluntate libera, & à gratiæ adiutorio necessario ad illum actum efficiendum, ideo enim prærequirunt aliquem bonum vsum solius voluntatis, in quo saluetur libertas. Ergo intelligebant, perfectionem, quæ adiungitur ex gratia, iam non fieri à nobis propria libertate, sed à solo Deo adiungi, nobis verò solum attribui, quatenus per priorem bonum vsum liberum illam comparamus. Et ob hanc causam nullo modo admittere volebant præuenientem gratiam, qua Deus facit, ut velimus, & in hoc reprehendebant doctrinam Augustini, tanquam libertati contrariam, ipsi verò aiebant, ut constat ex Prospero, Hilario, & eorum scriptis, relictam esse libertatem, qua quis possit obedire, vel aliter se præparare, ut liberè, & ex proprio merito salus unicuique conferatur. Quod sanè non solum in vno, seu primo actu modo iam explicato, sed etiam in toto progressu virtutis, vel perfectionis intellexisse videntur. Nam homo sic adiutus, & confortatus à Deo in priori actu facilius redditur ad secundum in alia opportunitate liberè eliciendum, tunc autem sua libertate incipiet alium vsum sui arbitrij, quæ Deus maioribus beneficijs perficiet, vel maiorem aliquam suauitatem, aut illuminationem

nem addendo, vel alio simili modo, & ita potest præcedi in toto discursu spiritualis vitæ. Et hoc certe significare videtur Prosper, cum in illa epistola ad Augusti de Semipelagianis scribit. *Ad gratiam quæ in Christo renascimur, peruenire hominem dicunt per naturalem facultatem, petendo pulsando, querendo, ut ideo accipiat ideo inueniat, idco introcat qui bono natura bene vsus, quia ad istam saluantem gratiam initialis ope gratiæ meruit peruenire, ubi initialem gratiam, eis condescendens, ut infra dicam, vocat ipsam libertatem, sub gratia verò saluante includit non tantum habitualement, sed maxime gratiam auxiliantem, nec solum primam, sed omnem, quæ ad salutem adiuuat, ut expressius declarauit Hilarius supra dicens. *Ut eo merito, quo voluerunt, & c. totius sanitatis sue consequuntur effectum.* Tota autem sanitas animæ non obtinetur, nisi multis actibus, & toto vitæ progressu. Ergo in toto illo ita componebant Semipelagiani gratiam cum libertate, ut in singulis actibus vtilibus ad salutem, antecederet actus sola libertate factus, & illi, ac propter illum adiungatur gratia, quæ perficiatur à solo Deo, & fiat aptior, & utilior ad salutem.*

22. *Liberi actus cum adiutorio gratiæ agnoscitur in iudicio aliquod est.* Veruntamen licet hic modus explicandi sensum huius erroris, tam in Cassiani & Fausti verbis, quam in his, quæ referunt Prosper, & Hilarius, magnum habeat fundamentum, nihilominus non omnino conuincimur ad credendum, eos non agnouisse actus liberos intellectus, vel voluntatis factos liberè à voluntate cum adiutorio gratiæ, distinctos ab illis actibus liberis merè humanis, in quibus merum præcedens gratiam collocabant. Potuerunt enim, cum dicebant, augeri fidem propter meritum boni affectus ad illam, vel propter fidem imperfectam, intelligere, propter illud meritum eleuari, & confortari hominem per gratiam ad efficiendum liberè meliorem actum fidei, quam possit solis viribus liberi arbitrij facere, & sic de reliquis virtutibus, seu actibus earum, tam in initio sanctificationis, quam in progressu eius. Nunquam enim inuenimus, aut legimus hoc ab eis fuisse expressè negatum, neque ex eorum dictis videtur necessariò sequi. Nam licet posuerint præuium bonum vsum solius libertatis ante gratiam, fortasse non fuit, quia putauerint, non posse actum esse liberum, si ad illum eliciendum est necessaria gratia, sed quia non esset iusta nec rationabilis distributio gratiæ, nec discretio inter saluandos, & non saluandos, nisi illud meritum præcederet. Nam contra rationem putabant, eam partitionem, vel distributionem pro sola Dei voluntate esse factam, vt Augustinus vult. Si autem dicatur, talem libertatem remansisse, qua sola possit quis saltem velle bonum incipere. De compendio (aiebant) rationem reddi electorum, & reiectionem, in eo, quod unicuique meritum propria voluntatis adiungitur, ut Hilarius refert. Et simili modo, ait Prosper, ideo Mafsilienfes negasse, Dei voluntatem merita hominum præuenire, ne cogerebantur concedere, Deum sola sua voluntate inter saluandos, & reprobos discreuisse. Eandemque rationem multis verbis inculcat Faustus lib. 2. cap. 7. & 26. quæ supra retulimus. Quod si verum est, Mafsilienfes agnouisse actus humanos, & liberos perfectiores rationis, seu ordinis gratiæ, dicendum est illos consequenter existimasse, hos actus esse posteriores bono vsum solius liberi arbitrij, & ratione illius dari prædictos actus, non immediatè, & in se, sed media aliqua illuminatione, & inspiratione, qua excitetur, & eleuetur potentia ad talem actum quasi in præmium prioris boni vsus naturalis arbitrij. Quod per se clarum est, magis autem explicabitur in sequenti dubio.

Senserintne

Senserintne Semipelagiani gratiæ adiutorium pro humano labore collatum esse sufficiens tantum, an etiam efficax. Dubium. 4.

^{14.} Statim enim occurrit tertia interrogatio supra ^{Tertia in-}proposita num. 16. quod merito esse potest quar- ^{terrogatio,}tum principale dubium in hoc capite nimirum, cum ^{quæ prin-}Semipelagiani dixerint, adiutorium gratiæ ad perfe- ^{cipale dubi-}rind de auxilio sufficiens tantum, vel etiam de effi- ^{um, an etiam}caci, id est, an senserint, in præmium proprii laboris ^{efficax. Du-}dari auxilium, quod semper habeat effectum, vel ^{bium. 4.}quod possit effectum frustrari? In quo aliter loquen- ^{14.}dum est iuxta priorem modum explicandi istorum ^{Tertia in-}sententiam de actibus per gratiam perfectis, aliter ^{terrogatio,}verò iuxta posteriorem. Et ideo ut verumque breui- ^{quæ prin-}ter declararem, suppono sententiam Malsiliensium ^{cipale dubi-}fuisse omnibus hominibus præferri ad ultis, de qui- ^{um, an etiam}bus nunc loquimur, dari gratiam, & auxilium suffi- ^{efficax. Du-}ciens, ut omnes possint saluari, verumque sit, Deum ^{bium. 4.}per omnes homines saluos fieri. Et quamvis in hoc ab ali- ^{14.}quis reprehendatur, & August. interdu aliter ^{Tertia in-}conetur explicare illa verba, *Deus vult omnes homines* ^{terrogatio,}*saluos fieri.* Nihilominus illa sententia per se spectata, ^{quæ prin-}& quoad illum articulum, errorem non continet, sed ^{cipale dubi-}potius vera est, licet in modo illam intelligendi, & ex- ^{um, an etiam}plicandi possit error misceri, ut in lib. de Prædest. la- ^{efficax. Du-}tè dixi, & infra suo loco attingam. Isti autem Semi- ^{bium. 4.}pelagiani in hoc errabant, quod hoc auxilium suffi- ^{14.}ciens non ponebant in aliqua vera gratia, sed partim ^{Tertia in-}in naturali lege, & libertate, partim in externa lege, ^{terrogatio,}prædicatione, seu doctrina, ut cap. præcedenti in sen- ^{quæ prin-}tentijs Cassiani, & Fausti notatum est, & infra in vi- ^{cipale dubi-}ltimo dubio magis explicabo. Unde hoc auxilium suffi- ^{um, an etiam}ciens ferebatur dari dignis, & indignis, ac subin- ^{efficax. Du-}denon dari ex aliquo merito humano, sed ex liberali ^{bium. 4.}beneficio Dei. Quod præcipue intelligendum est quo- ^{14.}ad legem naturalem, & liberam volendi facultatem. ^{Tertia in-}Nam quoad diuinam reuelationem, & legem, ac do- ^{terrogatio,}ctrinam, seu prædicationem Euangelij dicebant, dari ^{quæ prin-}propter meritum humanum, & non negari, nisi pro- ^{cipale dubi-}pter aliquem malum usum libertatis, vel in re existẽ- ^{um, an etiam}tem, vel à Deo præui sum, saltem sub conditione, ni- ^{efficax. Du-}mirum, quia cognouit Deus, quod licet aliquibus ^{bium. 4.}prædicaretur Euangelium, non essent credituri. Quan- ^{14.}tum enim Cassianus, & Faustus hoc posterius non ita ^{Tertia in-}expresse attingant, à Prospero, & Hilario refertur, & ^{terrogatio,}ab Augustino in citatis locis impugatur. Quia verò ^{quæ prin-}totum hoc genus auxilij sufficiens non est vera gra- ^{cipale dubi-}tia, de qua tractamus, & quia euident est, non dari ex ^{um, an etiam}meritis siue in re futuris, siue sub conditione præui- ^{efficax. Du-}sis, tum quia indifferenter omnibus offertur, quan- ^{bium. 4.}tum est ex parte Dei, tum quia ad indignos peruenit, ^{14.}& interdum ac sæpe, ad illos, qui restituri sunt, & ali- ^{Tertia in-}quando non datur illis, qui credituri essent, ut latius ^{terrogatio,}in materia de prædestinatione diximus.

^{25.} Hoc ergo supposito, si loquamur de adiutorio gra- ^{Auxilium}tia in superiori sensu explicato, id est, quod datur ad ^{perficendum}perficiendum actum, cuius intuitu datur secundum ^{perficendum}Malsiliensium sententiam, & consequenter adiuuat ^{perficendum}ad bonum usum eiusdem libertatis in futurum, sic ^{perficendum}duplicem respectum oportet in tali adiutorio distin- ^{perficendum}guere: vnus est ad præsentem actum, qui & est meri- ^{perficendum}tum talis auxilij, & per ipsum perficitur: aliud est ad ^{perficendum}futuros vsus liberi arbitrij. Priori respectu intelligen- ^{perficendum}bant Semipelagiani dari per modum auxilij, non so- ^{perficendum}lum efficaci, sed etiam necessarii habentis suum effe- ^{perficendum}ctum, propter quem proxime datur. Hoc ex dictis ^{perficendum}probatum relinquitur, quia tale auxilium secundum ^{perficendum}Semipelagianos visua perficit actum impenderet à ^{perficendum}nouo consensu voluntatis, & ideo dicebant, hominis ^{perficendum}esse bonum velle, Dei autem esse perficere, seu dare

Part I.

effectum voluntatis bonæ: & hominem eo merito, quo voluerit, consequi suæ voluntatis effectum, utiq; solius Dei munificentia, & largitione. Aiebant etiam per illud meritum interdum conferri ipsam peccati remissionem, & animæ salutem, vel perfectionem absque nouo vsu liberi arbitrij, hæc autem non dantur nisi per efficaciam diuinæ voluntatis.

Si verò tale adiutorium consideretur per respec- ^{26.}ctum ad futurum tempus, id est, ad perseverandum ^{26.}in illo bono vsu libertatis, similes bonos affectus li- ^{26.}beros concipiendo, vel ab vno ad alium progredien- ^{26.}do, sic existimo, posuisse illud adiutorium ut suffi- ^{26.}ciens, non ut efficax: quauis in manu, & potestate vo- ^{26.}luntatis esse crederent, pro sola sua libertate illum ef- ^{26.}fectum, seu nouum bonum optis præstare. Vtrumque ^{26.}facile patet. Primum quidem, quia illi audire non ^{26.}poterant Augustinum dicentem, Deum voluntate ^{26.}sua, & vocatione occulta, atque secreta conuertere ^{26.}hominis voluntatem, quo voluerit, & quando vo- ^{26.}luerit, quia putabant esse libertati contrarium; ergo ^{26.}consequenter in sua sententia loquendo, non pote- ^{26.}rant admittere tale adiutorium, datū etiam ex priori ^{26.}proprio merito, quod de se futurum bonum vsunt ^{26.}liberæ voluntatis secum efficaciter traheret. Secun- ^{26.}dum autem est valde consequens ad illorum senten- ^{26.}tiam dicto modo explicatam, quia putabant, illum ^{26.}etiam bonum usum liberi arbitrij solis intrinsicis ^{26.}viribus eius fieri, & per gratiam solum iuuari, ut per- ^{26.}seueranter, vel sine impedimenti fiat; ergo posita ^{26.}sufficiencia ex parte auxilij, dicere cogebantur, solum ^{26.}arbitrium viribus suis posse præstare effectum eius. ^{26.}Et ita Semipelagianorum doctrina, in hac parte cō- ^{26.}munis Pelagianis fuit; Deum non operari, ut veli- ^{26.}mus, nisi quantum in se est, voluntatis autem solius ^{26.}esse, vel irritam facere Dei gratiam, vel effectum per ^{26.}eam intentum consequi, ut sumitur ex epistola 107. reliquis.

Augustini in principio, & ex alijs locis citatis.

Quocirca etiam admittamus ex sententia Malsi- ^{27.}liensium illud auxilium, quod datur ex præui ho- ^{27.}mano merito, dari nobis, ut per illud perfectiores a- ^{27.}ctus fidei, vel alterius virtutis liberè efficiamus, di- ^{27.}cendum est, illos etiam esse loquutos de auxilio suffi- ^{27.}cienti, non de efficaci per se, & natura sua, ita ut non ^{27.}possit frustrari voluntatis effectum, sed solum in dicto ^{27.}sensu, quod liberum arbitrium potest per illud auxi- ^{27.}lium operari, si velit, & interdum operatur, & inter- ^{27.}du non operatur, pro sua libertate: & quando non ^{27.}operatur, non consequitur salutem, quia solum illud ^{27.}prius meritum humanum, sine nouo vsu perfectiori ^{27.}libertatis ad illam non sufficit; & ita gratia data ra- ^{27.}tione talis meriti sit irrita ad defectum liberi arbitrij. ^{27.}Si autem liberum arbitrium cum illa gratia coope- ^{27.}retur, salutem consequitur, quæ tribuitur priori me- ^{27.}rito, tanquam primæ radici, & causæ ex parte homi- ^{27.}nis; proxime verò tribuitur posteriori actui libero, ^{27.}qui per se, ac perfectius ad salutem operatur. Atque ^{27.}hanc fuisse mentem Gallorum, facile patet ex dicto ^{27.}principio, quod semper constanter negarunt illud ^{27.}genus gratiæ peruenientis, quæ ita faciat nos velle, ut ^{27.}non possimus ei resistere, quia credebant repugnare ^{27.}libertati. Ergo si credebant illud adiutorium dari ad ^{27.}nouos actus liberos efficiendos, etiā supernaturales, ^{27.}necessè est, ut admiserint tale auxilium solum, ut suf- ^{27.}ficiens ex parte sua, ita tamen, ut cum illo, & bono vsu ^{27.}liberi arbitrij contingat consequi salutem, tum quia ^{27.}in vniuersum ita sentiebant de quolibet genere au- ^{27.}xilij sufficienter excitantis voluntatem, tum etiam ^{27.}quia propter hanc causam dicebant, illud prius me- ^{27.}ritum sufficere ad totam salutem, & ad discernen- ^{27.}dum, saluandum à reprobo, utique si per liberum ar- ^{27.}bitrium non steterit. Quantum verò in hac sen- ^{27.}tentia sic explicata Semipelagianierra- ^{27.}uerint, postea videbi- ^{27.}mus.

0 3

Ani Semi-

*An Sempelagiani putarint meritum humanum
necessario precedere gratiam.*

Dub. 5.

28.
Partem af-
firmantē do-
uisse Semi-
pelagiam in
hoc dubio.

Q Vintum dubium sit, an ex Sempelagianorum sententia hoc præuium meritum humanum sit omnino necessarium ad gratiam, ita ut Deus nulli suam gratiam communicare incipiat, nisi prius in illo tale meritum bonæ voluntatis inueniat. In quo dubio, quantum ex citatis epistolis, & ex principijs huius erroris colligi potest, videntur sane authores eius credidisse, nemini adulto dari gratiæ adiutoriū ad salutem necessarium, nisi ex merito præcedente liberi arbitrij. Prosper enim ait, eos dixisse, Ad hanc gratiam perueniri per naturalem facultatem, &c. ut idē accipiat, &c. quia naturali bono bene vsus, ad istam saluantem gratiam initialis gratia ope meruit peruenire. Vbi initialem gratiam appellat, vel naturalem libertatem, ut supra vidimus, vel certe legem & doctrinam, ut statim dicam. Gratiam autem saluantem appellant illam, quæ datur per veram Spiritus sancti infusionem, & ad hanc posteriorem obtinendam videntur sensisse, viam necessariam esse meritum humanum, & per hoc distinguere dignos electione ab indignis. Vnde addebant, Omnes per Euangelicam predicationem vocari, ut qui voluerint, sicutque sola libertate naturali sicut filij Dei qui noluerint, sicut inexcusabiles, quia bonitas Dei neminem repellit à vita sed indifferenter vniuersos vult saluari. Et infra Quantum ad Deum (dicebant) omnibus paratam esse vitam eternam, quantum ad arbitrij libertatem, ab his apprehendi, qui auxilium gratia merito credulitatis acceperint. Intelligebant ergo non aliter accipi hoc auxilium. Et idē etiam dicebant, necessarium esse, ut obedientia voluntatis gratiæ adiutorium præeat. Et eodem ferè modo sentit Hilarius, eos non aliam rationem reddidisse, cur gratiæ adiutorium quibusdam conferatur, & non alijs, nisi quia in vno præcedit hoc meritum, & non in alio. Et inconueniens magnum esse putabant, hanc discretionem in solam voluntatem diuinam referre, etiam ex parte eorum, quibus gratia datur: ideoque quando non poterant rationem reddere ex merito in tempore existente, & antecedente, recurrerant ad præuium futurum, saltem sub conditione, si fortasse nunquam absolute futurum sit.

29.
Ex verbis
Cassiani &
Fausti do-
ctrina eadē
hand obicu-
resuatur.

Denique expressis verbis hoc tradit Cassianus lib. 12. de Institut. renunciant. cap. 14. ubi loquens de humanis conatibus, & meritis ait, Non mea, sed seniorum sententia desino, perfectionem quidem sine his omnino capi non posse, his autem solu sine gratia Dei posse eam à nemine consummari. Vbi aperte sentit, sicut per solam gratiam potest salus consummari, ita solis conatibus liberi arbitrij posse perfectionem, & sanctitatem inchoari. Vnde subiungit, Vt enim dicimus, conatus humanos apprehendere eam (vtrique perfectionem) per se ipsos sine Dei adiutorio non posse: ita pronunciamus, laborantibus tantum, ac defunctis (vtrique per se ipsos) misericordiam Dei, gratiamque conferri. Vbi etiam notanda est particula exclusiua tantum, nam ex illa constat postulasse hunc laborem humanum, ut necessarium ad gratiam obtinendam. Et hoc modo infra dicit, Perentibus, pulsantibus, & querentibus dari Dei misericordiam, & concludit, Præsto est namq, occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata. Hanc ergo semper ut necessariū præuiam requirit. Et eodem modo loquitur Faustus in multis verbis supra citatis, quæ repetere non est necesse.

30.
Contrarius
sibi apparet
Cassianus ac-
adeo partem
negantem in
propositio-
dub. etiam
tradidisse.

puè verò necessitatem indicant illa verba, Nisi fuerit obedientis præuisa deuotio, gratia vilescit oblatio. Nihilominus contrariam sententiam tradere videtur idem Cassianus collat. 13. à cap. 12. vsque ad finem, præsertim cap. 13. ubi ait, Nonnunquam Deum conatus bonæ voluntatis ab homine vel exigere, vel expectare, ne otioso, vel dormienti videatur dona sua conferre, ubi particula nonnunquam excludit necessitatem & caput. 15. &

17. addit, inscrutabilia esse Dei iudicia, & varia, nam quosdam volentes ad augmentum prouehit, alios etiam nolentes attrahit, &c. Et ita non in omnibus, neque semper sentit esse necessarium proprii arbitrij dispositionē, ut meritum ad gratiam obtinendam. Vnde Prosper cap. 5. contra Collat. in hoc specialiter Cassianum reprehendit, quod vtroque pede claudicat, nec catholicam doctrinam teneat, nec cum hæreticis consentiat. Illi enim (ait) in omnibus iustis hominum operibus libera voluntatis tuetur exordia, nos bonarum cogitationum ex Deo semper credimus prodire principia, & caput. 13. & sequentibus, & 33. & sequentibus illum contradictionis redarguit, & acriter impugnat.

In hoc dubio tam ambigū, & obscure loquuntur Cassianus, & Faustus, ut vix possumus aliquid certum de illorum sententia statuere: vnde multo magis incertum est, quid alij sectatores huius erroris in hoc puncto senserint, & an in eo vna illorum omnium concors fuerit sententia. Quantum verò ex dictis authoribus colligere possum, duplicem (ut supra aduertit) Dei gratiam distinguebant, vnam generalem omnibus hominibus bonis, & malis, saluandis, & dammandis, alteram specialem, quæ non omnibus datur. Priorem non dicebant fundari in hominibus merito, sed in illa generali voluntate Dei, qua vult omnes homines saluos fieri. Ita cōstat ex epistolis Prosperi, & Hilarij, & ex Fausto libro 1. cap. 17. ubi ponit quandam attractionem, qua Deus omnes trahit, quantum in se est, & de illa intelligit verba Christi Ioannis 6. Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. Si quis autē attentē hos authores legat, intelliget, hanc gratiam generalem non esse, nisi vel legem naturalem cum libera facultate, vel externam predicationem, aut doctrinam, vel quamlibet admonitionem, ut ex verbis Fausti supra ostendimus, & aperte sumitur ex Cassiano dicta collat. 13. cap. 8. & paulò inferius iterum dicemus.

Omni autem illam gratiam specialem, id est, quæ non in omnibus generaliter datur, sed quibusdam datur, alijs negatur, senserunt hi authores, quibus datur, ex aliquo merito bonæ voluntatis dari, vel tanq, ex proximo merito, vel tanq, ex radice, modo supra explicato. Quia necessarium putabant, dari ex parte hominis rationem aliquam illius diuerfitatis, ne diuina prouidentia, & distributio iniusta, vel irrationabilis esse videatur. Hæc enim fuit eorum præcipua ratio, ut ex epistol. & scriptis allegatis aperte sumitur, quæ si vera est, in omnibus gratijs specialibus, & in omnibus hominibus locum habet. Quod ad id verum est, ut etiam in paruulis quoad gratiam baptisimi, & in adultis quoad predicationem Euangelij, quæ quibusdam cōcessa est, & non in alijs, eam inuenire studuerint, & cum non inueniunt merita præterita, præsentia, vel aliquando futura, ad ea recurrunt, quæ futura essent, si paruuli viuerent, vel ad vsum rationis peruenirent, vel si adultis prædicaretur Euangelium, &c. Quamvis (ut dixi) hoc postremum in Fausto, vel Cassiano non reperitur. Inter hos autem hoc discrimen inuenio, quod sum, & Cassianus de causa paruulorum nihil dicit. Faustus verò illam attingens nihil respondet, nec causam discriminis assignat, sed reprehendendo eos, qui occulta mysteria inuestigat, difficultatem fugit. In adultis verò Faustus nullam exceptionem, propterea regulæ, quæ talis gratia ex merito humano conferatur, adhibet. Cassianus verò in vltimis locis allegatis exceptiones aliquas recognoscere videtur, ut in Matthæo, Paulo, & similibus, quos Deus supra omne illorum meritum specialiter vocauit. An verò id intellexerit, de sola vocatione externa, vel etiam de interna, mihi non constat: quocumq, autem modo senserint, non est consequenter loquutus, ut illum Prosper allegatis locis conuincit.

31.
Ex diffin-
itione gratiæ
generali, &
speciali
apud Semi-
pelagiorum
ambigua di-
stinctio com-
ponitur.

Gratiæ ge-
neraliæ apud
Sempelag.

32.
Gratiæ spe-
cialis.

Inter Fau-
stus
Cassianum
discrimen.

*An Semipelagiani senserint gratia donationem
propter meritum humanum decretam esse à
DEO certa lege nec ne? Du-
bium 6.*

^{33.} *Aliquorum
expeditio in
presenti du-
bit.* Extum dubium est, an isti Malsilenses posuerint, hanc gratia donationem propter meritum nostrum humanum esse statutam certa lege, ac promissione, ita ut habenti tale meritum infallibiliter detur talis gratia, vel sit ex quadam ordinaria Dei misericordia, vel providentia, quam interdum occulto suo iudicio mutat, vel non seruat, nullam specialem gratiam conferendo illi, qui suo libero arbitrio bene vitur. Quidam enim hoc posteriori modo sententia Malsilensem interpretantur. Videturque fieri verisimile, quia neque in Cassiano, neque in Fausto mentionem aliquam illius diuinae legis, vel promissionis inuenimus. Item quia illi ita ponebant hoc meritum ex parte hominis, ut nihilominus in Dei retributione veram rationem gratia defendere optauerint, & varijs modis procurauerint: ac vero hac gratia facilius seruatur, si dicamus, non dari tale donum quasi ex obligatione, & necessitate: stante tali merito, sed ex misericordia, & ideo quibusdam dari, & alijs negari, ergo verisimilius est, ita sensisse Malsilenses. Denique quia illi non ponebant hoc meritum esse de condigno, ut mox videbimus: ergo nec credebant infallibilem esse illius mercedem.

^{34.} *Refolutio-
ra.* Nihilominus verum existimo, mentem Semipelagianorum fuisse ex definito Dei decreto, ac subinde ex lege statuta, ac promissione, esse necessariam connexionem inter tale meritum, & gratiam, ita ut omni habenti tale meritum talis gratia portio, seu merces sit re promissa. Probatur primo ex verbis Prosperi in dicta epistola, cum enim dixisset, ex istorum sententia, Gratia creatoris ita esse naturam humanam institutam, ut per discretionem boni, & mali, ad cognitionem Dei, & obedientiam mandatorum suam possit dirigere voluntatem, & ad Christi gratiam petendo pulsando possit peruenire, & ided accipiat, quia bono natura bene est via. Subiungit Propositum autem vocantis gratia in hoc omnino definitum, quod Deus constituerit, nullum in regnum suum, nisi per sacramentum regenerationis, assumere, & ad hoc salutare donum omnes homines vocari voluerit, ut qui voluerint (utique credere) fiant filij Dei, qui non crediderint, percant, ut Dei bonitas in hoc appareat, quod neminem repellat à vita. Et infra dicit, quantum quis habet facultatem ad malum, tantam habere ad bonum, pariterque momento animum moueri ad vitia, & virtutem, quam (aiebant) bona appetentem gratia Dei foueat, mala sectantem damnatio iustas suscipiat. Tantam ergo sentiebant esse connexionem, & consecutionem inter gratiam, & bonum usum liberi arbitrij, quantum inter malum usum, & poenam. Vnde infra subiungit, Quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam aeternam, quantum ad arbitrij libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratia merito credulitatis acceperint. Vtrumque ergo censuebant aequaliter esse stabilitum, ac promissum certa lege Dei: ac vita aeterna sub conditione meritum omnibus est promissa certa Dei lege: ergo pari modo censuebant, gratia auxilium promissum esse bonae voluntati naturali. Et cetera, quae ibi refert, eundem sensum plane confirmant.

^{35.} *Ita Hilarij.* Nec minus idem ostendunt, quae refert Hilarius, ut ex illis verbis patet. Quod dicitur, crede, & saluus eris, primum horum exigi assunt aliud offerri, ut propter id, quod exigitur si reddidit fuerit, id, quod offertur, deinde tribuatur. Ecce pactum expressum, & promissio sub conditione fidei, seu bonae voluntatis credendi, vel salutis. Deinde ex hac certa lege rationem reddunt inter electos, & reiectos, & nolunt reddi villo modo ex sola Dei voluntate. Vnde ait, Nec ad incertum voluntatis Dei duci se

volunt, unde eis quantum putant, ad obtinendum, vel amittendum, euident est quaecunque initium voluntatis, &c. ergo ex duobus aequae bene incipientibus libero arbitrio, non datur vni gratia, alteri negatur ex incerto diuinae voluntatis: ergo ex certa lege datur. Tandem certum est, in Scriptura promissam esse fidei, & orationi impetrationem, & poenitentiae peccatorum remissionem, & ita ex certa lege conferri: at vero isti Semipelagiani loca illa Scripturae intelligunt de fide proprijs viribus concepta, vel saltem inchoata, ut vidimus, & de oratione humana, seu solis viribus humanis facta, ut ex Concilio Arausico. can. 5. & 6. aperte colligitur. Et similiter Cassianus dicta Collat. 13. cap. 13 de Dauid inquit, Quod peccatum suum humiliatus agnoscat, proprie libertatis est opus, quod vero sub breuissimo temporis puncto indulgentiam tantorum criminum promeretur, Domini misericordia est donum. Ergo ex istorum sententia retributionis talis voluntatis ex certa, & infallibili lege conceditur.

Adde vero nihilominus, licet forte aliqui ex Malsilensibus dicerent, non semper, neque omnibus habentibus tale meritum humanum dari gratiam, alijs autem vel saepe illam dari intuitu talis meriti, & in aliquam eius retributionem, semper hoc ad reliquias Pelagianorum pertinere. Ita probat late Prosper contra Collat. 13. cap. 33. & sequentibus. Breuiter autem patet, quia qui ita senserint, necesse est, ut fateatur, & naturam de se habere vires ad promerendam aliquo modo gratiam, & gratiam aliquando & aliquibus licet non semper, nec omnibus propter humanum meritum dari, & initium salutis in aliquibus esse à libero arbitrio, & non à gratia: & similiter in multis gratiam esse pedissequam, non ducem liberi arbitrij, quae omnia ad errorem Pelagij pertinent, & in Semipelagianis, quocumque sensu, quo in presenti dubitatione loquuti fuerint, damnata sunt. Nam diuina Scriptura non de quibusdam, sed de omnibus ait, Quis prior dedit ei, & retribuetur illi? & Quid habes, quod non accepisti? & sine me nihil potestis facere, & similia quae late Augustinus expendit lib. de Praedest. Sancti. & Prosper supra, & tractabimus late inferius de auxilijs praeruentibus disserendo, ubi etiam ostendemus, rationem gratiae destrui vel in omnibus, vel in pluribus, aut in paucis, si eis dicatur gratia dari propter tale meritum. Et ita facile expediuntur coniecturae in contrarium politae.

*De quo genere meriti Semipelagiani loquerentur.
Dub. 7.*

^{36.} *Ad Semipe-
lagianis mē-
ta quod spectat
asserere quod
datur qui-
busdam gra-
tia pro meri-
to humano,
quibusdam
non datur.* Propter vltimam vero coniecturam in finem. An ^{37.} *Quod de me-
rito de condi-
gno loquuti
non videamur.* Malsilenses sententiam suam de merito perfecto, seu de condigno, vel de imperfecto, quod impetratorij, vel de congruo appellari solet, intellexerint? Illos enim non fuisse loquutos de merito de condigno, eoligi in primis potest ex illis verbis, quae de Malsilensibus profert Hilarius in sua epistola, Nec negari gratiam, si dicatur talis voluntas praecedere, quae tantum medicum quae rat, non autem quicquam ipsam valeat. Quasi dicat tam exiguum esse illud meritum, ut rationem gratiae in praemio non excludat: igitur non censuebant illud esse meritum de condigno. Multo vero clarius id tradere videtur Cassianus lib. 12. de Institut. renunciant, nam postquam capite 11. multa in hanc sententiam dixit, capite 13. adiungit, Quantumlibet icimiorum, vigiliarum, ac lectionis labor fuerit impensus, condignus esse non poterit, qui hac virtute sui laboris obtineat. Nunquam enim diuinum munus labor proprius, humanave compensabit industria nisi desideranti fuerit diuina miseratione concessum. Et addit cap. 14. Dicimus secundum Saluatoris sententiam, dari quidem petentibus, & aperiri pulsantibus, & a querentibus inueniri, sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia

DEI id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, cum pulsamus, vel illud, quod quarimus, fecerit inueniri. Præsto est enim occasio sibi tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda. Vbi aperte & condignitatem operis, aut meriti negat, & solum per modum occasionis a Deo expectari profertur. Vnde in Collat. 13. cap. 13. ait, Deum occasiones querere, quibus humana seguitia corpore discusso, non irrationabilis munificentia sua largitas videatur, dum eam sub colore cuiusdam desiderij, ac laboris, & nihilominus gratia Dei gratuita persequeret, dum exiguis quibusdam parvisque conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate.

^{38.} In contrarium vero est, quia meritum gloriæ est meritum de condigno: at vero Semipelagiani ita loquuntur de hoc merito laboris, seu conatus humani, respectu gratiæ, sicut de merito gloriæ per huius vitæ opera, & labores: ergo. Minor patet ex Cassiani verbis dicto libr. 12. cap. 11. rationem illius meriti, eiusque exiguitatem reddens, inquit. Quia totius bonitatis effectus ab illius profuit gratia, qui tantam perennitatem beatitudinis, & immensitatem gloriæ exigua voluntati brevisque ac paruo cursui nostro multiplicata largitate donauit. Et capit. 15. refert, & approbat suorum ductum, & spirituum alium magistrorum submissionem animi, ac humilitatem. Nam licet laborum meritum necessarium esse dicerent, illud tamen magis gratiæ, quam laboribus suis tribuebant. Et idcirco (ait) futura vitæ stipendia non operum sperare se merito, sed misericordia Domini proclamabant, nihil sibi de tanta circumspicietione cordis aliorum comparatione donantes, quippe qui hanc ipsam non sue industrie, sed gratiæ diuinæ adscribebant. Vbi eadem regula meritiatur meritum stipendij vitæ futuræ, & meritum perfectionis, & gratiæ in præsentis vitæ. Et ita in Collat. 13. cap. 13. explicat exiguitatem illius meriti humani laboris, vel desiderij respectu gratiæ ex Pauli testimonij dicentis: Quod in præsentis est momentaneum, & leue tribulationis nostra supra modum in sublimitate (vel ut ipse legit) abique comparatione, eternum gloriæ pondus operatur in nobis, 2. Corinth. 4. & illud Romanor. 8. Non sunt condignæ passionibus huius sæculi, &c. Vnde subinfert. Quantumlibet ergo enixa fuerit humana fragilitas futura retributioni par esse non poterat, nec ita laboribus suis diuinam imminuet gratiam, ut non semper gratuita persequeret. Aequallem ergo rationem meriti ponebant in proprio laboris liberi arbitrij, respectu gratiæ, & gloriæ: at respectu gloriæ meritum perfectum, quale esse potest in homine puro: ergo idem ponebant in libero arbitrio respectu gratiæ. Accedit, non minorem rationem debiti, nec minorem connexionem cum præmio in vno, quam in alio merito posuisse, sicut ergo vnum est meritum iustitiæ, ita & alterum ex eorum sententia.

^{39.} Sed in hoc dubio incertum mihi est, quid de illo merito gloriæ senserint Semipelagiani: fortasse enim nullam veram condignitatem in illo ponebant, sed acceptationem Dei, eamque vocabant gratiam, & misericordiam, quia est supra valorem operis, & qualislibet cunctis laboribus humanis, etiam si interdum tætus, vel non agnouisse tam diuturnus sit, ut sine Dei gratia perfici non possit. Vnde Gennadius in vita Fausti refert, eum docuisse, Quiddam libertas arbitrij pro labore pie mercedis acquiritur, non esse proprium meritum, sed gratia donum. Et idem Faustus in epist. ad Lucidum, Toris (ait) viribus desudantes, ne gratia euacuetur in nobis, quiddam de manu Domini susceperimus, donum promuntienus esse non pretium, scientes laboris ipsius fructum officij rem esse, non meritum. Siue autem ita senserint de merito gloriæ, siue non, certum est, multo minorem rationem meriti cogitare potuisse in illo (ut sic dicam) initiali merito primæ gratiæ auxiliantis, quam in merito laboris postea perfecti per gratiam, quia illud primum erat mere humanum, ac subinde maxime imperfectum: hoc vero est nobilioris ordinis ratione gratiæ, & ideo si hoc posterius dicebant, non esse ex condignitate, sed ex acceptatione

ne, multo magis illud prius. Quapropter verissimilius absolute videtur, non posuisse meritum de condigno in illo initio gratiæ, sed imperfectum, & exiguum, quod Deo tantum quandam occasionem gratiæ suæ communicandæ tribuat. Sic enim de illo merito loquebantur Pelagiani, & poterant etiam imperatorium vocare, ut interdum loquitur Augustinus epist. 105. quia per inuocationem humanam, gratiæ etiam impetrari dicebant. Vnde erat illud meritum aliquo modo simile illi, quod nunc de congruo appellamus, de quo infra suis locis dicemus. Quomodo cumque illi intellexerint, dari gratiam propter tale meritum, errarunt, & eorum sententia damnata est, ut infra suo loco videbimus.

Quo pacto Semipelagiani rationem gratiæ, quam verbis profitebantur, cum suo illo merito humano conciliarent, præsertim addendo, etiam, cogitationes sanctas a DEO esse.

Dub. 8.

^{40.} Octauum, & vltimum dubium est, quomodo cum illo humano merito veram gratiæ rationem Masilienses componerent, ac subinde an vno, vel multiplici sensu de gratia loquerentur. Et huc etiam difficultas alia spectat, quomodo non obstante illo merito dicerent, non solum opera, sed etiam voluntates, & cogitationes sanctas ex Deo habere principium, qui nobis initium sanctæ voluntatis inspirat. Circa primum punctum tres modos inuenio, quibus Semipelagiani meritum illud cum gratia conciliare cupiebant. Primus est, distinguendo inter opera, & affectum salutis, & dicendo, affectum non computari inter opera, ideoque licet auxilium ad operandam salutem detur ex merito illius affectus, nihilominus verum esse, ad omnia salutis opera esse necessariam gratiam. Sic de illis refert Hilarius Neg. alicui operum rationis eorum annumerandum putant, exterrita, ac supplicii voluntate vnumquemque egrotum velle sanari. Sed hæc sola euasio sufficere non poterat propter multa. Primò, quia negari non potest, quin desiderium salutis sit aliquid liberum opus voluntatis, & ad salutem non solum utile, verum etiam necessarium. Secundo quia illud desiderium supponit bonam, & sanctam cogitationem: ergo si ille affectus non est ex gratia, multo minus sancta cogitatio, quæ antecedit, erit ex gratia: hoc autem repugnat alteri eorum assertioni, qua dicebatur, non tamen omne opus bonum, sed et omnes sanctas cogitationes esse ex gratia. Tertio quæstio desiderium illud non annumeretur operibus salutis, nihilominus si ob meritum eius datur gratia ad cætera opera, seu cogitationes, iam illa non est gratia, quia si ex meritis, iam non est gratia. Neque refert, quod Paulus non dixerit, si ex meritis, sed si ex operibus, tum quia solum loquitur de operibus ratione meriti, quod in eis esse potest, tum etiam quia opera vocat omnes actiones humanas, ut sunt a solo libero arbitrio.

^{41.} Addebant ergo alium modum expediendi has difficultates, extenuando illud meritum, quod alioquin ita magnificabant, ut primariam rationem salutis obtinendæ, & distinguendi saluandos a damnandis in illo merito ponerent. Nihilominus tamen dicebant, meritum illud adeo esse exiguum, ut rationem gratiæ in auxilio, quod propter illud datur, non impediret. Ita ostendunt verba Hilarij. Nec negari gratiæ (supple, dicunt) si præcedat hominis voluntas, quæ tantum medicum querat, non tamen ipsa quidpiam in ea, scilicet sanitate, valeat. Idemque colligi potest ex multis alijs, quæ in proxime præcedenti dubio allegauimus. Nihilominus hæc etiam euasio satisfacere non poterat. Reijciatur autem Primo quia permisso, & non concessio, quod aliquo modo rationem gratiæ tuerentur, nullo modo saluare poterant aliam assertionem, qua dicebant, omnem sanctam operationem, & cogitationem ex Deo habere

^{39.} Interdum est in præsentis dubio Semipelagiani, verisimiliter tamen non agnouisse tam diuturnum sit, ut sine Dei gratia perfici non possit. Vnde Gennadius in vita Fausti refert, eum docuisse, Quiddam libertas arbitrij pro labore pie mercedis acquiritur, non esse proprium meritum, sed gratia donum. Et idem Faustus in epist. ad Lucidum, Toris (ait) viribus desudantes, ne gratia euacuetur in nobis, quiddam de manu Domini susceperimus, donum promuntienus esse non pretium, scientes laboris ipsius fructum officij rem esse, non meritum. Siue autem ita senserint de merito gloriæ, siue non, certum est, multo minorem rationem meriti cogitare potuisse in illo (ut sic dicam) initiali merito primæ gratiæ auxiliantis, quam in merito laboris postea perfecti per gratiam, quia illud primum erat mere humanum, ac subinde maxime imperfectum: hoc vero est nobilioris ordinis ratione gratiæ, & ideo si hoc posterius dicebant, non esse ex condignitate, sed ex acceptatione

ad r. dubij
propositi ph.
Aum.
i. Conciliatio

Refellitur
repropter.

41.
2. Conciliatio
Semipel.

Reijciatur
autem

bere principium, nam illud quaecumque meritum, in aliqua bona actione, vel operatione fundatum est, & aliquam sanctam cogitationem supponit, Deus autem nec illius operationis, nec cogitationis dicitur esse principium, ex Semipelagianorum sententia. Secundo quia re vera quaecumque fingatur illud meritum, si non sit fundatum in gratia, destruit rationem gratiae in illo premio, seu auxilio, quod propter illud datur, ut recte tradit Augustinus lib. de Praedestin. Sanctorum, capite secundo & infra late suo loco tractabimus.

42. Tandem tertiam rationem cogitarunt, dicentes illud meritum non excludere rationem gratiae, quia etiam illud fundatur in gratia liberalis, ac gratuita vocationis. Atque ita propositionem alteram etiam explicabant, & conciliabant, dicentes, gratiam esse initium omnis sanctae operationis, & cogitationis, quia ante omnia praecedat gratuita vocatio. Unde dicebant, illos praedestinasse Deum, quos gratia vocatos dignos futuros electione praedixit, ut refert Prosper in epist. ad Augustinum, ratione cuius etiam dicebant, ad incipiendum proficiendum, & ad perseverandum in bono, necessarium esse homini Dei gratiam, ut refert Prosper in epistola ad Rufinum in initio, & latius contra Collat. cap. 3. ubi ex verbis Calsiani vocationem illam declarat per illa verba. Cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis initia sancta voluntas inspirat. Et infra. Nostrum vero est, ut quotidie attrahentes nos gratiam Dei humiliter subsequamur, &c. Quae verba ipse laudat, & definitionem catholicissimam appellat, utique si in vero, & legitimo sensu traderetur. Sic enim Augustinus q. 2. ad Simplicem, rationem gratiae reuocat ad gratuitam vocationem. Et lib. de Praedestin. Sanctorum, & epist. 105. fatetur, nos per fidem mereri remissionem peccatorum, neque id repugnare gratiae, quia ipsa fides est donum Dei, à diuina vocatione procedens, licet sine liberi arbitrij cooperatione non habeatur.

43. At vero Semipelagiani in sensu longe diuerso loquebantur. Illam enim gratiam, seu vocationem antecedentem bonae voluntatis, & sanctae cogitationis initium, solum censebant esse praedicationem, aut legem, quam sufficere dicebant, ut voluntas pro sola libertate sua inciperet velle, credere, & desiderare salutem. Et ita nullum verum auxilium gratiae ad illud meritum ponebant, ideoque neque in vero sensu dicebant, initium sanctae cogitationis, & bonae voluntatis esse ex Deo auxiliante per gratiam, nec veram rationem gratiae in primo Dei auxilio saluabant, quia meritum illud non procedebat ex vera gratia interna. Ita verborum ambiguitatem aperuit Prosper dicta epistola ad Rufinum, ubi non de Pelagianis tantum, sed de Semipelagianis loquens ait. Sed in hac professione quomodo vasa iram moliantur irrepere, ipsa Dei gratia vasis misericordiae reuelatur. Intellectum est enim, saluberrimeque perspectum, hoc tantum eos de gratia confiteri, quod quadam libero arbitrio sit magistra sequeper cohortationem per legem, per doctrinam, per creaturam, per contemplationem, per miracula, perque terrores extrinsecus iudicio eius ostendat. quo unusquisque secundum voluntatis suae motum, si quaesierit, inueniat. si perierit, recipiat. si pulsauerit, introeat. In quibus verbis indicat, Semipelagianos posuisse gratiam illam externam, non solum pro initio salutis, sed etiam pro toto progressu, quod est valde probabile, iuxta modum explicatum in dubio 3. & 4. Multo autem certius est, hoc sensisse de illa gratia, quam dicebant esse initium primi humani meriti. Unde idem Prosper in epistola ad Augustinum sic inquit. Quidam vero horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad confitemendam eam Christi gratiam, qua omnia praerueniat merita humana, cogantur, ne, si meritis reddatur, frustra gratia nominetur: ad conditionem hanc velint, unusquisque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia neque existentem liberi arbitrij, & rationales, gratia creatoris instituat, ut per discretionem boni, & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum eius possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam, quia in Christo renascimur, peruenire. Et infra expresse declarat, illam vocationem, quam ponebant Semipelagiani fuisse, vel per legem naturalem, vel per scriptam, vel per Evangelicum praedicationem. Idemque valet, quod Hilar. refert, eos alternitè, multum esse exhortandi consuetudinem, si nihil in homine remansisset dicitur, quod correctio valeat excitare. Quod quidem in essentia sic consentitur, ut hoc ipso, quod ignoranti veritas praedicatur, ad beneficium praesentis gratiae referendum sit. Nullam ergo aliam internam gratiam, nec alioquin excitationem praecedere sentiebant. Quod etiam ex verbis Calsiani, & Fausti in praecedenti capite animaduertimus.

Ex quibus omnibus manifestum est, Malsilienses ambigue, & equivoce vlos fuisse nomine gratiae, & in hoc (inter alia) non omnino ab errore, seu fraude Pelagianorum discessisse, quod libertatem ipsam, vel hanc legem, aut doctrinam gratiam vocarent, & sub hac gratiae appellatione meritum gratiae purè humanum introducere vellent. Ut unusquisque bono natura usus ad saluandam gratiam, initialis gratiam merito perueniat, tunc de illis Prosper refert. Atque ita per initialem gratiam saluabant, & rationem, seu appellationem gratiae in saluante gratia: & alteram assertionem, quod initium omnis boni sit ex Deo. Sed frustra, & fraudulenter. Quia nec sola illa naturalis, vel externa gratia tollit, quin homo suis solis viribus gratiam saluantem mereatur, & consequenter desinat esse gratia: nec initium totius salutis reducitur in Deum, ut salutis operatorem, sed ut autorem, vel doctorem, aut legislatorè naturae. Atque ita satis hic error, & omnes eius latebrae inuestigatae, & explicatae videntur.

44. Praeterea vero, quae animaduertimus, solent alia multa in his Malsiliensibus notari, quae nos omittimus, quia vel ad materiam de Praedest. pertinent, & sunt in categoria tractata sunt: vel ad Semipelagianismum non spectant, nisi fortasse ab ipsis fuerint male intellecta, quod postea videbimus. In priori ordine ponimus omnia, quae tradunt de causa praedestinationis ex parte hominis sola sua libertate operantis, vel ex parte operis, quae nunquam erunt, & sub conditione praedictae Deus esse futura, si hoc vel illud fieret: & si quae sunt similia. In posteriori ordine numeramus, quod dixerint, hominem per lapsum non amisisse iudicium rationis inter bonum, & malum, neque omnino amisisse facultatem naturalem bene operandi. Item in natura hominis esse innata quaedam virtutis semina, quae ad perfectionem, nisi per gratiam, peruenire non possunt. Haec enim recte intellecta, catholicam doctrinam continent, an vero in eorum intelligentia aliquid excesserint Malsilienses, non potest hoc loco expendi, donec res ipsae tractentur. Aliqui etiam reprehendunt Semipelagianos, eo quod dixerint, Deum praescire omnia, non tamen omnia praedestinare, & praescire futura libera, quia futura sunt: non autem ideo esse futura, quia Deus illa futura praesciuit. Sed haec non pertinent ad Semipelagianismum, sed ad doctrinam Patrum, quos Ecclesia recipit, ac veneratur, ut alibi est à nobis ex professo tractatum, & in sequentibus per occasionem attingemus. Et ideo de hoc errore, quatenus ad praesens spectat, haec sufficiunt.

C A P V T VII.

De errore Lutheri, & Caluini, & Sectariorum circa gratiam Dei, & liberum arbitrium.

1. Orauimus in capite 5. sub finem vitae Augustini, vel paulo post eius tempora subortum fuisse haeresim Praedestinatorum, qui sub nomine, & specie gratiae fatalem quandam necessitatem in humana actionibus introducebant, dicentes, nec bona opera quidquam prodesse, nec mala obesse ad salutem, quia praedestinatio Dei sola, quos elegit, saluat, & quos rejicit, damnat, quidquid homines operentur. Et hunc

Et hunc errorem ortum esse ex falsa intelligentia doctrinæ Augustini, ibi etiam retulimus, summi potest ex epistol. 46. Augustini, quam scripsit ad fedandam turbationem in quodam monasterio ortam, eo quod quidam sic predicarent gratiam, ut libertatem, & iudicium Dei secundum nostrorum operum qualitatem negarent. Referunt item Prosper, & Hilarius in principio turbatos fuisse Malsilienses, quia credebant, vel timebant, hoc in commodum sequi ex doctrina Augustini. Vnde credibile est, Faustum, & alios ex Gallis sub colore impugnandi hunc errorem doctrinam Augustini impugnasse. Hanc igitur hæresim huius temporis nouatores excitant, & cum Prædestinatorum insania in assertionem conueniunt, licet ex diuersis principijs, & cum admittance plurium errorum, quos in præsentem præmittere, & explicare necessarium est: nam catholica veritas inter hos extremos errores versatur, & ideo inter eos caute incedere necesse est. Quia ut dixit Augustinus in principio libri de Gratia, & libero arbitrio, & lib. 2. de Peccator. merit. & remiss. cap. 18. & tota epistol. 46. obscurissima est de gratia, & libero arbitrio quæstio, & cum magno periculo in alterutram partem declinatur, ideoque tam qui negant liberum arbitrium, ut gratiam defendant, quam qui de conuerso pro libero arbitrio contra gratiam pugnant, diligentissime cauendi sunt, & media via incedendum est, quam veritas catholica proficitur.

2. Primum ergo fundamentum Nouatorum est, post peccatum non mansisse in homine liberum arbitrium. Qui error negantium liberum arbitrium longe est antiquior. Nam & à philosophis, & à Simone Mago duxit originem, & illum postea Priscilianistæ sequuti sunt, & alij, præsertim vero Manichæi, ut Augustinus refert hæres. 46. & Chrysost. hom. 45. in Ioann. & attingit Hieronymus in principio Dialogorum contra Pelagian. Illi tamen antiqui non negabant liberum arbitrium titulo defendendi gratiam, nec quia per peccatum amissum esse putarent, sed quia vel deprovidentia Dei, vel de hominis natura male sentiebant. Aiebant enim quorundam hominum voluntatem naturam suam esse ad malum, & peccatum determinatam: aliorum ad bonum, & virtutem: nam quosdam à malo principio, alios à bono creatos esse fingebant. At vero Nouatores sub specie tuendi gratiam, libertatem negant. Cum Pelagianis enim in hoc principio conueniunt, quod gratia repugnet libertati. Vnde sicut Pelagianus sub specie defendendi libertatem, gratiæ necessitatem negabant, & defensores gratiæ Manichæos vocabant, ut testatur Augustinus lib. 2. contra duas epistol. Pelag. in princ. lib. 3. capit. 9. & lib. 4. cap. 12. Ita Lutherani sub colore defendendi gratiam negant libertatem, & defensores liberi arbitrij Pelagianos appellant. Ac denique, ut supra capit. 10. notauimus, non ponunt hanc carentiam libertatis ut naturalem, sicut Manichæi, sed ut effectum peccati: nam per originale peccatum putant, humanam naturam esse perditam. Et nihilominus isti hæretici hanc necessitatem potissime referunt in diuinam prædestinationem, & efficacem motionem, sine qua nihil essent, posse efficere voluntatem nostram, quæ duo, ut supra etiam notauimus, inter se non consonant. Nam si Dei prædestinatio, & prouidentia necessitatem inducit libertati contrariam, eandem profecto inducit in Adam: imo etiam in Angelis. Quia prædestinatio, aut motio diuina non est per peccatum introducta, sed per se requiritur ob perfectionem diuinæ prouidentiae, & dependentiam naturæ creatæ à Deo. Ideoque si prædestinatio, aut motio diuina necessitatem illam inducit, non id facit in penam peccati, sed ex vi, & efficacia sua, quam ex sua natura, & perfectione ac potestate habet: ergo non minorem necessitatem induceret in statu innocentiae, & imposuit Adamo ante peccatum, & Angelis, quam nunc inferat hominibus. Ergo frustra dicitur libertas per peccatum fuisse amissa.

Nouatores
et Semipel.
in quo consistit
error.

Contradictio
in fundamēto
seu errore
Nouatorum.

Verumtamen in hac ipsa necessitate asserenda non omnino noui hæretici inter se consentiunt: Lutherus enim super Psalm. 5. dixit, ideo voluntatem ex necessitate moueri, quia non agit suos motus, sed velut inanimata, nime quoddam illos recipit, ipsa passiva tantum se habente. Quod profecto, si ita esset, naturale esset voluntati, ideo enim sic moueretur, quia esset potentia passiva, non actiua, & quia non haberet alium motorem proportionatum, nisi Deum: nam si ipsa esset natura sua productiua suorum motuum, non priuaretur à Deo suo naturali modo agendi. Atque ita fit, etiam ante peccatum fuisse voluntatem hominis passiuam, ac proinde caruisse libertate. Nisi forte Lutherus sinxerit, voluntatem, quæ antea erat suorum motuum effectrix, per peccatum amisisse suam actiuitatem, & ex potentia actiua transmutatam esse in pure passiuam. Quod quam fit absurdum, & præter captum humanum, per se statim apparet, & ex dictis in tertio prolegomeno satis constat. Potuit vero etiam dicere Lutherus, voluntatem nostram talem habere naturam, ut utroque modo possit moueri, scilicet, vel efficiendo motus suos, vel illos ab extrinseco agente recipiendo: & ante peccatum permiscam esse priori modo operati, post peccatum vero, licet utraque facultatem in se retinuerit, nihilominus in peccatum commissi criminis solum passiuæ moueri, nec aliter operari permitti, & ita libertatem peccando amississe. Sed hic error, etiam sic explicatus, est per se absurdissimus, quia præterquam quod modus ille recipiendi sine actiuitate interna, repugnat motibus vitæ, quia homo vere intelligit, afficitur, timet, &c. quæ sine efficientia interna intelligi non possunt: licet daremus, modum illum de potentia Dei absolutam esse possibilem, est nimis violentus, & monstrosus. Et contra regulam illam, quod naturalia non sunt ablata, aut impedita propter peccatum, quam supra prolegomeno tertio ostendimus. Et præterea in motionibus peccaminosis repugnat modus ille bonitatis, & iustitiæ diuinæ: in bonis autem repugnat cum capacitate præcepti, consilij, meriti. Et præterea si hoc non obstante, talis motio, salutem afferret, tunc immerito vocaretur poena peccati, sed potius insignis gratia, & fauor. Præter alia, quæ in sequentibus contra totum hunc errorem dicemus.

4. At vero Caluin. lib. 2. Institut. cap. 5. §. 14. non negauit, voluntatem humanam, etiam post peccatum, suos motus efficere, amando, volendo, & libenter, seu voluntarie operando: dixit tamen, ad illas actiones ita moueri à Deo, & ad vnum determinari, etiam quoad exercitium operis, ut ex absoluta necessitate tales motus operetur voluntas: ideoque licet libertatem admittat à coactione, non tamen propriam libertatem à necessitate. Et hanc sententiam sequutus est Kemnicus, imo iuxta illam Lutherum explicare conatus est, teste Stapleton. lib. 4. de Liber. arbit. cap. 1. Cur autem hunc modum necessitatis magis post peccatum in voluntate humana ponant, quam ante illud, non inuenio à Caluino, vel alijs explicatum, ipsos enim legere non libuit, neque ab alijs relatum reperio. Fingere autem potuerunt, non quancumque prædestinationem Dei, vel motionem efficacem eius inducere hanc necessitatem, sed specialem aliquam, qua Deus uti voluit post peccatum. Nam prius nondum talis modus prædestinationis, aut motionis efficacis fuerat iuductus.

5. Hæc autem fictio vana cogitatio est, quæ nullo potest niti fundamento. Nam si efficacia diuinæ motionis, & prædestinationis, vel præscientiæ non inducit hanc necessitatem ex natura sua, & ratione suæ perfectionis, unde ostendi potest, magis inducere illam in hoc statu post peccatum, quam antea, vel in natura humana potius, quam in Angelica? Et ideo omnes hæretici, qui ob diuinam præscientiam, prouidentiam, aut prædestinationem libertatem abstulerunt, ut Manichæi, Priscilianistæ, Albigenes, & Viclephus 6. Hebd. u. simplici quadra n. 4.

Propositus
modus quæ
necessitatem
arbitrij
liber. affue-
bat, & ex-
gnatur
Vide Tholau.
lib. 8. de Si-
Ecl. art. 7.
et 8.

Lutheri er-
ror, eiusque
explicandi
modo absur-
dissimus.

4. Propositus
modus Cal-
uini.

Caluinianus
error.

5. Prædictus
modus refel-
litur.

Vide Stapl.
in Prompt.
Carhol. ser.
Manichæi, Priscilianistæ, Albigenes, & Viclephus 6. Hebd. u. simplici quadra n. 4.

simpliciter rerū contingentia negarunt, & in omni creatura, in omni statu, & in omni tempore necessitate introduxerunt, & consequenter menti sunt, quia de omnibus est eadem ratio. Accedit, quia illa differentia inter Lutherum, & Caluinum, nullius momenti est ad morales, & humanas actiones tuendas, & ad saluanda merita, & demerita, præcepta, & prohibitiones, præmia, & poenae: nam licet physicè differant actio, & passio: si actio non est libera, ita est ad omnem moralem proprietatem inepta, sicut sola passio. Vnde eadem argumenta sunt contra Caluinum, quia si De⁹ ita necessitat voluntatem, ut illam agere compellat, in malis Deus erit author peccati, quod consequenter admittit Caluinus cum antiquis hæreticis, & Lutheri: in bonis autem non tribuetur laus, vel meritum boni operis homini operanti, sed Deo mouenti. Quod si talis motio spectetur, ut dicitur asserre homini commodum, sic non poterit vere dici infundi propter peccatum, etiam quoad illum modum necessitatis. Latiusq; contra hunc errorem in discursu materiae pugnandum est.

6. Alia item differentia inter modernos hæreticos in hoc puncto est, quod plures eorum dicunt, homines per peccatum amisisse libertatem in omni materia, tam politica, seu humana, quam morali, & tam in naturali, quam in supernaturali, seu pertinente ad salutem æternam, & meritum gloriæ. Item tam in actionibus bonis, quam in malis, seu peccatis, quæ Deo indifferenter attribuunt, ut est vulgare in sectarijs ex Lutheri art. 3. à Leone X. damnato, & lib. de Seruio arb. Calu. lib. 2. Instit. cap. 36. & lib. 3. cap. 3. Melancthon de liber. arbitrii. & super Roman. 4. Alij vero (qui molliores Lutherani appellantur, ut Stapleton. refert) in malis operibus admittunt libertatem, in bonis autem illam negant, vel vniuersè vel saltem in operibus gratiæ, & salutis, & maxime in prima conuersione ad Deum. Nam in operibus, quæ sunt fructus iustitiæ, & procedunt à voluntate iam sanata per iustitiam, aliqui ex moderatioribus Lutheranis aliquam libertatem agnoscunt, in prima autem conuersione omnes negant. In hac autem varietate illud imprimis aduertendum occurrit, quod ex nouatorib⁹ libertatem in malis actibus permittunt, loqui videntur de libertate intra species mali, seu inter particulares actus malos. Nam loquendo de malo in genere, eorum doctrina est, ita fuisse voluntatem hominis per peccatum originale deprauatam, ut nihil omnino bonum agere possit, & nullam in partem se posse mouere, quin peccet. Igitur, ex sententia istorū, non est in nobis libertas ad malum in genere, sed necessitas, quam scholasticè vocare possumus quoad specificationem. Igitur qui in malis libertatem admittunt, loqui videntur de libertate in eligendo, vel exequendo hoc, vel illud malum. Et isti consequenter attribuunt necessitatem illam originali peccato, libertatemque illam dicunt, mansisse in natura ex ea parte, quæ non fuit omnino per peccatum destructa: & in hac quidem posteriori parte non errant admittendo aliquam libertatem, in priori tamen contrarium loquuntur: imo etiam contra rationem naturalem, ut supra cap. 10. tactum est, & in sequentibus latius ostendimus. Et simili ratione qui libertatem aliquam in bonis inferioris ordinis, seu politicis cognoscunt, in eo non errant, quia illa naturalis est, & dicere possunt, solum peccatum illam prorsus abolere non potuisse: in eo vero, quod libertatem in alijs materijs negant, prorsus errant.

7. Præcipuus autem eorum error est, quod libertatē ad opera salutis negant decepti, nonnullis Augustini locis supra indicatis, in quibus ita loqui videntur, sed in sensu longe diuerso. Mens enim & ratio Augustini fuit, quod peccatum priuauit hominem omni gratia, & indignum reddidit omni supernaturali auxilio, sine quibus subsidijs non potest nostra voluntas salutem operari, & ideo neque libertatem habet ad

illa opera præstanda: nam libertas potentiam ad operandum includit. Quæ quidem ratio procedit de voluntate hominis lapsi non sanata, nec reparata, vel adiuta per gratiam, continetq; verissimam doctrinam, quam contra Pelagianos Catholica fides docet, ut postea dicemus. Isti autem sectarij addiderunt, per peccatum ita periisse libertatem ad hæc salutis opera, ut nec per gratiam Dei possit homo lapsus talia opera liberè efficere. Quomodo autem talis defectus libertatis ex peccato originali contrahatur, non inuenio ab eis explicatum, nec video, quæ rationis umbræ niti possit. Nam hic defectus potius pertinet ad gratiæ impotentiam, quam ad corruptionem voluntatis. Si enim non obstante peccato, voluntas aliquid intra ordinem naturæ liberè potest operari, quod per gratiam non possit eleuari ad aliquid liberè operandum, potius est defectus, & impotentia ipsius gratiæ quam voluntatis. Vel certe si hæc impotentia ex eo nascitur, quod voluntas non habet vim aliquam naturalem ad opera salutis sua virtute efficienda, & ideo oportet, ut cum eleuatur à Deo, necessitetur: profecto eadem impotentia, seu necessitas esset ante peccatum, quia in omni statu voluntas creata est per se impotens ad illas actiones, nullamq; naturalem vim ad illas inchoandas habet: ergo etiam si fingatur in voluntate talis, ac tanta impotentia, ut etiam per gratiam vinci non possit sine ablatione libertatis, non potest dici ex peccato contracta.

8. Et fortasse ob hanc causam alij Lutherani magis moderati posuerunt hanc necessitatem in sola prima conuersione, quia ante illam voluntas est nuda, & destituta omni virtute supernaturali, & ideo putant non posse eleuari à Deo ad talem mutationem primam efficiendam, nisi per motionem aliquam, quæ illi necessitatem imponat, & quia illa nuditas, & carentia omnis virtutis supernaturalis orta est ex peccato, ideo consequenter dicunt, necessitatem hanc ortam esse ex peccato. Quia vero ad opera obedientiæ, & sanctitatis, quæ post iustitiam fiunt, iam habet homo intrinsecam virtutem gratiæ talium operum effectricem, ideo in talibus operibus admittunt, ut virtute ipsius gratiæ liberè fieri possint. Vnde necesse est, ut qui ita senserint, non ponant necessitatem illam in prima conuersione ex sola prædestinatione, aut voluntate extrinseca Dei, neq; ex adiutorio cuiuscumq; gratiæ, sed tantum ex illa peculiari motione, quæ indiget voluntas carens habitibus gratiæ, ut ad conuersionem in Deum subleuetur. Et isti minus quid errant, quam ceteri, tamen etiam in hæresim damnatam incidunt, ut postea videbimus.

9. Ex his autem omnibus colligere possumus, Nouatores negando arbitrii libertatem, & fingendo monstrosum per originale peccatū naturæ corruptionem, eo tandem peruenisse, ut veram gratiam saluantem, verumque gratiæ adiutorium negauerint: hoc enim ex illo planè consequitur. Quia ut dixit August. epist. 46. Tolle liberum arbitrium & non erit, quod saluetur, tolle gratiam, & non erit, unde saluetur. Cum ergo isti tollant liberum arbitrium, penitus destruant subiectum indigens, vel capax salutis: ergo necesse est, ut gratiam etiam saluantem tollere cogantur, quamuis verbis illam fateantur. Pro gratia enim saluante ponunt non imputationem peccatorum, & imputationē Christi iustitiæ. Re tamen vera etiam hæc non erat necessaria, saltem pro peccatis actualibus: si homo non est liberi arbitrii, quia eo ipso necesse est, ut peccatum illi non imputetur, non ex gratia, seu liberalitate, sed ex iustitia, & naturali necessitate, quia actio non libera non potest operanti ad culpam imputari. Gratia autem adiuuantem disertè negauit Caluinus, teste Stapleton. Reprehendit enim Catholicos, eo quod dixerint, gratiam Dei ad studium sanctitatis homines adiuuare. Vnde etiam dicit, non fuisse CHRISTVM missum, ut ad iustitiam consequendam, vel perfectendam nos inueneret, sed ut ipse sit nostra iustitia, ut Apostolus

Confutatio

8. Alia hæresis refertur.

9. Redargutio in Nouatoribus, res.

Stapleton in Epist. ad opus de iustif. ex Caluino in Inst. lib. 3. cap. 11. sect. 15. & c. 15. sect. 20.

Rolus

stolus dixit. Et hoc etiam sequitur ex negatione liberi arbitrij. Nam vt Augustin dixit, *Nemo iuuatur, nisi qui aliquid sponte conatur*. lib. 2. de Peccat. merit. cap. 5. & ideo dixit epist. 89. qu. 2. *Non tolli liberum arbitrium, quia iuuatur sed ideo iuari, quia non tollitur*. Et ratione declaratur, quia si dicatur voluntas hominis merē falsiue se habere in operibus pietatis, profecto ad illa non cooperatur: ergo neq; a Deo iuuatur, sed Deus solus illa per se facit. Si autem voluntas physice operatur, non tamen libere, sed ex necessitate, etiam hoc modo ipsa moraliter non operatur, & consequenter nec iuuatur, sed velut inanime instrumentum ad agendum applicatur.

10. *Error intolerabilis eorum.* His accedit alius intolerabilis error istorum circa diuinam gratiam: non solum enim negant, fieri per gratiam posse, vt homo libere operetur, sed etiam dicunt hominem lapsum nullum opus posse per gratiam facere, quod sit vndiq; bonum, seu quod peccatum non sit, vel mortale, vt rigidiores volunt, vel saltem veniale, vt molliores interpretantur. Quod aliqui dixerunt solum de homine nondum iustificato, alij vero etiam de iustificato idem sentiunt. Sed fortasse inter non discrepant. Nam opera ipsa in vtroq; statu sentiunt esse mala, & peccata, quia causam huius malitiæ dicunt esse concupiscentiam, quæ etiam post iustificationem manet: volunt tamen, ante iustificationem opera omnia, & esse peccata, & ad peccatum imputari: post iustificationem vero licet peccata sint, propter fidem tamen iustificante non imputari. Atq;

in hoc sensu consequenter dicunt, per originale peccatum amisisse hominem libertatem bene operandi, quia ita factus est impotens ad omne opus bonum, vt etiam post regenerationem & iustitiam per nullā adiuantem gratiam possit bonum opus perficere. Quia concupiscentia contracta per peccatum omnia opera ex necessitate committat.

11. *Ex prædicto errore conclusio non minus damna.* Vnde etiam intulerunt, non posse hominem in hac vita implere præcepta, etiam per gratiam, ac subinde præcepta Dei homini in hoc statu imposita, esse illi simpliciter impossibilia; quia nec per naturæ lapsæ vires, nec per gratiam, quæ concupiscentiam nō collit, impleri possunt. Quod vult esse extra controuersiam Calvinus in Instit. lib. 2. cap. 7. & fuit doctrina Lutheri, quam Melancthon, & alij sequuti sunt. Præter hos sunt multi alij Lutheranorum errores, qui nō circa vires liberi arbitrij, vel necessitatem gratiæ, sed specialiter circa iustificationem, & necessitatem operum versantur, & ideo inferius in proprijs locis eos referemus, & impugnabimus. Possent etiam hoc loco referri articuli quidam Michaelis Baij, quorum notitia in hac materia necessaria est, tamen quia ille vir catholicus fuit, & non cum pertinacia errauit, ideo non est inter hereticos recensendus, sed in c. 2.

sequentis prolegomeni eius assertiones simul cum Bulla Pij V. & Gregorij XIII. referemus.

Finis Prolegomeni Quinti.

INDEX CAPITVM PROLEGOMENI SEXTI.

De Scriptis probatam de gratia doctrinam continentibus.

- C**aput I. De authoritate Pontificum Romanorum, qui gratiam defenderunt.
 Cap. II. De censura Pij V. & Gregorij XIII. aliquarum assertionum, partim naturæ, partim gratiæ nimium tribuentium, aut detrahentium.
 Cap. III. De Concilio Diospolitano in Palestina contra Pelagium pro gratia Dei congregato, eiusq; actis, & authoritate.
 Cap. IV. De Concilijs Africanis, & Ephesino, quæ cōtra Pelag. pro Dei gratia pugnarunt.
 Cap. V. De alijs Concilijs contra reliquias Pelagianorum, & alios gratiæ hostes celebratis.
 Cap. VI. De Patribus, qui veram de gratia doctrinam nobis tradiderunt; & contrarias hæreses confutarunt.
 Cap. VII. Continens Librum D. Augustini de Gestis contra Pelagium in Concilio Palestino per 22. capita distributum.

PROLE-